

با تاکید بر مخاطب گرایی، هدفمندی باز دید کنندگان و کاهش از بحام صورت گرفت

استقبال صاحب نظران از تفکیک نمایشگاه کتاب

اعلام ضوابط حضور ناشران داخلی در نمایشگاه بیستم و یژیکی های بخش بین الملل نمایشگاه کتاب اعلام شد

برپا کنندگان بیستمین نمایشگاه بین المللی کتاب جمهوری اسلامی با تفکیک بخش کتب خارجی و داخلی، مشکل مکان برپایی این واقعه بزرگ فرهنگی را حل کردند. دلیل تغییر بخش داخلی نمایشگاه این بود که چه کسانی که سال های گذشته به نمایشگاه بین المللی تهران می آمدند و چه مسئولان به مشکلاتی که برپایی این نمایشگاه برای هموطنان در تردد و آمد و شد خود روها به وجود می آورد آگاه بودند. بالاخره زمان آن فرا رسید که به این مسئله خامه داده شود.

در گفت و گو با خبرگزاری کتاب ایران عنوان شد پاسخ معاون وزارت ارشاد به شبهه افکنی در خرید کتاب

معاون فرهنگی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی هفته گذشته درباره نامه انتقاد ناشران تهران به رئیس کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی گفت: من دو هفته پیش و بعد از مصاحبه هایی که درباره اعلام نشدن فهرست کتاب های خریداری شده توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در مطبوعات متعجب شدم، به اداره کتاب و کتابخوانی ابلاغ کردم که اسامی این کتاب ها را اعلام کند و این خبر هم در مطبوعات متعجب شد و نامه ارسال شده به رئیس کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی تائیدی در این مابرا داشت.

رئیس کتابخانه ملی در نشست «فیبا» با ناشران خیرداد فهرست نویسی به اینترنت می رود

هفته گذشته نخستین جلسه از سلسله جلسات ناشران با کتابخانه ملی با موضوع «فیبا» با حضور علی اکبر اشعری رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی برگزار شد. ناشران حاضر در این نشست در گفت و گو با مسئولان کتابخانه ملی در زمینه «فیبا» فهرست نویسی پیش از انتشار، به بیان مشکلات و دیدگاه های خود پرداختند. اشعری در گفت و گو با خبرنگار کتاب هفته انگیزه برپایی این نشست را تعامل بیشتر کتابخانه ملی و اهالی نشر اعلام کرد و افزود: همکاری متقابل کتابخانه ملی و ناشران به استاندارد کردن محتوای کتاب از نظر فهرست نویسی کمک می کند.

از میان بیش از هزار و ۲۰۰ اثر ارسال معرفی شدند برگزیدگان کتاب سال حوزه های علمی جزئیات چهارمین دوره نمایش نامه خوانی مقاومت اعلام شد سفر کلمات از سنگر تا صحنه

انجمن تئاتر انقلاب و دفاع مقدس چهارمین دوره نمایش نامه خوانی مقاومت را آغاز کرده است. در این دوره هشت اثر برای بازخوانی و بررسی انتخاب شده اند: نمایش نامه های «نامه های باده» به نویسندگی و کارگردانی آرش عباسی، «درخت خرمالوی آن سالها» نوشته طلا محمندی و به کارگردانی مجتبی معارف، «آوازهای تنهایی» اثری از میلاد اکبرنژاد و به کارگردانی سعید نجیبیان و «قریبه» اثر مشترک چیترا نادری و علی کوچکی به کارگردانی حسن جودی از جمله نمایش نامه هایی هستند که از چهارم بهمن ماه اسفند با بازخوانی شده اند.

نویسندگان، پژوهشگران، دانشجویان

برای آگاهی از آخرین اطلاعات کتاب در کشور به سایت www.ketab.ir مراجعه کنید

با استفاده از نشویه های تخصصی در حوزه اطلاع رسانی و نقد کتاب... کتاب ماه، کتاب هفته... از آخرین اطلاعات کتاب های منتشر شده در کشور آگاه شوید

تلفن: ۸۴۴۳۱۵۰ www.ketab.ir

جراغ راه

در کار فرهنگی نباید مسأله پول و بودجه، بک مشکل عمده به حساب آید؛ به این معنا که مشکلات و نقایص فرهنگی را در ردیف نیازهای بودجه‌ای و در آخرهای لیست قرار ندهیم؛ بلکه در اول‌های لیست ۱۰۰گرتجوییم در ردیف اول ۰قرار بدهیم. اگر هم‌است، یعنی از اینکه بودجه و امکانات بیشتر را به کارهای فرهنگی ۰به‌خصوص فرهنگ آموزشی ۰ متوجه فکر کنیم. کشور زبان نخواهد کرد؛ زیرا که خود این برای آینده کشور تولید امکانات می‌کند.

۰بیانات رهبر معظم انقلاب
۰دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی
۰۶۸/۴۲۱

مدیر کل روابط عمومی سازمان حمل و نقل ترافیک تهران:

ترافیک

نمایشگاه بیستم کتاب کم می شود

مدیر کل روابط عمومی سازمان حمل و نقل ترافیک تهران گفته؛ با توجه به برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب در دو مکان مجزا بار ترافیکی که هر ساله در مسیرهای منتهی به نمایشگاه بین‌المللی ایجاد می‌شده در نمایشگاه بیستم کاهش می‌یابد. شهرام جباری زادگان افزود، در این راستا شرکت واحد اتوبوسرانی‌نست به راه‌اندازی خطوط مستقیم و بدون توقف؛ از ۲۰میدان اصلی شهر تهران به مقاصد اصلی، و نمایشگاه بین‌المللی اقدام کرده است.

مدیر کل روابط عمومی سازمان حمل و نقل ترافیک تهران با اعلام این مطلب به خبرگزاری کتاب ایران (ایبنا) گفته؛ به منظور تسهیل و تسریع رفت و آمد هموطنان برای حضور در دو بخش داخلی و خارجی نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، هماهنگی‌های لازم با پلیس راهمایی و رانندگی، شرکت واحد اتوبوسرانی، سازمان پایانه‌های مسافری صورت گرفته است.

شهرام جباری زادگان افزود، در این راستا شرکت واحد اتوبوسرانی‌نست به راه‌اندازی خطوط مستقیم و بدون توقف از ۲۰میدان اصلی شهر از جمله میدان امام حسین(ع) و انقلاب اسلامی، ولیعصر(عج) و یکه، آزادی، راه آهن و ... به مقاصد مصلی و نمایشگاه بین‌المللی اقدام کرده است.

وی همچنین هماهنگی با پایانه‌های مسافری و سرویس‌های مخصوص انتقال بازدیدکنندگان به نمایشگاه از ۱۰پایانه غرب، جنوب و پارک سوار بیهقی متشعب می‌شود خبر داد و افزود در این پایانه‌ها خدمات منظم و مستقیمی این انتقال مسافرائی که از شهرستان‌های بار بازدید از نمایشگاه به تهران می‌آیند، در نظر گرفته شده است.

مدیر کل روابط عمومی سازمان حمل و نقل ترافیک شهرداری همچنین تصریح کرد سرویس‌های مختص انتقال بازدیدکنندگان به نمایشگاه از ۱۰پایانه غرب، شرق، جنوب و پارک سوار بیهقی متشعب می‌شود.

اطلاعیه

بدین وسیله به اطلاع می‌رساند ناشرانی که تمایل دارند کتاب‌هایشان در جلسه هیئت انتخاب و خرید کتاب مطرح شود، می‌توانند کتاب‌های خود چاپ اولی را که اعلام وصول آنها طی سال ۸۴صاد شده است اعلام‌نمایند تصویر اعلام وصول آن، به دبیر خانه هیئت واقع در طبقه دوم ساختمان مرکزی وزارتخانه اتاق ۳۲۷ تحویل دهند.

دبیرخانه هیئت خرید کتاب اداره کل امور کتاب و کتابخوانی

ضوابط حضور ناشران داخلی در بیستمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران از سوی معاونت فرهنگی وزارت ارشاد اعلام شد.

بر اساس اعلام معاونت فرهنگی ناشران سراسر کشور اعم از خصوصی یا دولتی که دارای پروانه نشر معتمر در زمان ثبت نام (اسفند ۸۵) از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی هستند و پیش از ۲۰ عنوان کتاب از ابتدای سال ۱۳۸۳ تا پایان سال ۱۳۸۵ و در مورد ناشران منقاصی غرقه در بخش کودکان و نوجوانان ۵۰ عنوان کتاب منتشر کرده‌اند می‌توانند بطور مستقل جهت ثبت نام در بیستمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران از تاریخ ۱۲ اسفند ماه سال جاری به مدت ده روز به موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران واقع در خیابان انقلاب، بین فلسطین و صیبا جنوبی مراجعه نمایند.

بنابراین گزارش، ملاک تخصیص غرقه در نمایشگاه بیستم فقط فعالیت سه سال گذشته ناشر (چاپ اول و تجدید چاپ) بر اساس اطلاعات موجود در خانه کتاب ایران خواهد بود و هر ناشر دارای غرقه مستقل، حداکثر می‌تواند نمایندگی ۲ ناشر دیگر را که کمتر از ۲۰ عنوان کتاب منتشر کرده است، با دو ناشر دیگر را که بیش از ۲۰ عنوان کتاب کودک و نوجوان در سال‌های مورد نظر منتشر کرده و قصد دارند به صورت مستقل شرکت نمایند

معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی اعلام کرد

ضوابط حضور ناشران در نمایشگاه کتاب

به‌صورت مشروط ثبت‌نام نمایند.

لازم به ذکر است که عرضه کلیه کتب‌های کتاب ناشران منوط به تأیید کسبه ناشران داخلی است.

همچنین در راستای حمایت از مصرف‌کنندگان عرضه کتاب ازان قیمت، ناشرانی که تمایل داشته باشند کتاب‌های خود را با تخفیف بیشتر از ۱۰ درصد قیمت پشت جلد عرضه کنند به ازاه هر ۱۰ درصد تخفیف اضافی و حداکثر تا سقف ۲۰ درصد می‌توانند از ۳۰ درصد تخفیف در هزینه‌های ثبت‌نام ناشران برخوردار شوند. ناشران کتاب‌های کمک‌آموزشی مشمول این تخفیف نمی‌شوند.

این گزارش حاکی است کلیه متقاضیان باید ۵۰ درصد مبلغ کل اجاره را یا توجه به مترائز درخواستی و قیمت غرقه‌ها بر اساس جلدو‌های تعیین شده، به حساب جاری ۱۰۰۶۳۰۱۰۲وید بانک رفاه‌نشر که ۱۶۶ به نام‌موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران واریز نمایند. بقیمانده وجه اجاره غرقه‌پس از ثبت‌نام قطعی و مشخص شدن مترائز تخصصی و قبل از تحویل غرقه‌ها اخذ خواهد شد.

به گزارش روابط عمومی معاونت فرهنگی و اطلاع‌مندان می‌تواند جهت کسب اطلاعات بیشتر با مراجعه به سایت بیستمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران به آدرس (www.abn.ir) از سایر ضوابط ثبت‌نام مطلع شوند و فرم‌های مربوطه را تهیه نمایند.

در گفت و گو با خبرگزاری کتاب ایران عنوان شد

پاسخ معاون وزارت ارشاد به شبهه افکنی در خرید کتاب

موضوعات جالبش برانگیز بخش کتاب است. از آنجا که قالب خاصی در این باره وجود ندارد، تشخیص کارآرینسان این موضوع است کارآرینسان می‌توانند تشخیص بدهند چه کتاب‌هایی مناسب خرید هستند، یا چه کتاب‌هایی در اولویت خرید قرار ندهند. از نظر من کتاب‌هایی که به اعتقاد کارآرینسان می‌تواند یک مرحله در کارشناسی کتاب‌سائل را پشت سر بگذارد، می‌توانند در اولویت خرید قرار بگیرند.

وی افزود، وقتی می‌گوییم کتاب‌ساسب نباید در مقابل اول و آخر کتاب نامناسب از قرار دهیم، بلکه باید واژه کتاب‌هایی را که اولویت کمتری دارند را در نظر داشته باشیم. پس برای خرید، باید از کتاب‌هایی که اولیت بیشتری دارند شروع کنیم.

معاون فرهنگی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی درباره بودجه اختصاص یافته به خرید کتاب در این وزارتخانه هم گفت:بودجه اسناد خیلی بیشتر از سال‌های گذشته است و ما می‌توانیم تا پانصد هشت میلیارد تومان خرید کنیم و از دیگر حجم کمک بگیریم. در عین حال مهم این است که این بودجه درست مصرف شود.

وکیل‌ایمان این که بودجه خرید کتاب در سال آینده بیشتر خواهد شد،گفت:مشکل ما در عرضه کتاب‌ها مختلف مدبریتی بوده است، و گاهی بودجه را درست مصرف نمی‌کنیم.من فکر می‌کنم اگر بودجه هم کم داشته باشیم، می‌توانیم آن را از منابع دیگری زمین کنیم

از کتاب‌های مناسب ارزشمند خریداری شود.

دکتر پرویزادریه گفته برخی ناشران از وزارت ارشاد به علت نداشتن نماینده در کمیته خرید کتاب گفت:گفت‌و‌ه‌های خرید کتاب، حمایت از ناشران باشد و در عنوان خرید کتاب همه ذکر نشود و هدف، خرید کتاب‌مناسب است. ناشران حق دارند تا می‌رسند که چرا نماینده‌ای برای نظارت بر حمایت از خودمان نداریم تا این حمایت‌به‌طور مابری و عادلانه انجام شود.اما در حال حاضر حمایت از ناشر هدف ما نیست.حمایت‌ان ناشر، تابعی‌هست از خرید کتاب

۱۲ اسفند:غایر ثبت‌نام

در عین حال بر اساس اعلام روابط عمومی موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران و مطابق جدول زمان بندی ثبت‌نام ناشران داخلی، ناشرانی که حرف اول آنها یا (آ)، (الف، ب) شروع می‌شود در روز ۱۲ اسفند، از حرف (ج تا ذ) روز ۱۳، حرف (ط تا ظ) در تاریخ ۱۲، حرف (ز تا ن) در روز ۱۵ و ناشرانی که حرف اول نام آنها با(م تا ی) آغاز می‌شود در روز ۱۶ اسفند ثبت‌نام خواهند کرد.

کودک و نوجوان نیز روز ۱۷ همین نام ثبت‌نام خواهند کرد. ترتیب الفبایی فوق‌با توجه به نام مندرج در پروانه نشر کلیه ناشران اعلام دولتی و غیردولتی، موسسات، شرکت‌ها و مراکز فرهنگی است.

ناشران تهرانی باید به نشانی اعلام، بین فلسطین و صیبا جنوبی، موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی کشور و ناشران شهرستانی نیز به ادارات کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان خود مراجعه کنند.

زمان مراجعه و دریافت فرم‌های ثبت‌نام از ۱۰ اسفند اعلام شده و ناشران شهرستانی می‌توانند از ۱۳ تا ۱۸ اسفند به موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی مراجعه یا فرم‌های تکمیل شده، با دو طریق مختلف به این نشانی این موسسه ارسال کنند.

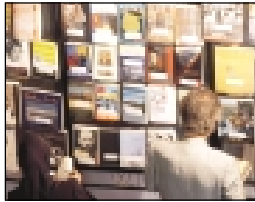
است که خواسته یا نا خواسته انجام می‌شود در حال حاضر هدف از خرید کتاب مناسب است. لذا موضوع حضور ناشر در جلسات مناسب استنی می‌شود. البته در این زمینه مربوطه یعنی شده یک نفر از شکل‌های مربوطه در جلسات حضور داشته‌اند. شده ما در این موردو نظر از اهالی قلم (یکی از اهالی انجمن قلم و یکی از انجمن نویسندگان کودک و نوجوان) را در جلسات شرکت داده ایم.یعنی کسانی که احساس می‌شد متعلقشان کمتر با خرید کتاب بر مگرد باید.

به نظر من نباید به کارشناسی شفاهی هم بسنده کرد.اما همواره این احتمال وجود دارد کسانی حفظ متعلقشان موقعیت خود و وسایفه کنند.برای پیشگیری از چنین امری تلاش کرده‌ایم. اگر اعضای کمیته خرید کتاب از افرادی گزینش شوند که کمترین درگیری شخصی یا گروهی با این موضوع نداشته باشند. معاون فرهنگی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی

همچنین فرهنگ مجلس شورای اسلامی گفت:من کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی تشکیل دادم و هفته پیش و بعد از مصاحبه‌هایی که درباره اعلام فرهنگ و ارشاد اسلامی در مطبوعات متعجب شده به کتاب‌ها را اعلام کرده‌ایم. این خبر هم در مطبوعات متعجب شده و نامه ارسال شده.دبیر کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی تأیید می‌د این سامه انجام شد.

وی افزود:این که مشکلات عرضه‌کنندگان، اعضای کمیسیون فرهنگی پایمانند یا مجلس شورای اسلامی در میان گذاشته شود، مخصوصا با رئیس کمیسیون فرهنگی که با سبیل فر هنگی آشناست، می‌تواند در تصمیم گیری به ما کمک کند. مسئله تابستانی نیست. البته این هم اضافه‌کنم که این مسئله در حد در جریان قرار داد، خواهد بود و قرار نیست کمیسیون فرهنگی مجلس شورای را به معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برای اجر ابلاغ کند.

مدیر بخش بین الملل نمایشگاه بیستم اعلام کرد ویژگی های بخش بین الملل نمایشگاه کتاب

شرایط جدید کتاب های بخش بین المللی بیستین نمایشگاه کتاب تهران اعلام شد. بر این اساس در بخش کتاب خارجی تاکنون ۳۵ هزار عنوان کتاب چاپ اول با موضوع علمی و دانشگاهی منتشره از سال ۲۰۰۳ تا بعد از آن ارائه بهره می برند و کتاب جدید غیر ویرایش اول بدون سهمیه آردی و در بخش علمی نیز مستقیم عرضه می شود. مراکز علمی نیز می توانند کتاب خود را ثبت سفارش دهند. به گزارش خیرگزاری کتاب ایران (ایبنا) و بر اساس تازه ترین اطلاعات مدیریت امور بین الملل بیستین نمایشگاه کتاب تهران، همچنین با توجه به درخواست اعضای هیئت علمی دانشگاه ها و پژوهشگران در صورتیکه فقط یک عنوان کتاب نیاز داشته باشند شرایط لازم جهت افزایش سهمیه در نظر گرفته می شود. گزارش مدیریت امور بین الملل بیستین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران همچنین حاکی است: کتابخانه ها و مراکز علمی بر اساس مستقیم و مشترک با ناشران معتبر می توانند عناوین مورد نظر خود را ثبت سفارش دهند. عناوین هنر، طراحی، گرافیک، صنایع دستی، دکوراسیون، موسیقی، سینما و فیلم که علاقمندان زیادی خارج از رشته تخصصی دارد، در بخش فروش مستقیم عرضه خواهد شد. سال نشر برای کتاب قابل عرضه در سال فروش مستقیم سال نشر ۲۰۰۰ میلادی به بعد است. گزارش ایبنا حاکی است، همه کتاب درسی دانشگاهی با ویرایش جدید، بدون سهمیه بندی و در سال فروش مستقیم عرضه می شود. در بیستین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران از ناشران خسارت دیده از جنگ ۳۳ روزه لبنان با هماهنگی انجمنیه ناشران لبنان حمایت و از پاره های معاقبت ها بهره خواهد برد.

آغاز به کار بانک اطلاع رسانی خانه کتاب

بانک مستقل اطلاع رسانی خانه کتاب با هدف پاسخگویی به مراجعه کنندگان و علاقه مندان به دریافت اطلاعاتی درباره ناشران، نویسندگان و مترجمان در ورودی ساختمان خانه کتاب راه اندازی شد. روزانه بین ۶۰ تا ۵۰ مراجعه کننده حضوری برای کسب اطلاعات نشر به این بانک مراجعه و تعدادی دیگر از طریق تماس تلفنی اطلاعات لازم را اخذ می کنند. به گزارش خیرگزاری کتاب ایران (ایبنا) تیریه، مدیر واحد اطلاع رسانی خانه کتاب با اعلام این خبر گفت: در حال حاضر و در حالی که تنها کمتر از یک هفتم از راه اندازی بانک اطلاع رسانی خانه کتاب می گذرد، روزانه ۶۰ تا ۵۰ مراجعه کننده حضوری برای کسب اطلاعات نشر به این مرکز مراجعه می کنند که نیمی از این تعداد پاسخ شفاهی و نیمی دیگر اطلاعات خود را به صورت مکتوب و یا ثبت شده بر لوح فشرده دریافت می کنند. منبای ثبت نام ناشران برای شرکت در بیستین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، اطلاعات خانه کتاب است و علاقه مندان هر روز می توانند برای دریافت اطلاعات مورد نیاز در حوزه نشر به این بانک مراجعه کنند. از اهداف ثبت اطلاعات در خانه کتاب، یکی از اهداف

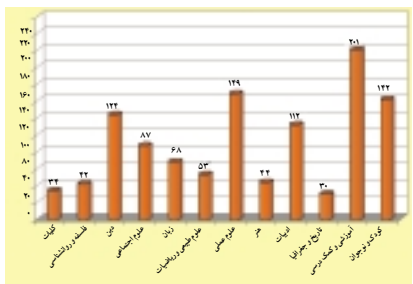
از سال آینده

کتاب ها هر ماه سوار مترو می شوند

به گفته مدیر امور کتاب سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، توزیع کتاب های قطار از سال آینده ماهانه در ۵۰ هزار نسخه و قطارهایی که مبدأ مقصد آنها تهران باشد، صورت می گیرد. امیرحسین دهقان گفت: کتاب های شامل مجموعه کتاب های مبر، انبوس، قطار، خانه و مسافه در دستور کار جدید این سازمان قرار داد. مدیر امور کتاب و کتابخانه های سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران از انتشار ۱۳۰ عنوان کتاب در شمارگان سه میلیون نسخه برای سال ۸۶ خبر داد و افزود: کتاب های مزبور در ایستگاه های مترو به فروش می رسد. کتاب های

گزارش آماری هفته

در بیان کتاب های هفته گذشته، فرهنگ پشاور از پربور به عنوان کتابی که بالاترین نوبت چاپ را داشته در گزارش آماری هفته معرفی شده است. این کتاب یک جلدی جیبی ۹۶ صفحه ای که از سال ۱۳۸۸ تاکنون هرسال بین ۱۲ تا ۱۳ مرتبه، چندین بار چاپ شده، در هفته گذشته برای پنجمین بار انتشار یافت. یکی دیگر از شاخصه های هفته گذشته انتشار ۳۵ عنوان کتاب کودکان بود که هر کدام ۱۲ صفحه دارند. این ۳۵ عنوان را ۱۳ ناشر منتشر کرده اند. چاپ این که در عرضی از کتاب های ۱۱ صفحه ای نام دو ناشر را در شصتنامه دارند و چاپ مجدد هستند. سوالی که نامور آگاه به نام مرسد این است که آیا نزدیک شدن به زمان نمایشگاه بین المللی کتاب تهران و شرط سفت تعداد کتاب های تازه منتشره ناشر برای بعضی گروه مستقل نیز تأثیر داشته است؟ و عامل افزایش تعداد عناوین از سوی ناشران باشد؟ البته این نکته را نباید فراموش کرد که در یک هفته برای اکثر ناشران، نمایشگاه کتاب تهران به عنوان یک محور و هدف، در برنامه ریزی های سالانه مدنظر بوده است و طی ماه های پایانی و آغازین سال که شمارش معکوس برای برگزاری نمایشگاه آغاز می شود، آهنگ انتشار کتاب شتاب افزونی می گیرد و در سال های اخیر که کتابخانه های مختلفی نمایشگاه، محدودیت هایی را برای تعداد نشر شرکت کنندگان ایجاد کرده، به نظر می رسد افزایش تعداد عناوین، یکی از انعکاس های این است. در بیان برای عبور از این مانع در پیش میگرد.

گزارش آماری کتابهای منتشر شده در هفته گذشته به تفکیک موضوع سه شنبه ۱۳۸۵/۱/۲۸ تا دوشنبه ۱۳۸۵/۱/۲۷

ردیف	موضوع	تعداد کل	تاریخ	رتبه	چاپ اول	جدید چاپ	تهران	خسرتان
۱	کتابیات	۲۲	۱۲	۱۶	۱۸	۲۴	۱۰	۱۰
۲	فلسفه و روانشناسی	۲۲	۱۷	۲۵	۱۴	۲۸	۵	۵
۳	تئوری	۲۲	۱۹	۵۲	۷۰	۳۷	۱۹	۱۹
۴	علوم اجتماعی	۲۲	۲۲	۲۲	۲۸	۵۸	۱۲	۱۲
۵	زبان	۲۲	۲۲	۲۲	۲۰	۲۰	۱۴	۱۴
۶	علوم طبیعی و ریاضیات	۲۲	۲۳	۳۵	۳۵	۱۸	۲۵	۲۵
۷	علوم صغری	۲۲	۱۸	۱۱	۸۱	۲۱	۲۲	۲۲
۸	هنر	۲۲	۲۱	۲۱	۱۶	۲۷	۱۷	۱۷
۹	ادبیات	۲۲	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۱۸	۱۸
۱۰	تاریخ و جغرافیا	۲۲	۲۲	۲۲	۱۱	۱۱	۱۲	۱۲
۱۱	آموزشی و کمک درسی	۲۲	۲۱	۸	۱۹	۱۹	۱۲	۱۲
۱۲	کودک و نوجوان	۲۲	۱۲	۱۹	۲۲	۲۲	۱۷	۱۷
	جمع بندی	۱۸۶	۸۶۱	۳۵۰	۵۳۰	۵۳۰	۸۹۹	۸۹۹

به منظور از موضوع آموزشی و کمک درسی کلیه کتابی است که به نحوی از مواد درسی و برنامه آموزشی تمام مقطع تحصیلی مربوط هستند و مخاطبان آنها دانشجویمان و دانش آموزان از پیش دبستانی تا دانشگاهی هستند.

شاخص های آماری کتاب های هفته

تعداد کتابهای منتشر شده	۱۸۶ عنوان
ارزاترین کتاب	۱۰۰۰ ریال
گرانترین کتاب	۱۵۰۰۰۰ ریال
بیشترین نوبت چاپ	۵۵ مرتبه
بیشترین شمارگان	۱۰۰۰۰۰ نسخه
کمترین شمارگان	۱۵۰ نسخه
بیشترین صفحه	۱۲۸۸ صفحه
کمترین صفحه	۱۲ صفحه

اطلاع رسانی رایانه‌ای

در ادامه معرفی فعالیت های خانه کتاب در بخش خدمات اطلاع رسانی به بخش اطلاع رسانی رایانه ای می‌رسیم. با توجه به افزایش آگاهی عمومی و فراگیر شدن استفاده از رایانه، همچنین پیشرفت سریع فناوری اطلاعات، خانه کتاب از سال های قبل ارائه خدمات اطلاع رسانی به صورت رایانه ای را در اولویت برنامه های خود قرار داده و کوشیده است این نیاز را متناسب با پیشرفت فناوری اطلاعات، روزآمد نگه دارد. به گونه ای که به هر نزاری در این باره پاسخ دهد، بر این اساس، خدمات اطلاع رسانی رایانه ای به دو شکل ارائه می شود: الف - لوح فشرده کتاب، ب - سایت اینترنتی.

الف- لوح فشرده کتاب

لوح فشرده کتاب حاوی اطلاعات کامل کتابهای منتشر شده از سال ۱۳۷۰ تا ۱۳۸۲ است. در واقع، تمام اطلاعات بانک کتاب، بانک نشران و سایر اطلاعات مرتبط با آنها در این لوح جمع آمده است. این لوح فشرده برای اشخاص و سازمانهای تهیه شده که به شیوه های مختلف و به طور مستمر از اطلاعات آماری و تفصیلی کتابها و نشران استفاده می کنند.

نسخه جدید نرم افزار کتبه (نسخه چهارم)، بیش از ۳۵ هزار رکورد از اطلاعات کتاب های منتشر شده در طول سالهای ۱۳۸۲ تا آذر ۱۳۸۵ را در بر گرفته است. برای هر کتاب، اطلاعات کامل کتاب شناختی شامل نام کتاب، نام پایداورنده، مشخصات نشر (نشر، محل و تاریخ انتشار)، رده دبویی (موضوعی)، تعداد صفحه، قطع، نوع جلد، قیمت و شابک ذکر شده است. همچنین اطلاعات ۳۰۰۰۰ نشر در این نسخه آورده شده است.

در نسخه چهارم نرم افزار کتبه، به دلیل نیاز مخاطبان و استفاده از روشهای به روزتر، و جدیدتر، این نرم افزار با تغییرات اساسی طراحی و پیاده سازی شده است.

این نرم افزار به شکل صفحات وب (Browserbased) در آمده که نسبت به نسخه های قبلی دارای قابلیت های زیر است:

جست و جوی در بانک اطلاعات سایت اینترنتی خانه کتاب.

اتصال اطلاعات بخش های مختلف به هم (Hyperlink).

امکان به روزرسانی اطلاعات از طریق دریافت اطلاعات جدید به صورت online از سایت خانه کتاب با استفاده از لوح فشرده.

امکان تهیه گزارش های آماری.

دارا بودن استاندارد office ۲۰۰۳ برای زبان فارسی و بسیاری امکانات دیگر.

این نرم افزار به زبان فارسی تهیه شده و قابل نصب بر روی نسخه های ویندوز ۲۰۰۰ و به بالا است. برای اطلاعات بیشتر از نرم افزار و توانایی های آن به خانه کتاب واقع در خیابان انقلاب بین فلسطین و صیبات جنوبی، پلاک ۱۷۸۸ یا به نشانی اینترنتی www.katbe.ir مراجعه کنید.

با اشاره به مخاطب گرای، هدفمندی بازدیدکنندگان و کاهش ازدحام صورت گرفت

استقبال صاحب نظران از تفکیک نمایشگاه کتاب

برپاکنندگان بیستمین نمایشگاه بین المللی کتاب جمهوری اسلامی با تفکیک بخش کتب خارجی و داخلی، مشکل مکان برپایی این باره بزرگ فرهنگی را حل کردند.

دلیل تغییر بخش داخلی نمایشگاه این بود که چه کسانی که سال های گذشته به نمایشگاه بین المللی تهران می آمدند و چه مسئولان به مشکلاتی که برپایی این نمایشگاه برای هموطنان در تردد و آمد و شد خودروها و به وجود می آورد آگاه بودند و هر سال حل این معضل را به سال آینده موکول می شد. بالاخره زمان آن فرا رسید که به این مسئله خانه کتاب پرداخته شود. اگر چه برای مشتاقان کتاب صرف چند ساعت برای رسیدن به مکان مورد نظر شان قابل اغماض می نمود اما برهم خوردن نظم شهر به خاطر درگیر شدن یکی از بزرگراه های اصلی شهر که مرکز شهر را به شمال متصل می کرد، موجب اتلاف وقت بسیاری از مردم می گردید که به سبب این امر جهت وابستگی و دسترسی ای به نمایشگاه کتاب نداشتند و با در صداد رفتن به محل کار خود بودند. اتلاف سوخت در راهبران های غیر قابل توصیف و سوء استفاده برخی رانندگان در بالادین ترخ کرانه، ازدحام و شلوغی بیش از حد مردم و هزاران مشکل دیگر موجب می شد که بسیاری از علاقه مندان کتاب عطای آن را به قلیایش بخشیده و از خرید چند درصد تخفیف گذشته و از کتابفروشی های خیابان انقلاب کتاب های مورد نظر خود را خریداری کنند.

با نظر به این که اسامی مکان نمایشگاه های بین المللی تهران تنها پذیرای نشران خارجی است انتظار می رود با توجه به حجم محدود بازدیدکنندگان از این محل، مشکل ترافیک هر ساله حل شود و همچنین با توجه به این که فضاهای بزرگ تهران به عنوان مکان برگزاری کتب نشران داخلی متصل به خطوط مترو و اتوبوس های شرکت واحد است می تواند در تسهیل جابه جایی بازدیدکنندگان مفید واقع شود.

تفکیک مکان نمایشگاه کتاب به بخش های داخلی و خارجی به عنوان عملی منحصراً به فرد در صورت نمایان شدن ثمرات آن ممکن است به عنوان الگویی در داخل و خارج کشور تکرار شود چرا که با این کار به تخصصی شدن و انتخاب آگاهانه مخاطبان کمک می کند. حسین ابراهیمی اولاد در این خصوص معتقد است: «در کشور ما بیشتر مراجعه کنندگان نمایشگاه کتاب، هدف خاصی برای خود در نظر نمی گیرند، در حالی که در نمایشگاه های کشورهای خارجی این طور نیست، ما نیز باید به سمت و سوی برویم که مراجعه کنندگان به نمایشگاه، دقیقاً بدانند آنچه هدفی به نمایشگاه می رود و از حضور خود چه می خواهند.»

یکی دیگر از معضلات هر ساله نمایشگاه، فضای بعضاً غیر فرهنگی ای بود که در محیط خارج از غرفه ها مشاهده می شد. بسیاری از اهالی فرهنگ مرتبا گه داشتند که اندک فضای باز نمایشگاه، محل پیک نیک و قرارهای دوستانه و بهانه ای برای تفریح و گشت و گذار تبدیل شده که علاوه بر ظاهری ناخوشایند، موجب شلوغی بیش از حد و مشکلات برای دوستداران واقعی کتاب می شود که انتظار می رود با تغییر مکان بسیاری از این موارد دیگر دیده نشود.

حد و مشکلات برای دوستداران واقعی کتاب می شود که انتظار می رود با تغییر مکان بسیاری از این موارد دیگر دیده نشود.

دکتر نویدفام استاد و مولف کتاب های علوم سیاسی نیز به این نکته تاکید دارد: «در نظر گرفتن

مخاطبان هدفمند و تخصصی اهمیت زیادی دارد و افرادی که بی هدف و تنها برای تفریح به نمایشگاه می آیند، زیاد بودند. این افراد اصولاً بازدیدهای بی هدفی از بخش خارجی نمایشگاه داشتند که حود به نیازهای کتاب داری می زد.»

تختیجته کههان-تخرجم- در این مورد نظر مشابهی دارد. وی معتقد است اهمیت ویژه ای برای تفریح و پر کردن وقت خود به نمایشگاه کتاب مراجعه می کنند. بهتر است تمهیدی اندیشید که افراد به صورت هدفمند برنامه خود را برای بازدید از نمایشگاه کتاب تنظیم کنند.

به نظر می رسد این تفکیک بسیاری از نظرات اهل فرهنگ و کتاب داری منتهی شده خصوصاً اینکه برای نمایشگاه کتب داخلی در فضاهای بزرگ تهران که بیشترین حجم مخاطب را دارد، موجب آشنایی بسیاری از مردم خصوصاً بازدیدکنندگان شهرستانی از این مکان به خاطر فضای مقدس و روحانی آن فراهم شود. مطمئناً بسیاری از بیاسمانی به خاطر حرمی که مردم برای چنین مکان هلی تاملند خود به خود متوقف خواهد شد.

از سال گذشته که برخی از نمایشگاه های بین المللی تهران معضله حرمی داشتند، نمایشگاه کتاب گنبد کاووس نیز برای نشران و بازدیدکنندگان ششدر بود. خودجسته اسامی فضاهای وسیع که معمولاً بزرگ تهران در اختیار دارد امید می رود این مشکل نیز حل شود.

اگر چه همه از پیش از انجام رسیدن هر طرح نوین، برخی با مقاصد گوناگون سعی در مخدوش کردن افکار از کارهای علمی و تحقیقی ای که در تصمیم گیری هامورد توجه قرار گرفته دارند. لیکن خوشبختانه مسئولان بی هیچ خطایی در ارائه شان همچنان با عزمی قاطع در صدد اجرای طرح های از پیش تعیین شده، تلاش می کنند. که این تلاش هنوز با سیاست اهالی واقعی فرهنگ به دنبال دارد. امید آن می رود در فرصتی مناسب مسئولان متفقدان نیز از بزرگراهی نمایشگاه بیستین کتاب جمهوری اسلامی نظر کار هم و در دسترس دوستانه، ثمرات این اقدام به موقع را مورد ارزیابی قرار دهند تا شاید این مهم در سال های آینده نیز تکرار شود.

تفکیک مکان نمایشگاه کتاب به بخش های داخلی و خارجی به عنوان عملی منحصراً به فرد در صورت نمایان شدن ثمرات آن ممکن است به عنوان الگویی در داخل و خارج کشور تکرار شود چرا که با این کار به تخصصی شدن و انتخاب آگاهانه مخاطبان کمک می کند

ویژه نامه یکصدمین
سال تولد پروین اعتصامی

انترجینغ ادب

کتاب هفته

- با آثار و گفتارهایی از:
- دکتر محسن پرویز، دکتر روح انگیز کراچی، حسن ذوالفقاری
- سمیرا اصلا نیور، دکتر منوچهر اکبری، فرخنده آقایی
- رویا صدر، بلقیس سلیمانی، دکتر بتول علی نیا
- ولی الله درودیان، محمود حکیمی، مصطفی رحماندوست
- ثریا معبودی فر، منصوره شریف زاده، عرفان نظرآهاری
- مہری بہر، زلفیہ عطایی، خالدہ فروغ، رحیم چاوش اکبری
- دکتر امین رحمتی، دکتر محبوبہ مباشری

انجمن ادب

در نشست خبری کنگره بزرگداشت پروین اعتصامی مطرح شد

پروین به بانوان اهل قلم جایزه می دهد

نشست مطبوعاتی کنگره بزرگداشت یکصدمین سال تولد پروین اعتصامی سه‌شنبه گذشته با حضور دکتر محسن پرویز، معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، دکتر منوچهر اکبری دبیر علمی کنگره، علیرضا قره و جمعی از مسئولان برگزاری کنگره و ساختمان فجر خانه کتاب برگزار شد.

در ابتدای این جلسه دکتر محسن پرویز به توضیح درباره این کنگره پرداخت و گفت: در ماه جاری دو برنامه در خصوص پروین اعتصامی در تیریز زادگاه این شاعر ارزشمند و در تهران برگزار می‌شود که امیدواریم بتوانیم تا حدی از مقام والای او در عرصه ادب تقدیر کنیم. معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی درباره جایزه ادبی پروین اعتصامی نیز اظهار داشت: این جایزه یکی از مواردی است

دکتر محسن پرویز:

در ماه جاری دو برنامه

در خصوص پروین

اعتصامی در تیریز زادگاه

این شاعر ارزشمند و در

تهران برگزار می‌شود که

امیدواریم بتوانیم تا حدی از

مقام والای او در عرصه ادب

تقدیر کنیم

دارای اشعار مناظره ای که به این صورت لطیف باشد نداریم. دبیر علمی کنگره پروین در پایان سخنانش پروین اعتصامی را عارفی اخلاق گرا و جامعه‌گرا معرفی کرد و گفت: کشور ما شدیداً به نگاه فرهنگی پروین اعتصامی احتیاج دارد و همین طوره پروین های جدیدی در روزگار ما که گذشته تاریخی ما را به امروز وصل کنند. علیرضا قره هم در ادامه این نشست گفت: در یک صد سال گذشته دو شاعر داریم که در عین حال که بر موی تریب شاعرانند و بیشترین ارتباط را با عامه دارند از نظر محافل ادبی و روشنفکری نیز دارای اعتبار بالایی هستند؛ یکی پروین اعتصامی است و دیگری شهیار.

وی ادامه داد: استاد ملک الشعراء بهار در کنار پدر پروین نقش پدر معنوی او را ایفا می‌کرد و شاید یکی از تاثیرگذارترین افرادی بود که موجب ارتقای شعر این شاعر شد.

قره افزود: در زمانی که غزل در خدمت عاشقانه‌های مبتذل و زمینی بود در دیوان پروین از غزل خبری نیست و وی قالب قطعه و قالب‌های کهن را انتخاب می‌کند و به این وسیله حفظ سنت نیز می‌کند.

وی ادامه داد: با توجه به خدماتی که پروین اعتصامی برای ادبیات ایران انجام داده، جا داشت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در این راستا تلاش کند و کنگره علمی را با ارائه مقالات و شب شعر برپا کند.

قره درباره برنامه‌هایی که برای پروین اعتصامی در دیگر کشورها برگزار شده توضیح داد: در تاجیکستان با همکاری رایزنی فرهنگی کشورمان برنامه‌هایی برگزار شده و در ازبکستان و افغانستان ... نیز برنامه‌هایی در دست اقدام است.

ثریا معبودی در مدیر اجرایی ستاد برگزاری جایزه پروین اعتصامی در ادامه گزارش به چگونگی انتخاب آثار و نحوه داوری آنان پرداخت.

در پایان این نشست دکتر محسن پرویز به گفت و گو با اهالی مطبوعات پرداخت و به سوالات آنها پاسخ گفت. وی در پاسخ به سوال خبرنگار کتاب گفت: منتهی بر اینکه آیا چنین کنگره‌هایی برای دیگر شاعران زن معاصر که هم‌راز پروین اعتصامی هستند نیز تکرار خواهد شد، عنوان کرد: پروین اعتصامی یک چهره شاخص و یگانه در عرصه ادب است. در بین شاعران در گذشته ما کسان دیگری همچون سپیده کاشانی نیز هستند که می‌توان برایشان بزرگداشت گرفت

که در دستور کار شورای عالی انقلاب فرهنگی قرار دارد و همان‌طور که جایزه ادبی جلال‌الاحمد به تصویب رسید و به صورت مشخص در سال‌های آتی مراسم را برگزار خواهیم کرد، جایزه ادبی پروین نیز به شکل سازمان‌یافته تر و با برنامه‌های منسجم به برگزارگان اهدا خواهد شد.

در ادامه این مراسم دکتر اکبری دبیر علمی کنگره پروین اعتصامی درباره ویژگی‌های ادبی و شخصیتی پروین و خصوصیات این کنگره گفت: در فرصت محدودی که پیش رو داریم فرصت فراخوان ملی و فراگیر برای دریافت مقاله را نداریم از این رو شیوه جدیدی را تجربه کردیم و آن، دعوت از استادان و انشائومی بود که می‌توانیم درباره پروین مقاله یا پایان‌نامه‌ای داشته‌اند و اگر مدعی نشویم پروین شناسان خاصی هستند حداقل درباره ادبیات معاصر و یک‌صدساله اخیر که پروین جزو آن دوره است قلم زده‌اند. ویژگی دیگری که نویسندگان این مقالات دارند این است که تماماً از استادان و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های سراسر کشور هستند.

اکبری، قلم زدن در ساخت اشعار پروین اعتصامی را کاری دشوار دانست و افزود: از آنجا که پروین یک دیوان شعر دارد، تاکنون به مناسبت‌های مختلف برای وی کنگره و بزرگداشت گرفته‌اند و از جنبه‌های گوناگون به اشعار و شخصیت وی نگریسته شده خصوصاً اینکه عمری کوتاه داشته است.

وی ادامه داد: من معتقدم به رغم مقالات بسیاری که نوشته شده هنوز زوایای پنهانی از شخصیت پروین اعتصامی وجود دارد که در سال‌های آینده می‌توان به آن پرداخت و هر سال مقالات و کنگره‌ها باورتر خواهد شد.

دبیر علمی کنگره پروین اعتصامی درباره شخصیت این شاعر گفت: پروین اعتصامی با اینکه در خانواده‌ای نسبتاً مرفه بزرگ شده بود اما جزئی در تمام اشعارش به چشم می‌خورد که قابل توجه است. شاید علت این امر این باشد که خود را در جامعه روزگارش غرق کرده و با توجه به موقعیت سیاسی-اجتماعی دوران رضاشاه که نفس‌ها در سینه حبس شده و امکان هرگونه ابراز نظر شده نبود وی شرایط دشوار جامعه و مردم را درک کرد و از آن رنج می‌برد و در قالب اشعار و منظومه‌هایی به کنایه و در لافقه به آنها می‌پرداخت.

اکبری، پروین اعتصامی را در سرودن اشعار مناظره‌ای بی‌نظیر خواند و افزود: ما در طول تاریخ ادبیات کسی را که به اندازه پروین اعتصامی

گفت و گو با مدیر اجرایی ستاد برگزاری جایزه ادبی پروین

جایزه پروین؛ قدر دانی از بانوان فرهیخته

مدیر اجرایی دومین جایزه ادبی پروین با اشاره به این که برگزاری این جایزه مقترن با یکصدمین سال تولد این شاعر اخلاق گرا بود می‌است گفت: در این دوره شب شعر با حضور شاعرانی از سراسر کشور روزهای ۲۱ و ۲۲ اسفندماه در تیریز برگزار می‌شود همچنین نویسندگان، شاعران و چهره‌های علمی و دانشگاهی داخلی و خارجی در این مراسم حضور دارند. ثریا معبودی فرجه‌نشین عقیده دارد که پروین به عنوان شاعری توانا الگوی فرهیخته‌ای برای مردم و به ویژه جوانان ایرانی است.

وی در مورد برپایی کنگره علمی در روز ۱۳ اسفند توضیح داد: در این کنگره علمی ۲۲ مقاله درباره شخصیت اجتماعی و ادبی پروین اعتصامی توسط برخی استادان دانشگاه‌های سراسر کشور و همکاران مدعو خارجی ارائه می‌شود. مدیر اجرایی دومین جایزه ادبی پروین در ادامه با اشاره به این که پس از انقلاب اسلامی شاعر رشد و شکوفایی بانوان در عرصه باطن ادبی بی‌شوشی و کشف و کسب و آمارها به خوبی نشان داده‌اند و نکته است گفت: این انگیزه‌ها شدت برای تشویق زنان فرهیخته و توسعه و پویایی صورت گرفته و از همین رو پروین به عنوان بانوی اخلاق‌مدار با ابعاد بالای اساطیر و شاعری توانا و نایب‌الایام انتخاب شد و در دومین جایزه ادبی پروین از بانوان برلاشی در عرصه ادبیات و حوزه نویسندگی تقداری می‌شود.

وی ادامه داد در حال حاضر بعضی از جوانان ایرانی پروین را آن‌طور که باید نمی‌شناسند و خوب است که به عنوان یکی الگوی فرهیخته بیشتر با وی آشنا شوند. به عبارتی شناسایی ابیاد شخصیتی این بانوی بزرگوار تاثیر مثبتی بر

الگوی بانوی جوانان ما خواهد داشت و تلاش دست اندرکاران این جایزه فراهم آورد زمینه‌های آشنایی بیشتر جوانان با سرمایه‌های ادبی کشورمان است.

معبودی فر با اشاره به سختگویی و علم‌آموزی پروین اعتصامی در سال‌هایی که محدودیت زیادی در این زمینه برای زنان وجود داشت گفت: زمانی که پروین به عنوان کنایه‌دار در دانشگاه تربیت معلم کار می‌کرد تا دو وقت به کار می‌رفت برخی که او را به خوبی می‌شناختند نیز می‌گفتند که پروین همواره آنجا را به پرس و خردن و لطافت‌های انشائوی دعوت می‌کرد و این نشان می‌دهد که بعد از آن سال‌های دور حدود ۷۰ سال پیش پروین اعتصامی با روشنفکری تمام فرجه و پویایی به موضوع شکوفایی زنان پرداخت.

وی از آرا و اندیشه پروین و عدم پیش‌بینی‌های دشوار از سوی دیگران برای او را مورد تحسین و توجه قرار داد و گفت: وقتی پهلوی اول او را دعوت می‌کند تا به اصطلاح مورد تقدیر قرار دهد، دلیل نمی‌کند و این مطلب علاوه بر نشان دادن آزاد اندیشی و شجاعت وی روشنی ذهن پروین را می‌رساند.

معبودی فر همچنین به حضور همکاران خارجی که از کشورهای همچون تاجیکستان، هند، افغانستان، کویت و بلغارستان در مراسم دارند، اشاره کرد و گفت: همکاران مدعو با شاخت و بر اساس فرستاده‌های علمی و فعالیت‌هایشان در حوزه ادبیات و با گزارش مقاله و ترجمه اشعار پروین اعتصامی انتخاب و دعوت شده‌اند. یکی از مسئولان دانشگاه جیحون تاجیکستان رئیس ستاد کنگره ادبیات دانشگاه مدعی بود در این برنامه ما حضور داریم و این فرصت شگونی برای شناسایی مسیر تر و زیاده‌های پنهان و بعداً پروین و ادبیات ایران را، به دستاست همچنین شب شعر برگزار می‌کنیم تا که از همکاران این دوره است. کنگره اشعار پروین را به زبان بلغاری ترجمه کرده و به زبان روسی نیز ترجمه می‌کند. مدیر اجرایی دومین جایزه ادبی پروین با اعلان این که از برگزیدگان شنده‌های شب دامن‌زن ترجمه‌دهنده و نویسندگانه و در دوره سستی کویت و جوان و بزرگسال، ۱۵۰ اسفند در تالار وحدت تقداری خواهد شد. گفت: همچنین در این روز یک فعال عرصه ادبیک به پاس دوره فعالیت و نیز یک پایان‌نامه در بخش جنین، معرفی و با پژوهش آن تقداری می‌شود.

گفت و گوئ کتاب هفته با دبیر علمی کنگره پروین اعتماسی

پروین ، از کتابداری تا شاعری

عباس کریمی

پروین اعتماسی در میان شاعران زن ایرانی ، استثنایی است و سبک ویژه خود را دارد . دکتر منوچهر آذگري ، دبیر علمی کنگره پروین اعتماسی در گفت و گو با خبرنگار کتاب هفته ضمن اعلام این مطلب گفت: در بین شاعران زن ایرانی بسیاری از سبک‌ها را می‌توان پیدا کرد، اما پروین اعتماسی در این میان صاحب سبک است . وی با اشاره به اینکه فلسفه برگزاری این کنگره به بازنگری ، بازیابی و شناخت هویت فرهنگی یک ملت بازمی‌گردد گفت: پرانی یک کنگره هزینه و وقت می‌خواهد و باید سودمند باشد. قدمت تاریخی و فرهنگ متنوع ، جغرافیای زیستی پرشور و حتی تغییرات سنگین آب و هوایی ایران که ۳۵ پراپر کل لوایست، بستری در زمینه های مختلف تاریخی و موقعیت استراتژیکی پدید می‌آورد که میراث ماندگار گذشتگان از زوایای مختلف باید بررسی شود و این کشور بی‌زیرای شناساندن گذشته به آیندگان است تا یاداند، که بوده‌اند و جایی چه کسی گذاشته‌اند.

این استاد دانشگاه تهران ادامه داد: اگر شاعران را سرمایه‌های ملی کشور تعريف کنیم به جرئت می‌گویم که ایران سرمایه‌دارترین کشور جهان است. اگر هر روز برای حفظ یکی از بزرگان ادب، سیصد نگاریم، چند سال طول می‌کشد تا نتوانیم اولاد آن‌ها را خودمان بکنیم تحقیقات گذشته در مورد پروین نسیم اما باید شد که جلد موزیر بوده و چه میزان در ششالی این شاعر بزرگ موفق عمل کرده است. وی با اشاره به اینکه در زمان پروین اعتماسی محدودیت‌های زیادی برای زنان وجود داشت گفت: امروزه زنان دنیا دوش مردان در عرصه های علمی و فرهنگی حضور دارند. آیا آکثوری این مظلمت و تاریخچه علمی - فرهنگی باید شاعر دیگری نظیر پروین داشته باشد؟

یکی از پیام های کنگره این است که خانم‌ها احساس کنند به آنها یاد داده می‌شود و تشویق شوند تا در راه فتح فرهنگی یا بنگارند. اگر تنها یک خانم اهل قزوین است، بهتر این کنگره تصمیم بگیرد یا حتی برای پروین بنگارند، باید گفت که کنگره موفق بوده و به هدفش رسیده است. دکتر آذگري با اشاره به اینکه ادبیات قبل از انقلاب دیکته شده و سفارش بوده، گفت: یکی از حرف های پروین، اختلاف طبقات اجتماعی و فاصله زیاد ثروتمندان و فقرا بود. اگر او به صورت علمی اعتراض می‌کرد یا وی به شدت برخورد می‌شد این بود که از کتابخانه منظره درآمد یعنی فقر را معرفی می‌کرد و در کنار آن ثروت را تا خواننده خود به منظر شعر برسد. دبیر کنگره علمی پروین اعتماسی افزود: یک تفکر جدید گرایانه، ناگاه کشور را دیر می‌گیرد. شاید دلیل اتزوی پرس این است که آن ترک محل کارش در کتابخانه به همین خاطر باشد. در آن زمان می‌خواستند از پروین استفاده کنند اما او به دنیای خودش بازگشت و در محافل حاضر نمی‌شد. شاید پیام شعرهای پروین این باشد که آنچه می‌بیند، نمی‌خواهد و آنچه می‌تواند، نمی‌بیند اما این را در شعرش می‌توان خواند.

منوچهر آذگري با اشاره به قدرت پروین در شعرسازی و اسیمیا و اسراف گفت: پروین ساخت جدیدی را تجربه کرده است. به همین دلیل به راحتی می‌شود دیوان او را در مدت دوسه وارد کرد. اگر ما هیچ چیز از پروین و دودانش نمی‌دانستیم، تنها دیوان او قصه‌دوستی کامل از عصر سیاسی - اجتماعی او به ما می‌داد و این هم‌اوست. چرا که پروین فرزند زمانه خویش است. دکتر آذگري افزود: پروین تنها شاعری بود که آگاهانه شعر می‌سود و خودش موضوعات شعرش را انتخاب می‌کرده است که یکی از دلایل اصالت شعر او همین است.

پروین با جامعه همواره و همزبان بود و هرگز از مردم فاصله نمی‌گرفت . وی در پایان با اشاره به اینکه هر مرگ پروین بسیار زود هنگام روی نهان داشت گفت: همین همه شعرای روزگار کثیر کسی را با زوایای کاری پروین ندیده‌ام. علمای آثارعاران زن وجود داشته‌اند اما پروین جایگاهی دارد هیچ‌کس قدرت رقابت با او را ندارد. پروین به لحاظ روحی نیز بسیار سالم‌النفس و افراذه بود و باورها و ارزش‌های خود را داشت. پروین اگر می‌خواست برای خودش زندگی کند، شاید بیشتر عمر می‌کرد چون خیلی غصه مردم را می‌خورد....

کارشناسان هنرهای نمایشی مطرح کردند

بانوان، ذوق نمایشنامه نویسی را به نمایش بگذارند

مریم دهخدايي

نمایش نامه نویسی و فیلمنامه نویسی زنان در طول سال‌های اخیر پیشرفت‌های قابل ملاحظه‌ای داشته است. اگر در گذشته زنان تنها به عنوان بازیگر در سینما و نمایش مطرح بودند امروزه می‌توان حضور آنها را در عرصه‌های دیگر از جمله کارگردانی و نویسندگی نیز مشاهده کرد . از سوی دیگر استناد فیلمنامه و نمایش نامه‌های موفق از سوی زنان در طول سال‌های اخیر سبب شده تا نگاه تازه‌ای در صنعت نمایش ایران ایجاد شود . جیستایزنی با اکثر اصیالت و مشکلات به یاد می‌آوریم که خودنمایش نمایشی از آن‌ها جدا بود و او می‌گوید ما در عرصه تئاتر زن نمایش نامه‌نویسان نداشته‌ایم ولی آن وضعیت بسیار بهتر شده است. این راه به یاد داشته باشید که کار کردن در این عرصه برای خانم‌ها خیلی سخت است. این نمایش نامه نویسی در توضیح بیشتر می‌گوید خیلی وقت‌ها اتفاق افتاده است که یک نمایش نامه نویسی زن باید ساعت‌ها در

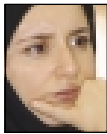
شهر منتظر کارگردانی باشد تا نوشته‌هایش را به او نشان دهد.گاهی این انتظارها به حس‌های کشنده این برای یک خانم بسیار دشوار است که چنین موقعیتی را تحمل کند، چرا که او باید به زندگی خانوادگی خود نیز برسد. به اعتقاد جیستایزنی، خانم‌ها که وظایف همسر داری و نگهداری فرزند را بر عهده دارد باید فرصتی داشته باشد که بتواند آثار خود را به نمایش بگذارد. وی می‌افزاید: یکی از جمله‌های انگیزان این موقعیت را برای زنان خانه‌دار فراهم کرده‌است که کارهای نمایشی خود را در صفحه‌های آخر این نشریه به چاپ برسانند.

پروین که هم‌چون مطلق سینما و تئاتر نیز هست در ادامه می‌گوید اگر چه در دانشگاه‌های ما به وسیله جشنواره‌های دانشجویی و تشکیل گروه‌ها استعدادها در حال شکل گرفتن و مطرح شدن هستند و این نکته مثبتی در کارنامه هنری کشور ما محسوب می‌شود، اما هنوز زنان فرصت کافی برای مطرح شدن یافته‌اند. او به این قضیه اعتقاد دارد که زنان برای کارهای افرادی مانند نویسندگی موقعیت‌بهتری دارند و آثارها را کتاب‌های زمان خیلی راحت تر کنار می‌آیند تا با نمایش نامه‌ها و ادامه می‌دهد: به هر حال کتاب‌های داستان خواننده‌هایی از مطلق بی‌سران به بالا دارند ولی کتاب‌های نمایشی بیشتر به عنوان هدیه داده می‌شود و این قضیه باعث شده شده کتاب‌های نمایشی نامه روی دست تئاترها بمانند.

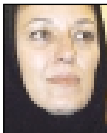
نمایش نامه نویسی (نمایشات و مکالمات) در ادامه اضافه می‌کند وضعیت برای فیلمنامه نویسی هم خوب است: اگر فیلمنامه‌های جذاب نوشته شده باشد خود کارگردان‌ها به دنبال آن می‌آیند. خانم‌های کنونی برای نوشتن فیلمنامه در خانه سینما دارند که موقعیت‌بهتری برای دیده شدن عرصه می‌کند. نام نغمه کیمینی را به عنوان فیلمنامه نویس در تیزر تلویزیون این سه زن از اخوان باری و مجموعه انگلیزوشی

جیستایزنی

نغمه کیمینی

مینو فرشچی

هداده دیده‌ایم علاوه بر فیلمنامه می‌توانیم آثاری را در قالب‌های نمایش نامه ادبیات داستانی و نقد را نویسیم. او در این زمینه می‌گوید: مطمئناً هرچه زودتر پیش برویم موفقیت برای حضور خانم‌ها در فیلمنامه نویسی و نمایش نامه نویسی بهتر می‌شود و کارگردان‌ها با پشتیبانی بیشتر با آنها همکاری می‌کنند. نشانی این حرف را قبول ندارم که نمایش نامه نویسی و فیلمنامه نویسی زن مردمی تواند به صورت جدی‌تر توجه فراز گیرد. وی معتقد است: گرچه معضلاتی وجود دارد و برخی هنوز توان ذهنی خانم‌ها را با یلوز ندارند ولی کار خوب هیچ وقت روی زمین نمی‌کند.

فیلمنامه نویسی اخوان باری می‌افزاید: ما مدت زیادی در سکوت بودیم، به همین دلیل باید تمام توان خود را به کار ببریم تا بتوانیم دور و رو به رشدی را طی کنیم. البته در حال حاضر می‌توان شیخی را از آنها فیلمنامه‌ها کاغذ می‌خط او را درواج به سبک‌انرا می‌شناسیم او نمایش نامه ایک مرد، یک زن را نیز در کارنامه‌اش دارد. وی در این زمینه می‌گوید: تعداد زنان در این حوزه نسبت به قبل بسیار بیشتر شده است. در گذشته فیلمنامه نویسی حل بسیاری از فعالیت‌ها مرده ذهنی می‌شد که حالا که این تقی در حال حاضر وجود دارند. فرشچی می‌افزاید: البته حضور خانم‌ها در دانشگاه‌ها را نمی‌توان نادیده گرفت. چون بیشتر آنها تصمیم دارند که از درس خود برای کار کردن در جامعه استفاده کنند و این قضیه بی تاثیر نیست.

فیلمنامه نویسی شوکران، معتقد است که خانم‌ها در این عرصه باید تلاش داشته باشند تا بتوانند به نفعی محققند. او در توضیح بیشتر می‌گوید: وقتی برای یک ماهه این آثار باید حداقل دو ماه تمرین داشته باشیم که تمرین‌ها را نمی‌توانیم از فیلمنامه‌ها پدید آید. این احتمال که خانم‌ها بتوانند در این تمرین‌ها حضور پیدا کنند خیلی پایین است چون زنان به دلیل وظایفی که در خانواده دارند، فرصت چنین کارهایی را ندارند.

دکتر روح انگیز کراچی عنوان کرد

زوایای پنهان شعر پروین

خانم کراچی! چگونه و چرا درباره پروین اعصابی کتاب نوشته‌اید و به تحقیق و پژوهش دست زده‌اید؟

پایان نامه من درباره زنان شاعر از دوره مشروطه تا انقلاب اسلامی است و طبیعتاً بخشی از آن مربوط به پروین اعصابی است که در سال ۶۴ نوشته شده است. از آن زمان به پروین بیشتر علاقه مند شدم چون او رازهای بسیار بیشتری دیدم. او فقط یک شاعر معمولی نیست، او ذخیره ارزشمندی در فرهنگ ایران است. نباید منتظر شویم که یک ایران شناس غربی پروین را کشف و تحسین کند. بعد از او، ما به خود بایسیم و سعی

کنیم با آنها همگامی کنیم. پروین در میان زنان شاعر چه جایگاهی دارد؟ همان طور که می‌دانید پروین همزمان با مشروطه به دنیا آمد و سی و پنج سال عمر کرد. رضاشاه، در این دوره ۲۰ساله یعنی از ۱۳۰۰ تا ۱۳۲۰ شمسی که پروین فوت کرد، ۱۰ شاعر و زن شعر می‌گفتند و شهرت داشتند. البته این آمار بیشتر مربوط به تهران است و در این موضوع مرجعی که از شاعران زن شهرستانی اسمی برده باشد یا وجود ندارد یا من نمی‌شناسم. البته پروین در مقام مقایسه، با هیچ یک از زنان شاعر چه همزمان با

خودش و چه پیش از خودش همسان نبود. او از جمله هنرمندانی بود که نقش حساس اجتماعی خودشان را در کرد. دیوان شعر او گذشته از ارزش شاعرانه، کارنامه دوره بسیار سختی از تاریخ ایران و تصویری از زندگی زن ایرانی است که در نگاه اول دیده نمی‌شود.

چرا...؟ به دلیل محیط سیاسی و اجتماعی و جو اختناق آمیز آن زمان، پروین به گونه‌ای نمایان حیوان و پریده و اشیاء را در بیان خودش شریک می‌کرد و اندیشه‌های خودش را از پشت این شخصیت‌های بی می‌گفت. البته شاید این نوع روش غیرمستقیم گوئی را بتوان به روان‌شناسی جمعی ما ایرانیان و صبح نوبختان و همچنین به روان‌شناسی فردی پروین و شخصیت‌درونگویی او پیوند داد که پنهان گفتن را بیشتر می‌پسندید تا عیان گفتن. به همین علت در اشعار پروین از سطح که بگذریم به لایه‌های دیگری می‌رسیم که نظام اندیشگی او را که بر پایه انسان دوستی سنتی است. با دو نوع گرایش که شاعر در اصلاح اخلاق دارد آشکار می‌کند یکی سیاست نفس و دیگری اعتدال به آزادی انسان که شعر پروین مرز مشترک این دو گرایش است.

به‌طور کلی مضامین و مفاهیم اشعار پروین چیست؟ غالباً به چه سستی گرایش دارد؟

اگرچه مفاهیم و محتوا و اندیشه را در اشعار پروین مثل اغلب شاعران بزرگ نمی‌توان محدود به یک یا دو کلمه کرد، اما خرد و اراده انسانی از مفاهیم کلیدی اشعار پروین است. او معتقد بود که اخلاق فردی و اجتماعی و گریز از شر و بدی و نزدیک شدن به خیر و خوبی همه در اعتقاد به ذاتی و دانش و اراده انسان به بار می‌نشیند. پروین جهان بینی و دید گسترده‌ای داشت. محتوای اشعارش اصلاح اخلاقی فردی و اجتماعی بود. اساس شعرش بر واقعیت‌ها بود. او جامعه و فضای ملموس را در اشعارش تصویر کرده از تمامی طبقات اجتماعی، از قشرهای آسیب‌پذیر جامعه، مظلومان، فقرا و کارگران گرفته تا حاکمان زورگو و قصاصت‌فاسد و... به همه با دیدی اصلاح‌گراانه و منتقدی تیرگریسته و بی‌تابرابری و بی‌عدالتی و ظلم و انتقاد کرده و در واقع جامعه را عریان نشان داده است. به هر ترتیب او یک معلم اخلاق بود و همه را به خوبی دعوت می‌کرد.

پروین در اهدافش یک ایده آلیست است ولی در روزمرگی هایش انسانی‌تقدیرگراست. اندیشه‌های دوگانه و متضاد دارد اما به دنبال یک هدف است و آن ایجاد دنیایی پر از خوبی و راستی و برابری است. گاهی انتقاد می‌کند و گاهی با هم‌اندیشی زنانه از آشوب و چالش دست می‌کشد.

چرا شعر باید وظیفه تعلیم را بر عهده داشته باشد؟

در ادب فارسی شعر تعلیمی سابقه‌ای دیرینه دارد. این دیدی سنتی است. در سرتاسر ادبیات فارسی مفاهیم تعلیمی و تربیتی، ارزش تلقی می‌شده. البته مشخصات دوره و زمان را هم نباید نادیده گرفت. با معیارهای امروزی شعر تعلیمی ارزش چندانی ندارد ولی هر اثر هنری را در دستر تاریخی خودش و در مقطعی که آفریده شده باید دید. باید دید که آیا جامعه عقب‌مانده صدسال پیش نیاز به توصیه و راهنمایی انسان‌های آگاه‌دانشه یا باید دید که خواننده گرسنه و مضطرب و تحت ستم چه لذتی از شعر ناب می‌برد. شعری که از بار محتوایی کلام و اندیشه خالی باشد و تنها هدف لذت دادن به خواننده باشد؛ پس هر اثر هنری را باید با معیارهای همان عصر سنجید. شعر تعلیمی و قصه‌های حکمی محصول قرن چهارم هجری تا دوره مشروطه است. در دوره

مشروطه با تغییر کلی که در وضعیت سیاسی - اجتماعی ایران به وجود آمد، در گذار جامعه از سنت به تجدد، شعر هم دچار تغییر و تحول شد و از مفاهیم کهنه فاصله گرفت. پروین یکی از آخرین شاعرانی است که در شعر تعلیمی استاد بود و همچنان نیز در راس هرم ادبیات لندری قرار دارد.

کسی از پروین دور افتادیم، برگردیم به این موضوع که در صدمین سال تولد پروین چکار کرده‌ایم و چه باید بکنیم؟ یک قرن از سالروز تولد پروین می‌گذرد، فکر می‌کنید تاکنون توانسته‌ایم آنچنان که باید جایگاه او را در ادبیات کشورمان تبیین کنیم؟

در طول ۶۵ سالگی که جامعه ادبی ایران، پروین اعصابی شاعره عرگرای خودش را از دست داده، حدود ۲۵ کتاب درباره او تالیف شده، بیش از ۳۰ پایان‌نامه دانشگاهی نوشته شده که این آمار نیز به علت نبودن مرجع مطمئن، چندان دقیق نیست و حدود ۲۴۰ مقاله در کتاب‌ها و نشریات درباره او به چاپ رسیده است. نماندگی ضعیف از مرزهای ساحکی و چند تقسیم شبه مستند درباره او ساخته شد و این ارج‌گزار می‌ماند که یکی از زنان نخبه فرهنگی کشورمان است. آیا واقعاً سزاوار است که صدسالگی پروین را فراموش کنیم یا اینقدر بی‌سروصدا از کنشش بگذریم و در طول ۳۶۵ روز حتی یک نیم‌توم هم از او یاد نکنیم؟

پروین در اهدافش یک ایده‌آلیست است ولی در روزمرگی هایش انسانی‌تقدیرگراست. اندیشه‌های دوگانه و متضاد دارد اما به دنبال یک هدف است و آن ایجاد دنیایی پر از خوبی و راستی و برابری است

واقعاً حق پروین در ادبیات ما همین قدر بود است؟ اصلاً از خودمان پرسیده‌ایم که در تمام طول تاریخ ادبیات فارسی چند شاعر مثل پروین داریم که به زور در چارچوبی ساختگی می‌خواهیم محصورش کنیم و شخصیتی متفاوت از او بسازیم که خوانندگان خاصی را بطلبند؛ قطعاً هر کسی حق دارد هر متنی را بایزایه دید خودش و اندیشه‌ها داشته‌های خودش بخواند و تفسیر کند. یکی در پروین تنها حجب و حیا را می‌بیند. یکی دیگر مخالفتش را علیه ظلم و بی‌عدالتی، یکی پروین را از بعد مذهبی اش می‌پسندد، یکی با اندیشه انسانی‌اش، یکی اشعارش را کسل کننده می‌داند و یکی دیگر او را معمار تاریخ اندیشه اجتماعی و سیاسی می‌داند و هر کسی نظری دارد و درست هم همین است که او را از نظرهای متفاوت و در روایت‌های گوناگون تبیین‌ها میکنند. نکته‌نظری مطرح شود که در انحصار گروهی خاصی قرار گیرد. او زنی پیشرو و نوآندیش بود با ابعاد مختلف شخصیتی و شاعری که با نگاه تیزبین در زمانه ترس و اضطراب به شیوه‌ای تعلیمی موثرترین انتقادها را از حاکمان وقت کرد. ۲۱۰۰ قطعه شعر او گنجینه‌ای ارزشمند از جهان بینی، اندیشه، تخیل و خرد زنانه است که در نوع خود بی‌نظیر است. با این همه امیدوارم این مسائل در کنگره پروین واکاوی شود تا به زوایای پنهان شعر او بیش از پیش بی‌بیریم.

انجمن ادب

مریم مسعود

بزرگداشت یکصدمین سال تولد پروین اعصابی بهانه‌ای برای پرداختن به این شاعره معاصر ایرانی به دست می‌دهد. دکتر بتول علی نیا نویسنده کتاب «پروین و نازک» ستارگان پارسی و عرب» از جمله محققانی است که به مقایسه اشعار پروین اعصابی با نازک الملائکه عراقی پرداخته است. وی دارای مدرک دکترای زبان و ادبیات عرب و مدرس دانشگاه است. دکتر علی نیا با پیش از ۳۳ سال سابقه کار آموزشی، کتاب‌ها، مقاله‌ها و طرح‌های پژوهشی متعددی در زمینه ادبیات مقایسه‌ای فارسی و عربی، ادبیات کودک در زبان عربی و موضوعات دینی دارد. با او درباره کتاب «پروین و نازک» ستارگان ادب پارسی و عرب» به گفت‌وگو نشستیم.

دکتر بتول علی نیا از پژوهش تطبیقی خود می‌گوید

پروین و نازک الملائکه، دو ستاره از یک منظومه

مضمون وجود دارد: پرده شک را برانداز از میان تا ببینی سود کردی یا زیان

ما گرفتیم آنچه از انداختی دست حق را دیدی و نشاختی نازک الملائکه نیز در جایی گفته است:

فورا بالحيه معنى عقيب

ليس تقنيه سورة الاحزان

هو معنى الا لوجه الخالد الممر

جو علف الوجود والازمان

که تقریبا مفهومی مشابه در آن نهفته است. دین،

منطقه جغرافیایی، تعاملات فرهنگی و... نیز در این

میان می‌توانست تاثیرگذار باشد.

پس به نظر شما آیا ممکن است با شاعری در اروپا

مواجه شویم که روحیاتی مشابه پروین داشته باشد؟

بله. ممکن است در ادبیات فرانسه و انگلیسی به

اشعاری مشابه برخورد کنیم. مثلا خیام در زبان عرب،

فرانسه و آلمان شباهت‌هایی با برخی شاعران دارد.

چرا که تفکر است که در قالب شعر بیان می‌شود و این

امکان وجود دارد که یک تفکر، جهانگیر باشد. از سوی

دیگر زبان، تنها یک کلید است. اگر زبان را از انسان‌ها

بگیریم به وحدتی از اندیشه در جهان خواهیم رسید.

با این نوع نگرش شما پس چرا اشعار نازک الملائکه

را ترجمه نکرده‌اید؟

من به شکل ظاهری شعر توجه نمی‌کردم بلکه

تفکر تغز در ادبیات، روح حاکم بر اشعار، عواطف

درونی و اضطراب‌هایی را که بر هر دو شاعر حاکم

بود در نظر گرفتم. اجتماعی و برمی‌بوند و توانایی

بالای آنان در به تصویر کشیدن درد های انسان را

حس کردم. نوشته‌های وی سرشار از اصطلاحات،

نمادهای سمبولیک و روح خاصی است که برای بیان

آن نیاز به دانش ویژه‌ای داریم. من در زمان نگارش

این کتاب احساس می‌کردم باید به درک بیشتری از

اشعار نازک برسیم. بنابراین مفهوم‌های کلی را مدنظر

قرار دادم. در نظر دارم برای چاپ بعدی این کتاب

ترجمه اشعار را به همراه شرح لفظی و معنای هر لغت

به صورت یک ضمیمه تهیه و به کتاب اضافه کنم.

نازک پیش از پروین وارد بحث‌های سیاسی شده

است این تفاوت را به چه دلیل می‌دانید؟

در محیط نازک الملائکه بحث‌های

آزادی خواهی مطرح بود به طوری که نازک کرسی

استادی داشته و سخنرانی‌ها و سخنرانی‌های زیادی از وی

باقی مانده است اما محیط زندگی پروین بسته و محدود

و همراه با تحکم زمان رضا خانی بود. تمام اینها

می‌تواند بر شعر او موثر باشد.

در ابتدای صحبت‌های خود اشاره کردید که به

پروین بهای چندانی داده نشده بود. چرا این اتفاق

افتاد؟

شاید بخشی از این مشکل به استادان ادبیات

شما در کتاب «پروین و نازک...» به مقایسه اشعار این دو شاعر پرداخته‌اید. چرا پروین را در کنار نازک الملائکه قرار داده‌اید؟

ادبیات مقایسه‌ای راهی برای جهانی کردن زبان فارسی و شخصیت‌هایی چون پروین اعصابی است. هم‌زمان با دوران تحصیل در مقطع دکترای زبان و ادبیات عرب، ادبیات مقایسه‌ای رایج شده بود. من نیز به طور ناخودآگاه و به دلیل مطالعات قبلی ام دنبال شاعری از جهان عرب گشتم تا وی را با پروین قیاس کنم. تنها کسی که به خاطر نوع زندگی، شرایط محیطی و روح گفته‌هایش در قالب کلمه‌های متفاوت شباهت‌های بسیاری با پروین داشت، نازک الملائکه عراقی بود. در نتیجه با این مقایسه می‌توانیم برای ارائه زبان فارسی به کشورهای عربی اقدام و کار مناسبی را به علاقه‌مندان آن کشورها معرفی کنیم.

از سوی دیگر من پروین را کمتر از ناصر خسرو،

سعدی و... نمی‌بینم اما متأسفانه کمتر به وی پرداخته

می‌شود. خوشبختانه اخیرا توجه خوبی به این شاعر

توانمند کشورمان در حال شکل‌گیری است.

چرا پروین را با شاعر مردی از جهان عرب مقایسه

نکرده‌اید؟

می‌خواستم در وادی شعر زن کار کنم. اعتقاد

دارم اشعار زنان دارای ویژگی‌های خاصی است که

با شعر مردان فرق دارد. معمولا شور و طراقت بیشتری

در شعر بانوان نهفته است. شکست پروین در زندگی

پس از جریان طلاق وی، احساسی را در او برانگیخت

که شاید اگر یک مرد در این موقعیت قرار بگیرد به

شیوه‌ای دیگر احساس خود را بروز دهد. منظره‌گویی

و تشخیص گرایشی در شعر پروین در اشعار شاعران

اندرکی بروز کرده است. البته باید بگویم شعر پروین

صلابتی منحصر به فرد دارد. صلابتی فکری، عقلی و

اخلاقی، تحکم و مبارزه‌جویی. قطعا در دیوان اشعار

مردان هم به نمونه‌های مشابهی در این موضوعات

مقایسه اشعار بهار و احمد شوقی را در برنامه کاری

خود دارم. احمد شوقی مباحث اخلاقی را مشابه

پروین بیان کرده است اما باید این را هم در نظر گرفت

که در اشعار پروین نوعی جزون زبانه وجود دارد که

شاید در اشعار مردان نباشد. بنابراین شاید بتوان کلیات

شعر یک مرد را با پروین قیاس کرد اما با سوال شما این

انگیزه را یافتیم که به طور جدی اشعار وی را با مردان

مقایسه کنیم.

زودکی اشعار پروین و نازک به چه دلیلی است؟

به عقیده من شعر نوعی الهام به انسان است. افراد

نیز دریافت‌های متفاوتی را از این الهام‌ها دارند اما

شباهت‌هایی نتیجه عوامل زیادی مانند نوع تحصیلات

، مطالعات فردی، جایگاه اجتماعی، تربیت خانوادگی

و ذات آنهاست. موهبت الهی مشابهی به آنها داده

شده است. به عنوان مثال دو بیت از پروین به این

کشور برگردد. برای من جنسیت در این کار معنایی ندارد اما در ایران این جریان وجود داشت که زن را علمی و ادبی غرض‌ها و سلیقه‌های شخصی اعمال می‌شد. پروین به این دلایل مورد ظلم قرار گرفت. این مسئله در مورد سایر شاعران زن نیز رخ داد. در حالی که باید زبان علمی و جهانی را در همه ابعاد گسترش می‌دادیم و شعر را از همه جوانب آن در نظر می‌گرفتیم.

چه میزان از این مشکل توجه زنان شاعر بود؟

زنان به دلیل مسئولیت‌های زیادی که داشتند از حضور در محیط‌های مایوس شده بودند. شرایط مساعدی نیز برای حضور آنها فراهم نبود. به علاوه به دلیل مشخص نبودن جایگاهی ویژه‌ای و فعالیت‌های حمایتی نمی‌شد. یک زن به دلیل محدودیت‌های مالی مجبور بود قدم‌های محتاطانه‌ای بردارد. وضعیت در حال حاضر چگونه است؟

چندی است بانوان در عرصه تحصیلات و مطالعه گوی سبقت را از مردان برده‌اند. مطالعات بالا منجر به شکوفایی احساس‌ها می‌شود. آقایان مسئولیت‌زندگی را برعهده دارند ولی فراغ‌بال خانم‌ها بیشتر است. احساس لطیف آنان باعث شده تعداد بانوان شاعر پیش از مردان شود.

راه حل چیست؟

باید این نیروها و استعدادها کشف و کنترل شوند بنابراین بحث آموزش پیشی می‌آید. در نهایت حمایت پیشی می‌آید. باید آثار چاپ شده نقد و تحلیل‌های علمی صورت بگیرد تا مشکلات مشخص‌تر شود.

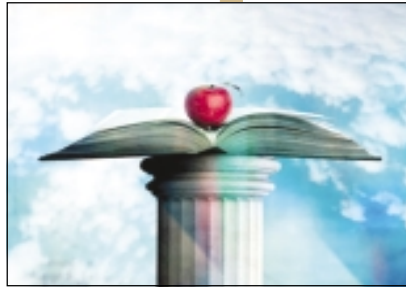
مروری بر وضعیت شعر و داستان زنان ایرانی در سال های اخیر

زندگی با یک متن ساده

رضا آشته

اگر نظری اجمالی به صفحات مطبوعات و کتاب های منتشر شده بیندازیم، درمی یابیم که حضور زنان نویسنده نسبت به گذشته بسیار پررنگ تر شده است. همچنین این روزها شاهد فروش خوب آثار داستانی زنان هستیم. آثار داستانی و پژوهشی زنان، علاوه بر آنکه فروش خوبی دارد، توسط محققان و پژوهشگران نیز مورد توجه قرار می گیرد و کسب جایزه های متعدد ادبی، نشان از این ماجرا دارد.

در این گزارش نگاهی اجمالی از منظر چند نویسنده، منتقد ادبی و شاعر به وضعیت شعر و داستان زنان در سال های اخیر، داریم.

فرخنده آقایی، داستان نویسی، درباره افزایش تعداد نویسندگان زن پس از انقلاب اسلامی اعتقاد دارد، طبعاً تعداد بانوان نیز در تمامی زمینه ها زیاد می شود از جمله در زمینه شعر و ادبیات که با عواطف، احساسات و ظرایفی همراه است. شرایط اجتماعی متفاوت نیز قطعاً در این زمینه موثر بوده است. وی می افزاید: وقوع انقلاب، تغییر حکومت از سلطنت به جمهوری و وقوع هشت سال جنگ، تغییر و تحولات شدید اجتماعی، طبعاً هر ذهن حساس و روشن بینی را متوجه خودش می کند. همچنین ادبیات به صورت شعر در مملکت ایران وجود داشته و علاقه به شعر در پس زمینه افراد هست. همه اینها کمک کرده که زن ها بیشتر به ادبیات بپردازند، علاوه بر اینها، با افزایش تعداد روزنامه ها، مجلات، شبکه های تلویزیونی و ارتباطات بین المللی از طریق اینترنت و ماهواره، ویدئو و دی وی دی به موضوع کمک کرده است تا هرکسی مایل باشد، نظرات و عواطف خود را به هر شکلی که در توانش باشد متبلور کند.

وی با اشاره به کم هزینه بودن هنر نویسندگی نسبت به موسیقی، نقاشی و مجسمه سازی گفت: کافی است هر فردی به یک یا چند کتابخانه دسترسی داشته باشد و استعدادهای داشته باشد، آن گاه می تواند با کاغذ و قلم احساسات و عواطف خودش را بیان کند. فکر می کنم که الزاماً هر نوشته ای شاهکار ادبی نیست، اما برای کسی که آن را می نویسد در لحظاتی که احساس می کند نیاز به نوشتن دارد این نوعی تخلیه روانی و روحی است که بسیار خوب و آرام کننده است. با نوشتن به تدریج افکار شخصی شکل می گیرد و درست مثل اینکه می تواند به یک خودشناسی و درونکاوی روزمره و ذهنی و موقت است شرایط متفاوت می شود. زریاد در خلاقت ادبی ذهن به وری خودآگاهی دست پیدا می کند و در این لحظات ناب نویسنده اثر خود را پدید می آورد و خواننده را در لذت خواندن سهم می کند.

آقایی اعتقاد دارد که هنوز جاهای خالی زیادی در ادبیات داستانی ما وجود دارد که زنان می توانند به آنها نیز بپردازند. او در ادامه به زمان های تاریخی، فلسفی، جامعه شناسی، اسطوره ای، پالیسی، تحقیقاتی، تجلی و فقهایی اشاره می کند. و براین باور است که ما نویسندگان موفق زیادی داریم ولی هرچقدر جلو برویم، باز هم کم است. ما می توانیم پیش از اینها پیش برویم که این البته احتیاج به زمان دارد. با گذشت زمان توقع خواننده بالا می رود و نویسنده باید تلاش بیشتری کند تا به فضا های جدید دست پیدا کند.

به دنبال هویت

منصوره شریف زاده دهه ۷۰ شمسی را یک دهه شکوفاشونده برای داستان نویسی زنان می داند که در این دوره آنان خیلی خوب کار می کنند و نویسنده های شاخصی نیز پدید می آیند.

نویسنده رمان «چنار دالیتی» برای تاکید سخن خود به تعداد کتاب های منتشر شده

زنان چون به دنبال هویت خود هستند و مطالعات زیادی هم که به دلیل

دانشگاهی بودن و شرکت در کلاس ها و کارگاه های آزاد داستان نویسی داشته اند، باعث شده آثار ادبی شان نسبت به گذشته بهتر شود

توسط بانوان و گرفتن جوایز متعدد ادبی اشاره می کند که در این آثار زنان به موضوع هایی می پردازند که حرف دل خودشان است و به دلخواه آقایان چیزی را نوشته اند.

برنده اولین دوره جایزه ادبی پروین اعتصامی اعتقاد دارد که زنان چون به دنبال هویت خود هستند و مطالعات زیادی هم که به دلیل دانشگاهی بودن و شرکت در کلاس ها و کارگاه های آزاد داستان نویسی داشته اند، باعث شده آثار ادبی شان نسبت به گذشته بهتر شود اما وی همچنان تاکید می کند که در دو سه سال اخیر کار خوب نخواهد است.

وی ایجاد یک جریان ادبی را مستلزم خیلی از مسائل اجتماعی، فرهنگی و سیاسی می داند و معتقد است همین شرایط سبب شده که نویسنده زنی که یک مکتب ادبی تازه را اندازد کرده باشد، پدید نیاید. هرچند در حال رسیدن به این شرایط هستیم.

منصوره شریف زاده معتقد است که زنان بیشتر به مضامین و درنمایه های پرداخته اند که اکثر ازنانه است و توضیح می دهد: زنان باید برای خودشان فکر مستقل داشته باشند تا برپایه کشف درونی شان به لحاظ مضمون و فرم یک کار خلاقانه ارائه کنند اما تاکنون به چنین چیزی نرسیده اند.

ما بیشتر دنباله روی آقایان در کارگاه های آموزشی و مطالعه آثار بودیم. نوعی نگاه مردسالارانه که مانع از جریان یافتن یک نگاه کاملاً زنانه بوده است.

وی همچنین بر افزایش میزان خوانندگان زن در این سال ها تاکید می کند که آنها علاقه شدیدی به مطالعه آثار نویسندگان زن دارند. حتی مردان نیز از جمله خوانندگان آثار داستانی زنان هستند که شاید این اتفاق به دلیل کنجگاری آنان درباره آثار ادبی زنانه باشد. این نویسنده به کتاب «بیست داستان» که توسط خودش گردآوری شده اشاره می کند که چاپ اول آن طرف یک ماه و نیم تا بید شد و اکثر خوانندگان آن مردان بوده اند.

منصوره شریف زاده زنان را تیزبین و حساس معرفی می کند که مسائل را خیلی موشکافانه بررسی می کنند و در آثارشان به مسائل مخصوص زنان از جمله تنهایی، درد و رنج به طور شاخص می پردازند.

فضاهای آپارتمانی

بلقیس سلیمانی، نویسنده و منتقد، زنان نویسنده را در زمینه کتاب های پر فروش پیشنهاد معرفی می کند و می گوید: زنان با زبانی راحت و ساده می نویسند و خود را درگیر بازی های عجیب و تکنیکی نمی کنند. آنان معمولاً به فضاهای شهری و آپارتمانی می پردازند که این فضاهای آشنا برای درک و دریافت، خوانندگان را چندان آذیت نمی کند. معمولاً زنان درباره مسائلی می نویسند که مردم خود را در آنها ببینند و از طریق این آثار راه برود رفتن از آشفتگی های روانی خاص زنان را بیابند. زن ها بیشتر درباره خود می نویسند و مخاطبان

داستان نویسی کار آدم‌های بیکار است!؟

سیرا اصلان پور

حضور زنان در عرصه ادبیات هر روز گسترده‌تر می‌شود. در این واقعیت تردیدی نیست؛ اما چرا این حضور آنچنان که باید مرا خوشحال نمی‌کند. گاهی فکر می‌کنم دلیل آن شاید وجود نوعی اجبار باشد نه امری که کاملاً اختیاری است. در هر حال، نوشتن و مخصوصاً داستان‌نویسن، کاری آسان به نظر می‌رسد. آسان از آن جهت که لوازم اولیه آن چیزی جز کاغذ و خودکار نیست که دیگر هر کسی به آن دسترسی دارد؛ آسان از آن نظر که می‌شود هر چیزی را به هم بافت و نام داستان را بر آن نهاد، مخصوصاً در روزگاری که در جواب هر گونه نقدی گفته می‌شود فلاان داستان نقیله‌پر نیست، فلاان نویسنده قالب شکن است. این الیزیک شاهکار بیست مدرن است.

من خود را محدود به هیچ چارچوب و سبک ادبی ای نمی‌کنم و... حرف‌هایی از این دست.

آسان است چون به نظر می‌رسد دانش و اطلاعات اولیه نمی‌خواهد. احتیاج به هوش آدم‌نویسندگی ندارد و خلاصه اینکه اصلاً هر آدم‌نویس‌گری می‌تواند بی‌شکست و بافته‌های ذهن خودش را به اسم داستان تحویل دیگران بدهد. مگر همه ما داستان‌نویس‌ها در طول زندگی ادبی مان، حین خواندن و نوشتن، اینگونه مورد بی‌مهری قرار نگرفته‌ایم که، مگر بیکاری که داری کتاب می‌خوانی؟ اما نوشتن سخت است، به واقع سخت است. مخصوصاً داستان‌نویسن. نوشتن فقط قلم را روی کاغذ لغزاندن نیست. اگر دانش و هوشیاری نباشد، اگر تخیل نتواند در لایه‌های مرتفع‌تر لایه‌ها پرواز درآید، اگر آشنایی با فوت و فن و شیوه داستان‌سرایی نباشد و اگر نویسنده نتواند علاقه‌مندی خواننده‌گانش را جلب کند، داستانی آفریده نخواهد شد.

نوشتن سخت است و سخت‌تر از آن تبدیل کردن داستان به کتاب است که جایی صحبت در باب مشکلات نشر در این فرصت کوتاه نیست. شاید تصور آسان بودن داستان‌نویسی است که عده‌ای را به سوی آن جلب می‌کند. کسانی که در نهایت آنچه از زیر قلمشان بیرون می‌آید اثری نیست به لحاظ ساختار و بی‌آرایش به لحاظ محتواست. اما چون احساسات سطحی بخش زیادی از مردمان را نوازش می‌دهد، خوانان و مخاطب پیدا می‌کند؛ مخاطبانی که سلیقه و فهمشان برای لذت بردن از آثار ادبی تربیت نشده، کسانی که به دیدن ملودرام‌های رقت‌آور در سینما و سینما عادت کرده‌اند و اگر فرصتی هم به کتاب برای بروز و ظهور در خلو نشان می‌دهند، برای داستان‌هایی از این دست است. و شاید چون به زنان ما باور داشته‌اند که باید احساساتی باشند نه منطقی نوشتن و خواندن اینگونه آثار رواج پیدا می‌کند. می‌گویم حضور زیاد و گسترده زنان در عرصه ادبیات آنچنان که باید خوشحالم نمی‌کند. شاید از آن رو که می‌بخشیم حضورشان از این دست است. در ایران، داستان‌نویسی را نمی‌توان یک شغل به حساب آورد، داستان‌نویسی بیشتر یک ذوق و علاقه فردی است. نگاهی به اشتغال زنان در جامعه نشان می‌دهد که حضور اجتماعی آنان در سطوح تخصصی و غیرتخصصی هیچ تأسیس با حضور مردان در این عرصه‌ها ندارد. خلاصه آنکه هر چه کارها تخصصی‌تر و مدیریتی‌تر می‌شود، سهم آقایان به شکل تصاعدی‌تری بالا می‌رود. علت دیگری که برای رشد تعداد زنان داستان‌نویس می‌توان ذکر کرد شاید این باشد؛ اینکه آقایان نویسنده فرصت کمتری برای نوشتن دارند چرا که مشغول کارهای مهم‌تری هستند و البته از این کارهای مهم‌تر درآمد بیشتری هم دارند. در حقیقت ادبیات در کشور ما چندان درآمدزایی نیست. بنابراین آقایانی که باید نیازهای زندگی را تأمین کنند عرصه را به خانم‌هایی که احتمالاً این مسئولیت‌برایشان کمتر است و یا قانع‌تر هستند می‌سپارند. شاید اگر درآمد داستان‌نویسی در کشور ما همانند آمریکا بود و شمار کتاب‌هایمیان از دو سه هزار نسخه به بیست و سی هزار نسخه می‌رسید یعنی گویم دو یا سه میلیون، چون دیگر خیلی رویایی است) آن وقت دیگر مردان این فرصت‌ناب را در اختیار زنان قرار نمی‌دادند!

آنها نیز بیشتر خود خود هستند. نویسنده رمان بازاری آخر بانو معتقد است که به طور کلی زن‌ها کمتر به مسائل عمیق بشری، تاریخی و اجتماعی می‌پردازند و در مقابل مسائل فردی جنس خاصی را مدنظر دارند و به طرز دربارۀ افزایش تعداد نویسندگان زن می‌گوید: شیشه‌ام که به این دلیل که مردها برای معیشت زندگی دو سه شیفته کار می‌کنند، فرصت زیادی برای نوشتن ندارند و زن‌ها فرصت بیشتری برای نوشتن دارند اما دربارۀ علت اجتماعی آن باید به این نکته اشاره کرد که زن‌ها کمتر جذب مشاغل و روابط اجتماعی می‌شوند و در خانه موقعیتی برای نوشتن آنها فراهم می‌شود. در عین حال ذهن و زبان زنان نسبت به گذشته باز شده است، نمی‌دانم چه عواملی بر آن موثر بود، شاید وضعیت اجتماعی یا تاریخی و افزایش میزان سواد و دانش آنان در این ماجرا دخیل باشد. اگر به آمار انجمن‌ها و کلاس‌های ادبی نگاه کنیم، اکثر مراجعه‌کنندگان آنان بانوان هستند.

سلیبانی معتقد است که بیشتر آثار برجسته ادبی در کشورمان توسط مردها نوشته می‌شوند و زن‌ها هنوز خود را درگیر تکنیک‌های عمیق و پیچیده نکرده‌اند و در این باره می‌گوید: زنان با انتخاب «نم‌رأوی» باعث جذب مخاطبان بیشتر شده‌اند. تو گوویی زن‌ها از خودشان می‌نویسند. هنوز هم آنان نگاه عمیقی به مسائل ندارند و به لحاظ تکنیکی آثار برجسته‌ای را خلق نکرده‌اند اما زن‌ها مخاطب خود را می‌شناسند و خیلی هم آزمان‌گرا و پیرو فضاهای فریخته و روشنگرانه نمی‌نویسند.

دریغ شدن فرصت‌ها

عرفان نظرآرایی، شاعر و نویسنده که هم‌اکنون داری سابقه شعر آفرینش مربوط به کانون پرورش‌فکری کودکان و نوجوانان را برعهده دارد، درباره میزان افزایش زنان شاعر و نویسنده می‌گوید: «۹۰ درصد حاضران در این جشنواره شاعران جوان زن هستند و حتی آثار بهتر نیز مربوط به آنان می‌شود اما وقتی وارد مراحل جدی‌تر و انتشار کتاب می‌شویم، می‌بینیم که هنوز آثار جدی‌تر آقایان بیشتر است. در مسابقه شعر آفرینش از دورترین شهرها و روستاهای کشور شرکت‌کننده داریم اما از این تعداد علاوه‌مندان در مراحل بالاتر سنی کاسته می‌شود. این شاعر اقتصاد دارد که زنان از زوایای دید خوشان استنباط می‌کنند و تصاویری را در شعرهایشان خلق می‌کنند که تا حدودی دلالت بر نگاه زنانه دارد اما وجود احساسات سطحی نگاه و کلمات زنانه به هیچ وجه برای این نوع نگاه کافی نیست. باید زنان بیشتر تلاش کنند تا به بخش‌های پنهان زندگی برسند. زنان با توانمندی‌های خاص خود باید به بخش‌های نویسنده در مقام یک مادر، همسر و دختر که به آن رسیده باشند و مردان آن را تجربه نکرده‌اند، بنویسند. در این صورت یک ادبیات زنانه خلق می‌شود. این شاعران زن به صورت اغراق آمیز و افراطی شعر خود را ارائه می‌کنند چون در واقعیت به محدودیت‌هایی که یک زن را آذین می‌کند، غلبه نمی‌کنند. این حرکت شاید در کوتاه مدت جواب بدهد اما در درازمدت به نتیجه نمی‌رسد. همان‌انظوری که از ادبیات خوب داریم، با ادبیات زنانه هم داریم. عرفان نظرآرایی اقتصاد دارد که گاهی زنان و گاهی اجتماع فرصت‌ها را - برخلاف مردان - دریغ می‌کنند و این باعث می‌شود که آنان هنوز هم کمتر وارد مقولات خلاقه هنری و ادبی شوند.

انجمن فرخ ادب

پروین از **شاعرانی** است که در **کشورهای فارسی زبان** یا **اقبال** **قراقرانی** **روبه رو** **شده** است . **مطلب** **پیش رو** **نظرات** **۲ تن** **از استادان ادب پارسی** **از تاجیکستان** **و افغانستان** **درباره** **نفوذ** **کلام** **پروین** **بر** **مردم** **آن** **کشورها****است.**

از ابتدای سال‌های ششم سده بیستم و به این طرف اشعار پروین انحصامی در مطبوعات تاجیکستان به طبع می‌رسدو از آن زمان به بعد دوستاران شعر سستی با نام او آشنایی پیدا کردند. بار نخست مجموع اشعار پروین انحصامی به انگار منتشر شد. تاجیک فیض علی جمال‌آلف زیر عنوان آنتک نیم در شهر دوشنبه به چاپ رسید و این کتاب خیلی زود در تاجیکستان محبوبیت کسب کرد و نام شاعره را در محافل ادب تاجیکستان مشهور و معلوم ساخت.

این جنبشگی تا به جلی رسیده که پیرامو اشعار در آن به طبع رسیده این مجموعه شعر فارسی دانشندان تاجیک فیض علی جمال‌آلف، عبدالغنی ستارزاده، خدای نظر عبداله و میرزااحمدزادوشش انجام داده و سپس مقالات و وی‌های چاپ شده اند. لایه لای این پژوهش‌ها دانشندان تاجیک این حقیقت را اذیت‌آف نمودند که هنر شاعری و نظام حیرت انگیز فکر پروین او را در ردیف بزرگترین مثل سرایان علم قرار داده‌است.

خالده فروع ، نویسنده و شاعر افغان

چلچراغ کلمات

پروین انحصامی شاعر بانوی پرآوازه‌ای است که نامش در آسمان شعر و ادبیات زبان فارسی همواره می‌درخشد. این بانوی فرانه، شاعر مردم‌درد مردم و رنج‌های مردمش در او شعر می‌شد. پروین آندوه زمنه را بیان می‌کرد. در شعرهایش کافه نظر را زیارت می‌داد. گاهی از کوفک نیم سخن می‌گفت، گاهی دوام‌نگار و نهدستان را باری می‌رسانه و زمانی هم به شوه‌های یگانگان از روزگار شوکر می‌گفت.
در شعرهای پروین درده و اندوهی نشانخته احساس می‌شده از بیت بیت غزلین، از مصراع‌های منتهی‌هایش، از وی‌زگان سخناش و از آهنگ هر سوره‌ش بوی غمی بزرگ به مشام می‌رسد. بوی دره می‌دهد، چشم‌هایش بوی دره می‌دهد. او از مصراع چشم‌هایش آغاز می‌کند و به شعر منبدل می‌شود به شعر آسان‌ساز. شنیده‌اید که آسایش بزرگان چیست
برای خاطر بیچارگان یاسودن
به کاخ مهر که آرایش است بنهادر.
مطمین گشتن و دلمان خود نیالودن
همی در کردار زشت کم گزین
همواره بر صفت و خوی نیک افروذن
ز بهر پنهان از راستی ببری گشتن
برای خدمت تن روح از فرسودن
گفتم شعر پروین شعر آسان‌ساز است، شعر آسانبیت
است، هنگامی که از وزمره می‌کنیم؛
بر شایع هنر چگونگی خوری

یا که می‌سرلید.
فرست از دست می رود همدار.
چون کز کزبان بی‌چرسی است
پروین انحصامی شاعری پرکار بوده‌است، یعنی طبعی و ذهنی قدرانی داشته‌است، که از یک حرف به خروج می‌آمد و

زلفیه عطایی ، نویسنده و شاعر

نغمه پروین در گوش مردم تاجیک

پاییز سال ۲۰۰۳ تقوایی چندر اجمع به پروین و اشعار او، نگاهش دستنمان تاجیک از جمله دو باقی‌مانشده، مطرف میرزا بوئس و انقوروت ملک‌زاده را با پیشگفتار انحصامی کمینه زیر عنوان پروین انحصامی در تاجیکستان، ایجاد کرده‌ام. او زود و به چاپ، پیشنهاد کرد. متأسفانه هنوز این کتاب به طبع نرسیده و امیدوارم که آن‌روز مطرف مخلصان اشعار بلند پایه پروین انحصامی خواهد گشت.
پروین با همه ن‌بودن باو تاثرین گویندگان برده ایران برابری کرده به گواهی استادان سخن معاصر ایران کوی سبقت را از آنان در روده‌هر خوانده‌های اگر آثار این بانوی عارف ادب پرور ایران را به دقت مطالعه نماید، متوجه می‌شود که اشعارش سرتاسر میراث‌زاده‌های خارج‌از مرز اخلاق و انسانیت بوده‌است. پروین یاد و اندرز در اکثر اش‌ها را تاریک زندگی را با چراغ دانش، علم و معرفت به راه کم کرده‌گان می‌نماید و این از ویژگی‌های اشعار او است.
در همه دور و زمان در مشرق زمین شعر گفتن و به کار ایجاد شغل اشتغال داشتن زنان را آسان دست نداده

از یک واژه شعر زندگی را می‌سورده به این معنی که شعر پروین شعری جوشنی بوده‌است.

پروین زبان‌دو خود را در ادب شعر پروین سرشار از مضامین تازه‌است. در جهان شعر پروین هر موجودی هويت خود را دارد. درخت شخصیت می‌یابد، پرند شخصیت می‌یابد، موزه پیل، ابر قطره و حتی ماش و عنس شخصیت می‌یابند.
پروین شاعر قلبی‌است شاعر صمیمیت‌است شعرش چون جویبار شفاف و زبانی است که سرچشمه‌است سلسلت گرفته‌است.

شعرهایش آسان را به راه می‌بست می‌کنند.
رهلیت باید رها کن جهان را
نگهدار ز آلودگی باک جان را
به سر بر شو این گنبد آنگون را

به هم نشکن این خلیل غالی میان را
گذشتن که است این سزای سنجی
برو باز جودولت جانوان را

تو ای سالیان خفته بگشای چشمی
پروین برای درهایش و برای گفتن و گفتن و بازم گفتن سوز گزالی گشته بود که آن‌جا کجاست‌های خودی‌آقا را می‌توانست بپسود. آن‌است که خواندن شعرهایش آسان‌راه می‌نماید. پروین به انسان می‌اندیشد. نخستین مسئله‌ای که بیشتر از پندارهایش مطرح می‌کند، اخلاق است که آثارش را فرودخاکتر می‌سازد البته بیشتر از اخلاق سخن گفته‌ است (زیر اخلاق راهم و لایمی برای انسان می‌پندارد.

گاهی خود را در خیابان‌های فرغانه زیم می‌یابد. می‌خواهد در کنار آزادی گام بگذارد، از خود بیرون شود و به ناگه‌آباد برسد.
ای خوش از تن کجی کردن خانه در جیان دانش
دویدم خانه بری از بی‌بال برگردن نشدن
همچو ابراهیم در آتش گشتان دانش
کشش صبر اندرین دریا در افکندن چون روح
دیبه و دل فراخ از آموب طوفان دانش
در هجوم ترکان و کمانداران عشق
سینه‌ای آماده بهر تیرباران دانش

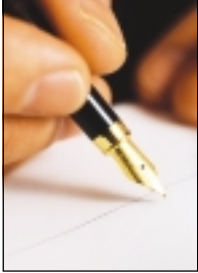
همچو یاقان کنج در کنج قاضی باغن
مور قلع بودن و ملک سلیمان دانش
پروین شاعر زنده‌است. از نظر مطرف مخلص بر می‌آید که از مجال بیزار است، از حرص بی‌زار است و خوببندی را دشمن آسایش می‌داند و غفل را درهمانی معنی می‌خواند.
جعل و حرص و خوببندی دشمن آسایشند.
زینهار از دشمنان دوست صورت زینهار

است. پروین نیز گرفتار این مشکل گردیده، به خصوص آن ایامی که پروین زندگی ایجاد می‌کرده، یعنی اوایل سده بیست و زمان پر آشوب و ناآرامی بود.
من هیچگاه ایجاد را مرده با زمانه زاریه رف بندید
نکرده‌ام، در عرصه ایجاد باید همه یکسان زحمت یکشند.
اما عزیزان باید باری، به مقصد، به گذشته ادبیات خویش نظر افکنیم، که را بیشتر خواهیم دید؟

هر از آن مرد که با شکوه و اعزاز خود در جامعه

بر نام اشعار شاعرها که در شمار به مراتب کمتر از آنتند، سابه افکنده‌اند. به لایندیمه پری اشعارها در ادبیات فارسی شعر گفتن نسبتاً آسان‌است چرا؟

در دوام هزار ساله‌ها واژه‌های فصیح و تشبیه و استعارات بلخ در خدمت مردشان بوده‌است. اما کار شاعرها مشکل است. آنها باید برای شعر خود واژه‌های تازه و استعاری بیوند که هم‌اوی روح و روح‌اندیشانند.
اگر بعضی غزل‌های بی‌بندشاد و بدبینی و زاریعات مهستی را استنثا کنیم، چه در زمانه در شعر شاعرهای کلاسیک که اندک کم‌روز کرده‌است. در این زمان پروین انحصامی را نخست‌ساز، میرجلالی شعرزن، ناله‌گر، بگویم، اشتباه نخواهیم کرد.

رهمنی راه معا جز چراغ عقل نست

کوشی پروین تا تا تاریکی ناشی همسایر
شعر پروین بند می‌دهد و آندرز می‌دهد، در شعرهاش کوی آینه‌ای از عاطفه است. او در شعری که به سنگ مزار خود سروده‌است، انگ‌ها را به چراغ مبدل کرده‌است.
این که خاک سبیش باین است

اختر چراغ آیم بدید
گرچه جز تلخی از آیم بدید

هرچه خواهی سخشن شین است
دستان به که زوی کند

هر که باشی و ز هر جا برسی
دل بی‌دوست فلی شکنج است

آدمی هرچه تو لنگر باشد
چون باین نقل رسد مسکن است
شعر پروین سرشار از استعاره و مجاز، کبابه، تشبیه و غیره صور خیال است که این همه در آفرینش هنری و ادبی پروین به شکل طبیعی خویش راه یافته‌اند.
پروین تحلییل بلند و نیرومندی دارد. او طوطی را می‌شناسد و خطره‌ط دانش را می‌خواند و جالت لاله را می‌شناسی می‌کند و همچنان ترنکی را می‌شناسد که این همه تعسرات در شعر پروین برای خواننده و زندگی را بیان می‌کند، اگرچه ظاهراً شعر پروین عاشقانه نیست؛ یعنی پروین عاشقانه سر را نمی‌تواند باشد. مگر در حقیقت او عاشقانه‌ترین چامه‌های روزگار را به سرایش گرفته‌ است یعنی عاشق انسان بوده‌ است و به سلامت مدانه راه آرزوهای انسانی خویش راه پیونده‌ است.
شعر پروین آسان‌های زمانه و زمانه‌ها به سوی همدلی

و هم‌زیستی می‌کنند، و به خاطر سعادت آنها رنج می‌کنند.
شعر پروین متکرر همدانه‌است. چلچراغی است که به جنگ‌های می‌رود تا روشنی را ایستادگی کند و روشن را و توقف نگردد را و نشدن را به همسایران جاده شعر همیشه بسزاید. شعر پروین در آسمان شعر و ادبیات زبان فارسی جاودانه در بخشان باد!

طنز، زنانه و مردانه ندارد

آیا مفهوم طنز با گذشت زمان تغییر می کند یا اینکه ما همیشه با یک مفهوم ثابت کنار می رویم؟

مفهوم طنز همیشه ثابت و مشخص بوده ولی به تناسب زمان و شرایط مختلف طنز که یک گونه ادبی است، ممکن است جایگاه های متفاوتی داشته باشد. مثلا در دهه ۲۰ ششمی طنز ایران به شدت سیاسی و اجتماعی بود. خودمان پیش از انقلاب معتقد بودیم که طنز نباید اجتماعی باشد و به شدت زشتی ها را بر ملا کند و به خاطر جوی که وجود داشت، اثرات هنر برای هنر بودن نفعی نداشت. بعد از انقلاب طنز به سمتی رفت که به آن به عنوان یک گونه ادبی نگاه شود به خصوص در سال های اخیر.

ما چند نوع طنز داریم؟

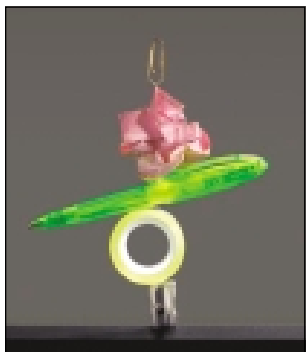
دو نوع عمده داریم. یک طنز دوره بحران و طنز دوره محجوبیت. طنز دوره بحران به شدت سیاسی و سیاست زده است. از آن انتظار می رود که در حیطه مسائل اجتماعی بسیار صریح وارد شود. بعد از پایان دوره بحران طنز نویسی ها فرصت پیدا می کنند که به نوعی نامل برسد و به دنبال راه های جدیدی برای ارتباط پیدا کردن با مخاطب باشند. توجه به طنز به عنوان گونه ای ادبی و روایتی به نوعی در نگاری به خاطر شرایط اجتماعی که یک مقدار شرایط کارهای طنز را عمیق بدهد. طنز چون به شدت اجتماعی است از این جهت بعضی ها معتقدند که اصلا طنز هنر نیست. هنر است که روی مرز حرکت می کند اما با این وجود به شدت فردی می شود و راه ارتباط مستقیم با مخاطب را به دلیل شرایط اجتماعی پیدا نمی کند.

این دوره محجوبیت از چه زمانی آغاز می شود؟

طنز به مفهوم امروز که برایش تعریف می کنیم، از زمان مشروطه آغاز می شود. این طنز خصلت اجتماعی بودن از لحاظ با طیف وسیع مخاطب را دارد و با مطوعاتی شدن آن حالت فردی بیرون می آید. می بینیم که طنز یک حرکت سینوسی را طی کرده است. اول مشروطه و طنز دهخدا پیش از دوره اشعری و کبیر است. که دوره گذار است. بعد در دوره رضاشاه استفاده از خود می رسد. به خاطر دیکتاتوری و روحیه سرخوردگی و روضه نگاری، دوره انحطاطی را طی کرد. دوره از سال ۱۳۰۲ یک دوره گذار است. بعد از آن ادبیات سیاسی است. آمد دوره آزادی بود و طنز و شعار گان نشریات طنز به بالا ترین شمارگان خودش رسید از جمله چنگر. از ۳۳ به بعد ما یک دوره عققان داشتیم. سال ۵۰ بعد بیشتر تشدید شد و به تعطیلی توفیق الحامد. نشریات طنز به حداقل خود رسید در این سال ها رسید. بعد از انقلاب دوباره دوره آزادی است. بعد زمان جنگ فرا می رسد که محجوبیت داشتیم در سال ۶۳ فرضی برای تجربه کردن قالب های مختلف طنز پیدا می آید و این مسیر در ۶۶ به اوج خودش رسید. در سال ۷۸ دوره اولی را طی کرد که هنوز هم در این دوره به سر می بریم.

زن ها از کی طنز را جدی گرفتند؟

زن ها هیچ وقت طنز را جدی نگرفتند. بودند اما ما به طور جدی طنز زنان را در شعر، داستان و نشریات طنز نمی بینیم. شاید اولین خانمی که از قالب طنز استفاده کرده باشد، بی بی خانم استرآبادی است که در پاسخ به رساله نادب انسان که در دوره ناصرالدین شاه توسط یکی از شاهزادگان نوشته و به شدت به زنان خسته بود این رساله طنز را نوشت. این

کتاب ۲ باب دارد که به معنی آقایان پرداخته است. در این کتاب زبان طنز است و بازی با کلمات و عبارات زیاد استفاده شده است و به طنز گفتاری می رسد و گاهی زبان آن به طنز موقعیت دامن می زند.

آیا این رساله در زمان خودش چاپ و منتشر شده است؟

خیر، در آن زمان صنعت چاپ گسترده ای وجود نداشته و این کتاب جدیداً در خارج چاپ شده که من آن را در کتابخانه مجلس دیدم.

اولین طنزنویس زن در مطبوعات چه کسی بوده است؟

فکر می کنم زیاده تمدن باشد که در چنگر طنزی کلاما مرانه می نوشت.

دیگران چگونه می نوشتند؟

ما شانه لیز می نوشتند. اما از آن زنانه نداشته اند بلکه در چارچوب های مرانه و بانگهی که مران به زبان داشتند. طنز می نوشتند. حتی این خانم ها در مجله کاریکاتور یک صفحه مستقل داشتند.

عاشق چه بوده است؟

به این دلیل که فضا و نگاه طنز کلاما مرانه بود. زن ها از آثار قبلی که کلاما مرانه بودند لگو برداری می کردند. مثلا توفیق با چارچوب های مشخص ژورنالیستی را منتشر می کرد که فقط پرویز شاپور در خلاف این چارچوب ها در توفیق می نوشت. این موضوع در مورد طنز نویسان زن نیز صادق می کرد یعنی چارچوب شکنی سخت بود. در زمینه داستان زن های بودند که می خواستند بازیان زنان و از مشکلات آنان نویسنده قائم مقامی بود که برای اولین بار با یک نگاه طنز آمیز به دفاع از حقوق زنان روزگار خودش پرداخت. او متولد ۱۲۶۲ و متوفی ۱۳۵۲ بود. به نظرم در حق او جفا شده. چون او شعرش کلاما مرانه است و مشکلات خانم ها را مطرح می کند. به لحاظ مقبول، ساختار و ترکیب و زاگان ساختار شکنی می کند. او که زندگی شکست خورده ای داشته، در آثار خود با مطرح کردن زنی برادر مران به نقد مسائل اجتماعی زمانه خود می پردازد. رگه های مشخصی در آثار قائم مقامی هست. حتی در زمانی که به شدت پرخاشگر و متفرد است.

آیا زاله قائم مقامی با توجه به سخنان شما اولین کسی نیست که طنز زنانه را باب می کند؟

همین طور است البته اگر استرآبادی را به عنوان متفرد ادبی در نظر بگیریم. قائم مقامی اولین نفر خواهد بود.

بعد از انقلاب چه اتفاقی در زمینه طنز زنانه می افتد؟

بعد از انقلاب هم جریانی به نام جریان طنز زنانه نداریم. برخی در ندایم خط قبلی حرکت می کنند. بعد چهره های بودند که در زمینه ادبیات داستانی صاحب نام هستند. مثلا آرزوخت بهرامی. یا رگه هایی از طنز در آثارشان دیده می شود. به خاطر آن ساختار شکنی که در قالب دارند. در شعر هم همین طور. در مطبوعات به این دلیل که برای حضور طنز نویسان زن مستعدتر است. خانم ها حضور بیشتری دارند.

در نشریه گل آقا، خانم های را می بینیم که با ایده های آینده طنز هستند. در جستارهای طنز نیز در سال های اخیر سهم زنان کمی بیشتر شده است. خانم بهرامی در طنز تهران به عنوان نمایش نامه نویس و داستان نویس دو جایزه برد.

آیا طنز در اشعار پروین اعتصامی وجود دارد؟

او یک شاعر مست گراست و به شدت اخلاقی است. شعرهایش اغلب تادیب است. طنز هنری است که با شکستن قالب ها، با شکستن نگاه و با نقد و عیبنا در آمیخته است و نگاه اثبات گر ندارد و تعریف گراست. بنابر این به همین دلیل طنز در آثار او به شکل محکم وجود ندارد. اصلا طنز با آثار پروین اعتصامی جور در نمی آید. او نگاه برانداز ندارد. حتی قالب های ادبی را هم نتوانسته بشکند. در واژگان یکسری توی آور داشته که او آنها به دلیل استفاده کردن از واژگان زنانه، تعبیر کرده اند که نگاه زنانه داشته است. در واقع این طور نیست. اقتدر این نگاه کمرنگ است که نمی توان گفت پروین اعتصامی با نگاه زنانه به مسائل زنان پرداخته است. بنابر این از این زاویه هم نمی شود به شعرهای او نگاه کرد. چه برسد به اینکه بخواهیم به این پرسش پاسخ بدهیم که آیا طنز زنانه در آثار پروین بوده یا نبوده است. بعضی از آثار پروین اعتصامی که در نمایه نقد اجتماعی داشته، به نوعی که بازنمایی همراه بوده، به طنز پهلو زده است. مثلا شعر «محتسب و مست» است؛ در برخی از مناظر مثل منظره سیر و پیاز ولی در مجموع نمی شود گفت که پروین اعتصامی نقش در طنز زنانه جامعه ما داشته است. می شود رگه هایی از طنز رامان شبلی از اشعاران دیگر، در آثارش پیدا کرده این رگه های طنز به علت نگاه به شدت اخلاقی و سنت گرایی خیلی محدود است.

انترویو ادب

محمد رضایی

رویا صدر متولد ۱۳۳۹ تهران که امروز به عنوان طنزنویس و پژوهشگر چهره شناخته شده ای است، تحصیلات خود را در رشته ریاضیات کاربردی از دانشگاه تهران به پایان برده است. او از سال ۱۳۶۰ با زن روز فعالیت مطبوعاتی خود را به عنوان عضو تحریریه آغاز و بعدها عضو شورای سردبیری آنجا می شود. طنزنویسی او به گل آقا و چند جای دیگر نفوذ می کند. از رویا صدر چندین مقاله درباره طنز و مجموعه طنز زنان پژوهشگر در علم ادبی است. کتاب های زن های پژوهشگر در علم ادبی (۱۳۷۷)، برگ زیتون (خبرنامه محرمات ۱۳۷۸)، بیست سال با طنز (هرمس ۱۳۷۸)، تحلیل طنز بعد از انقلاب (هرمس ۱۳۸۰)، هرمس ۴ - ده سال تقارن (۱۳۸۲)، هرمس ۵ و برداشت آخر (۱۳۸۵)، نشر هرمس از جمله آثار او است. رویا صدر برنده دو دوره طنز جشنواره مطبوعات و یک دوره جایزه ادبی پروین اعتصامی شده است.

بعضی از آثار پروین اعتصامی که در نمایه نقد اجتماعی داشته، به نوعی که بازنمایی همراه بوده، به طنز پهلو زده است. مثلا شعر «محتسب و مست»

ولی الله درویدیان از نگاه خاص پروین به جامعه و اطرافش می گوید

دستخط هایی از شاعر صدساله

آقای درویدیان گویا اخیراً کتاب جدیدی درباره پروین اعتصامی منتشر کرده‌اید. این کتاب به چه مباحثی اختصاص دارد؟
واقعیت این است که من هنوز این کتاب را به صورت چاپ شده ندیده‌ام، یعنی این کتاب توسط نشر آیدین در تبریز منتشر شده و هنوز به دست من نرسیده. می‌دانید که قبلاً نشر نی «دیوان پروین اعتصامی» را زیر نظر من منتشر کرده بود که دارای کشف الیاتی است، ولی دیوان پروین چاپ تبریز این کشف الیاتی را ندارد. این کتاب به همان صورت که مرحوم ابوالفتح اعتصامی چاپ کرده بود منتشر شد. چاپ جدید دیوان پروین یک مقدمه هم دارد که من نوشته‌ام. در فصل پایانی کتاب خلاصه‌ای از اظهارنظرهای بزرگان ادب امروز درباره پروین و شعر او آمده است. مقداری عکس و چند دست خط از پروین اعتصامی در کتاب جدید چاپ شده است.

شما دستخط پروین را از کجا تهیه کرده‌اید؟
در چاپ جدید دیوان پروین اعتصامی حدود ده صفحه دست خط پروین که شعرهای خوش را نوشته بود، آمده است. این دست خط را من از آقای احمد گلچین معانی گرفته‌ام. عکس‌های پروین هم ضمیمه این کتاب است. همان طوری که می‌دانید خانه پدری پروین در تبریز بوده و این عکس‌ها را از آنجا برداشته‌اند.

فکر می‌کنید آنچه مستفاد و پژوهشگران در مورد پروین و شعرهایش کار کرده‌اند کافی است؟ به نظر می‌رسد درباره پروین کم کار شده است.

من فکر می‌کنم درباره پروین و زندگی و اشعارش خیلی کار کرده‌اند. شاید درباره هیچ یک از شاعران زن در ایران به اندازه پروین کار نشده باشد. اگر آماری از کتاب‌ها و مقالات منتشر شده درباره پروین اعتصامی بگیریم، متوجه می‌شوید که چه حجم عظیمی کار در این زمینه صورت گرفته است. به نظر من هیچ شاعر معاصر ایرانی همه مورد توجه نبوده است. حتی در خارج از کشور هم خیلی کار کرده‌اند. به هر حال اگر کمبودی در این زمینه وجود داشته باشد و حق مطلب به طور کامل درباره پروین ادا نشده باشد، ایندگان هم باید نگاه‌های تازه کار خواهند کرد. دکتر حشمت موبد نیز چند کتاب به زبان انگلیسی درباره پروین اعتصامی منتشر کرده است.

از میان تحقیقات و نقد و بررسی‌هایی که درباره زندگی و شعر پروین تاکنون منتشر شده، کدام یک از ارجح و اعتبار بیشتری برخوردار است؟

من آن خصوصاً سخن‌نارم، ولی مقالات و مطالبی که استادی مثل بهار درباره پروین نوشته‌اند یا آقای زین کوب و آقای حشمت موبد نوشته‌اند، مقالات عمیق و معتبری هستند. محققان زیادی هستند که هم در این زمینه تحقیق کرده‌اند هم شعرهای پروین را تفسیر کرده‌اند. آقای کریمی حکاک در این زمینه خوب کار کرده‌اند. کتاب‌هایی که درباره زندگی و شعر پروین منتشر شده در نوع خودش جالب توجه است. کتاب «حکیم‌پای شعر» به قلم دکتر رحیم چاوش‌اگرایی توسط نشر ثالث منتشر شده است. خود من کتاب «شاعری با چشم زندگی» آثار پروین اعتصامی است و بررسی درباره زندگی و آثار پروین اعتصامی است و موسسه ایران آن را منتشر کرده بود. از بین شاعران معاصر مهدی اخوان ثالث، محمدعلی اسلامی ندوشن،

آیناز محمدی

«شاعری با چشم‌های آرام» عنوان کنایی به قلم ولی‌الله درویدیان درباره زندگی و آثار پروین اعتصامی است که از سوی انتشارات موسسه ایران چاپ و منتشر شده است. درویدیان که تحقیقات گسترده‌ای در زمینه معرفی پروین و آثارش داشت علاوه بر کتاب فوق، فصلی از کتاب «سرچشمه‌های مضامین شعر امروز ایران» را نیز به پروین اعتصامی و شعرش اختصاص داده است. همچنان که دیوان اشعار پروین اعتصامی زیر نظر او تاکنون سه بار از سوی نشر نی چاپ شده است. ولی‌الله درویدیان متولد ۱۳۱۷ دارای لیسانس علوم اجتماعی است که در کارنامه اش تا قبل از ۲۲ عنوان کتاب به چشم می‌خورد. آثار وی چون «خوی نایبه»، «دهخدا، مرغ سحر در شب تار»، «این کیمیای هستی»، «مرگ پرند» و...

اعتصام الملک از اشعار تاسیس هود شاعر انگلیسی قرن هفدهم گرفته و ترجمه کرده بود. به طور کلی می‌توانیم که پروین در برخی از اشعارش از آنها الهام گرفته را

به صورت اجتمالی عرض می‌کنم.
«ریاض العارین» تألیف رضا قلی خان هدایت، «قصه‌های لافوتن» یا ترجمه مهدی پیرام، «دیوان انوری»، «کلیات سعدی»، «السانه‌های اروپا»، «کلیله و دمنه»، «عفت اورنگ جامی» و... که من این منابع را همراه با شعر پروین به صورت تطبیقی در کتاب «سرچشمه‌های مضامین شعر امروز ایران» توضیح داده‌ام.

مستفاد و محققانی که به سراغ آثار پروین رفته‌اند

بهار، خاتم فرشته داوران و عبدالحسین نوایی، غلامحسین یوسفی و... هر کدام درباره پروین اعتصامی قلم زده‌اند.

شما در کتاب «سرچشمه‌های مضامین شعر امروز ایران» یک فصل را به پروین اعتصامی اختصاص داده‌اید. در این تحقیق به چه نتایجی رسیده‌اید؟
من از دوران نوجوانی خواننده دیوان پروین و با شعرش آشنا شده‌ام و همیشه برای من این سوال پیش می‌آمد که این شاعر با این سن و سال کم این همه مضمون متنوع را از کجا آورده است؟ بعدها طی جست‌وجوهایم به این نتیجه رسیدم که پروین اعتصامی مضمون سیزده شعر خود را از ادب شرقی و غربی اخذ و اقتباس کرده است. مثلاً پروین سسقط کوبه ای تحت عنوان «ای کوبه» خطاب به آیه این

گمشده دارد و اس و علاقه بپاری جوانی را به این کوبه خانگی تصویر می‌کند. این شعر یادآور یک قصیده عربی از شاعری به نام ابونکر نهراتی معروف به این المثلث (وفات ۳۳۹-۳۳۸ ق.) است. این قصیده هم در باره گریه ای است که همسایگان شاعر آن را شنیده‌اند. قسمت عمده‌ای از این قصیده در کتاب وفیات الاحیاء این حکاکان آمده است. یا شعر «نعمه رفوگر» را هم به احتمال قوی از آنچه به وسیله اعتصام الملک در مجله بهار تحت عنوان «نعمه پیرهن» به فارسی نقل کرده باید الهام گرفته باشد. اما قدرت و قریحه پروین چنان لطف و صلاحی به کلام داده که این نعمه عمیق و پرشور و درد را با آن شکایت تلخ و بیان روزنامه‌ای که در اشعار اعتصام الملک هست نمی‌توان مقایسه کرد. شعر «نعمه پیرهن» را

در اشعار پروین اعتصامی مبارزه علیه ستم و فساد و افشاکاری علیه دستگاه قضایی که جامعه ایران را در عصر پهلوی به سمت تباهی می‌برد دیده می‌شود

چه رویکردی داشته‌اند؟

من دقیقاً نمی‌توانم به این سوال جواب بدهم. ولی همین قدر می‌دانم که هر کس از بعد و منظری خاص به پروین و شعرش نگاه کرده‌است، مثلاً از بین این بزرگانگی که من نام بردم، برخی مثل شاهرخ مسکوب یا دید انقلابی یا آتارشی رویه‌رو شده‌اند و او را به عنوان شاعر قبول ندارند. بیشتر او را طنزپرداز و قسه‌گر می‌شناسند. اما دیگران او را شاعر بزرگی می‌دانند. به هر حال جامعه و مردم کوچک و بزرگ از شعرش استقبال کردند و پروین را به عنوان شاعری بزرگ قبول دارند.

دربک تقسیم‌بندی کلی برخی شاعران عاشقانه‌سرا، برخی اجتماعی و برخی شاعر سیاسی شناخته می‌شوند. پروین در این تقسیم‌بندی کجا قرار می‌گیرد؟

پروین اعصابی به لحاظ جهان‌بینی اش شاعری موجه، مسلمان و پاک اعتقاد بود. در زمینه شعر پروین را باید دو بخش کرد: بخش نخست، شعرهای تعلیمی است که ادامه شعر تعلیمی و سنتی پارسی است. شعر تعلیمی شعرهای است که قصد گوینده از سرودن آن آموزش اخلاقی، هنر، فلسفه، دین و عرفان است. شعر تعلیمی از آغاز پیدایش شعر درونی در آثار شاعرانی چون رودکی، کسایی سوزی، ناصر خسرو، سنایی، غنچه، فریدون، ابی‌مبین و... تا شاعران عصر مشروطیت دیده می‌شود. در جریان نهفت شدن مشروطیت و گذار ایران از جامعه سنتی به سوی جامعه مدرن این نوع شعر از رواج و رونق می‌افتد. بخش دوم شعر پروین که از دیدگاه خواننده امروز به وی شخصیت و اعتبار می‌بخشد، شعرهای اجتماعی و فلسفی و لایزاله که کردار و گفتار و اعمال حکومت وقت را نقد می‌کند و برای مردم فرودست آگاهی‌افزای می‌سوزاند. و از حقوق پامال‌شده آنها دفاع می‌کند. نخستین شعر که در آن کار و کردار فداییان وقت را نقد می‌کند، شعر «است به نام اشک پتیم» که نخستین بار در مجله بهار در سال ۱۳۰۰ چاپ شد. با در شعر «کجک اینم» مراد وی از شاه، رضاشاه است. غیر از این دو شعر دیگر در دیوان پروین هست که در آنجا نیز مقصود شاعر و طرف خطاب و خطاب وی، حمایا پادشاه وقت است. اما برای فرار از صدمه و مزاحمت پادشاهی سیاسی رضاشاه، شاعر، زمان داستان را به اصفهان دور و به ایران عهد ساسانیان برده است. شعر پروین شعر اعتراض مردم جامعه علیه ظلم‌ها و زوال‌مستفان است.

در اشعار پروین اعصابی مضامین کارگری و مبارزه علیه ستم و سواد، آشاکگری علیه دستگاه قضایی که جامعه ایران را در عصر پهلوی به سست تا می‌برد دیده می‌شود.

پروین به خاطر برخی از اشعارش که مضامین اجتماعی - سیاسی و اعتراضی دارد مورد توجه بود. مثلاً در برخی از اشعارش به کارگران و نجبران می‌پردازد و آنها را به پیام علیه مظالمی که بر آنان می‌رود فرامی‌خواند. با در شعر «مناظره» که گفت‌وگویی است بین دو قطره خون که یکی از دست ناچوری و دیگری از پای خار کنی فرورنجیده، خون ناچور و آن دیگری را به اتفاق و اتحاد فرامی‌خواند اما خون خار کن به او پاسخ می‌دهد که میان من و تو فرق بسیار است و یگانگی ممکن نیست. البته اندیشه مبارزه با خوشت و انتقام از عوامل فساد در تفکر اخلاقی مثل مشقی و عارف زورینی و ابوالقاسم لاهوتی هم بود.

اندیشه مبارزه و اعتراض و اعضاض در شعر پروین از کجا نشأت می‌گرفت؟

به ظاهر این اندیشه زبانی آن تصفیه‌ای است که در اثر انقلاب و راسخین باید صورت بگیرد. ولی در انقلاب مشروطیت به خاطر عناصر عقب‌مانده و کسالی‌نشده، بلکه همان‌ها بر سر کار ماندند و به قتل عام فرزندان حقیقی انقلاب که سرستند و انقلاب مشروطه را به انحراف کشاندند. مردم در اوج سرخوردگی کردند. البته پروین در بین شاعران کلاسیک ما مای می‌گردد اما به خاطر مضامین برخی اشعارش که کارگر و زنجیر که در ادبیات کلاسیک ما سابقه‌ای ندارد، او را جزو شاعران معاصر هم می‌توان پذیرفت. البته پروین در سن ۳۳ سالگی درگذشت و نماند که سال‌های پس از دهه بیست و رابستند و پانینما و نوآوری هایش آشنا شود.

شعرهای پروین در کتاب‌های درسی

دانش آموزان از پروین اعصابی درس می‌گیرند

رشد اعصابی معروف به پروین اعصابی، ۲۵ اسفندماه ۱۳۸۵ در شهر تبریز به دنیا آمد و از هفت سالگی، سرودن شعر را آغاز کرد.

شعر پروین، شعری تعلیمی است، او از استادی چون ناصر خسرو پیروی کرده و از ۲۸ قطعه شعر که در دیوان او به چشم می‌خورد، ۹۵ قطعه آن در قالب مناظر باست. اما نکته شعر او پیچیده شعری است و چنگیز شعری است و نوجوانان این دوره کار خود در خلاقیت داشته‌اند. موضوع گفت و گوی ما با جناب نثار از اعضای انجمن است محمود حکیمی پژوهشگر و نویسنده کتاب «در مدرسه پروین اعصابی» اشعار پروین را اغلب شعرهای تعلیمی می‌داند و می‌گوید: پروین با شاعری که سرشار از مضامین والا و اخلاقی است و روح فرهنگ‌آرایی و اسلامی در آن به خوبی به چشم می‌خورد، همه طبقات جامعه را دربرمی‌گیرد و تنها برای یک گروه سنتی خاص سروده نشده است. وی شعر پروین را به کلاس اخلاق تشبیه می‌کند و معتقد است: هشدارهای اخلاقی پروین که نشان‌دهنده انس و باق‌ان و اصابت و مایه‌های مذهبی است به کلاس تربیتی می‌ماند که هر صاحب‌دلی را جذب کرده و به او درس زندگی و آدیت می‌آموزد. دیوان پروین شامل ۲۸۸ قطعه شعر است که ۹۵ قطعه آن به مناظر میان نثر و سوزن، مور و مار، دست و هوشیار و... اختصاص یافته که به گونه‌ای هنرمندانه، دوران پروین را به تصویر می‌کشند و خواننده را به پرستندترین نمونه‌های شعر تعلیمی آشنا می‌کند.

حکیمی شعر پروین را به‌ویژه برای نوجوانان دربردارنده اندر زهای اخلاقی و سازنده برمی‌شمارد و می‌گوید: پروین نوجوانان و جوانان را به باکی، راستی و گفتن حق فرامی‌خواند و از آنان می‌خواهد تا آنجا که می‌توانند نثار اهل تنما را برآورده کنند تا بخوانند نیز حاجات آنان را برآورد. او همچنین نوجوانان را به فراگیری علم دعوت می‌کند زیرا دانش و آگاهی است که به آنان توانایی تشخیص حق از باطل و هنجار از ناهنجار را می‌بخشد.

نویسنده کتاب «تاریخ ادبیات کودکان» معتقد است که پروین، همه‌فهم سخنران نامی این اثر خواننده و از نظر قالب و لفظ و معنی از آنها مایه گرفته ولی بیش از همه به ناصر خسرو نزدیک است و شعرش از نظر پیام‌های انسانی، ناله‌ها و نقد عالمان و کارکنان، محسوس و نزدیکی چشمگیری به اشعار بلند این شاعر سبک خراسانی دارد.

حکیمی می‌پندارد که تنها بعضی اشعار پروین برای کودکان قابل فهم است که از آن میان می‌توان به اشک پتیم، احسان بی‌نهر و... اشاره کرد اما باری دیگر از اشعار او دشوار است و به شرح نیاز دارد اما به هر حال این شاعر، دارای اشعار روان بسیاری است که به راحتی فهمیده و فرگ می‌شوند.

حسین ذوققلی، کارشناس ادبیات و گردآورنده کتب درسی نوجوانان پروین را سروده‌هایی می‌داند که می‌توان از آن در کتب آموزشی استفاده کرد و معتقد است: بعضی اشعار جنبه تعلیمی دارند اما نمی‌توان به آن جنبه آموزشی داد اما اشعار پروین، جزو سروده‌هایی است که به راحتی می‌توان از آن در کتاب‌های درسی بهره‌برد. چرا که سروده‌های او نقد و سادگی روان است و زبان شعر او، آنچنان صیقل خورده و در عین داشتن جاذبه‌های آموزشی، امروزی و قابل فهم هستند که هر مخاطبی در هرردستی می‌تواند با آنها به راحتی ارتباط برقرار کند.

وی شعر پروین را جوشنی می‌داند و می‌گوید: اگرچه اشعار این شاعر معاصر، جنبه تعلیمی دارد اما تعلیم به‌معنای تقسیم نکرده و در عین آموزشی بودن، آثاری هنری بوده و نشان‌دهنده توانایی و خلاقیت پروین اعصابی است. همان‌گونه که گفتار و بوستان نیز جنبه آموزشی دارد اما جزو آثار تعلیمی هنری است و با انضاب الصبیانه که تنها به نظم درآوردن لغت‌نامه است تفاوت دارد.

ذوققلی شعر پروین را سهیل و مستقیم می‌داند و معتقد است: تحلیل پروین ساده است و پیچیدگی‌های لفظی چندانی در آن به چشم نمی‌خورد. به عبارتی پروین با زبانی ساده به بیان مفاهیم معنایی توانسته است. به هر کس که فکر چانه و متین دارد از خواندن آن لذت می‌برد.

وی مناظر معاود برخی از تشبیل‌های پروین را در گفته‌ها آثار غریب به‌ویژه شاعران فرانسوی می‌داند و می‌گوید: اگرچه اعصابی از شعری خراسانی چون ناصر خسرو، همچنین شعری اروپایی بهره گرفته اما آنچه را به عنوان اخلاق و ارزش انسانی در دوران خود داشته به منصف ظهور رسانده و در قالب شعر بیان کرده است.

ذوققلی مناظره‌های پروین را نمونه‌های خوب از اشعار انقلابی برمی‌شمارد و می‌افزاید: پروین جامعه روزگار خود را زیر سوال می‌برد و به اتفاق از شرایط حاکم بر زمان خویش می‌پردازد و این همان چیزی است که جوانان و نوجوانان باید به آن توجه کنند و از آن الگو بگیرند. در این میان کودکان هم به بهره‌مند می‌شوند و می‌توانند از خواندن شعرهای پروین لذت ببرند، شناخت ببرند، اشک پتیم و... لذت ببرند.

کاربردی و تعلیمی
حکیمی و حسن ذوققلی بر این باورند که شعر پروین می‌تواند برای کودکان و نوجوانان کاربردی و جذاب باشد اما مصطفی رحماندوست بر خلاف این دو نویسنده و کارشناس می‌پندارد که شعر پروین برای نوجوانان امروز نه جذاب است و نه کاربردی زیرا ادبیات امروز، چندپله بالاتر از ادبیات پروین اعصابی است اما کودکان می‌توانند از شعر او بهره‌برند چرا که سروده‌های پروین، ساده و دور از پیچیدگی‌های شعر دوره قاجار است.

وی زبان پروین را قابل فهم برای کودکان و نوجوانان می‌داند و می‌گوید: زبان این شاعر به چندان تطبیلی و نمادین نیست که بزرگ‌ترها نخواهند لایه لایه آن را کشف کنند و راز و رمزش را دریابند. از این رو نوجوانان و حتی کودکان می‌توانند آن را دریابند. هر چند زبان امروز آنان با زبان روزگار پروین کاملاً متفاوت است. در روزگار اعصابی، جمله‌ای چون «کامپیوترم هنگ کرده» یک عبارت مایخیولایی بود اما امروز بخشی از ادبیات رایج و قابل فهم نوجوانان است.

شاعر مجبور به بازی با الگوت‌ها، معتقد است که پروین، حرف‌های مستقیم خود را با شخصیت بخشیدن به اشیا می‌گویند. طبعی کرده و نثرش کلام را کشته است. در حقیقت او قالب قصه را برای نصیحت‌گویی به دیگران انتخاب کرده و این همان چیزی است که در ادبیات کودکان به کار می‌آید. به عبارتی پروین ادبیات امروز و فردا را به هم پیوند زده است.

انجمن فرهنگ ادب

زیارتی‌ها

دانش

حسن ذوالفقاری: بعضی اشعار جنبه تعلیمی دارند اما نمی‌توان به آن جنبه آموزشی داد اما اشعار پروین، جزو سروده‌هایی است که به راحتی می‌توان از آن در کتاب‌های درسی بهره‌برد

زندگی و شعر پروین اعتصامی - حکیم

پانوی شعر ایران «عنوان تصحیح و تحشیه‌ای است که به قلم دکتر رحیم چاووش آگیری از سوی نشر ثالث به چاپ رسیده است. دکتر چاووش آگیری متولد ۱۳۱۵ تبریز و دارای دکترای ادبیات طبیعی در سه زبان فارسی، ترکی و عربی است. «مهر دادنامه» (مجموعه شعر)، ترجمه «دائرة خط خطاطان حاج سیرا حبیب اسفهانلی»، «گات های زرتشت»، «گنجینه دانش»، «تصحیح و تحشیه چهار دیوان»، «پروین اعتصامی»، «فاز دشتی»، «ابوسعید ابوالخیر»، «معانی اسفهانلی» و «برخی از آثار فنی اوست که به قول خودش حاصل نیم‌قرن تلاش علمی او در حوزه ادبیات است. بزرگداشت صدمین سال تولد پروین اعتصامی یهانه‌ای برای گپ و گفتنی با او درباره زندگی و اشعار این شاعره ایرانی است.

●

●

پروین مخالف ظلم و مدافع عدالت و آزادی بود، شاید پروین یک فرد سیاسی به آن مفهوم متعارفش نبود اما از این جهت که نسبت به سرنوشته هموطنانش حساس بود آرزوی تحقق عدالت را داشت و این موضوع در اشعارش نمود بسیاری دارد.

●

انترویج ادب

لیما در فقه

روگئی های شاخص شعر پروین - با توجه به اینکه او در قالب، محتوا و حتی زبان بسیار متأثر از قلمآ بوده - چه بوده است؟

پیش از اینکه پاسخ این سوال شمارا بدهم لازم می‌دانم اشاره‌ای کوتاه به تاریخچه زندگی پروین داشته باشم. پروین در سال ۱۲۹۵ در تبریز به دنیا آمد. ابتدای تحصیل فارسی را نزد پدرش و زبان انگلیسی را در مدرسه کاتولیک آمریکایی‌ها در تهران آموخت و بعداً پس‌صعودش ازدواج کرد که این ازدواج یک ازدواج کاملاً نامتناسب و پرریخ برای او بود. به همین دلیل دوامه و نیم بعد به خانه پدرش برگشت و ۹ ماه بعد هم به طور رسمی از شوهرش جدا شد.
اما در پیام باغی روی کوتاه در سن ۳۳ سالگی از دنیا رفت.
اما در پیام سوال شما می‌آید بگویم هرزنی وقتی به دنیا می‌آید قطرها مادر است. این نظرت تمام زبان دانستان و پروین گرچه مادر نشد اما قطرها یک مادر بود و شعرش سرشار از احساس مادرانه.
وقتی آن شعر مشهور پروین را درباره حضرت موسی (ع) می‌خوانیم به قول آقای باستانی پازیری اگر این شعر در جایی خارج از دیوان پروین چاپ شود گمان عوامهم کرده این شعر از مولاناست و حتی برتر از مولوی. شاید بتوان گفت شاخص‌ترین هنر پروین مطالبی است که درباره مادران شمن قطعات و مثنوی‌ها سروده است. نکته دیگر اینکه پروین گرچه از نظر قالب پیرو مکتب شعری قدیم است اما از نظر محتوا مخصوصاً از نظر مضامین شعری از همه آنها برتر است. برای مثال ما در مضامین انبی، صحنی داریم به نام صدمت شخصی یعنی شاعره موجودی دینی. جان‌بخش می‌دهد و با او حرف می‌زند تفاوت پروین در این مورد نادیده‌گشماران در این است که همه آنها بدون استثنا از اسم ذات استفاده کرده‌اند اما پروین از اسم معنا هم استفاده می‌کند. در آنجا که می‌گوید:
آه با آنکس با این قدرت از اسم معنا یک موجود جاندار ساخته است.
من همه اینها را در کتاب «حکیم‌پانوی شعر پارسی» با ذکر مثال مفصل شرح کرده‌ام.

مشهور است که زبان پروین در شعر زبانی مرغانه است. نظر شما چیست؟

در مورد اینکه چرا زبان پروین در شعر زبانی مرغانه است، خوب بدلیل این است که پروین در دوره‌ای زندگی کرده که اساساً مردان در همه امور سیطره داشتند یعنی در جوی اساساً مرغانه زندگی کرده است. در آن زمان رفتن

گفت و گو با رحیم چاووش آگیری در باره شعر و اندیشه پروین اعتصامی

مادر مهربان شعر معاصر

دختران به مدرسه جرم بود و کثرت خائواده‌ای را پیدا می‌کردید که دخترشان تحصیل کند. در تبریز حتی هیچ مدرسه دخترانه‌ای نبود. پروین هم ادبیات فارسی و عرب را پیش پدرش یاد گرفت تا اینکه به تهران آمد و به آن مدرسه امریکایی رفت. پروین بیشتر در الحاح امیرپدرش مردان شاعر انس داشت و دیوان‌هایی که خوانده بوده همه مال

مردان بود. در نتیجه از آنجا که مطلع شعر در وجودش بود برای بیان آنها از همان زبان مرغانه هم استفاده کرد. به هر حال به اعتقاد من پروین شاعر حسنیگلی است عین مولانا یا حافظ. حتی از نظر فلسفی مثل خیام بوده می‌ماند.
پروین به لحاظ تاریخی در دوره حساسی زندگی می‌کرده ماجرای مشروطه و سیار اتفاقات دیگری که ادبیات آن دوره را تحت تأثیر قرار داد. چرا پروین به جز یکی دو مورد، موضع مستقیم و روشنی - مثل شاعران دیگری چون بهار - در اشعارش نداشت؟

چرا موضع داشت. پروین مدافع آزادی بود مگر این شعر از پروین نیست که می‌گوید:
روزی گذشت پادشهی از گذرکهی فریاد شوق بر سر هر کوی و پام خاست برسید از آن میانه یکی گودکی بپیم آن تابناک چیست که بر فرق

پادشاست!
زندگ رفت پروزی گرویش و گفت آن آب دیده من و خون دل شمشیت اما را به سخت و چوب شیبای فریفته‌این کرگ سال‌هاست که با گله آشناست پروین به کجروان سخن از راستی مگواگو آنجان کسی که نزدیک ز حرف راست!

پروین در مقابل آن تندروی‌هایی که به اصطلاح جلال آل احمد «فریزدی» بود و به اصطلاح امروزی اتهام فرهنگی استقامت نشان داد. او از فقر در قالب تخیلاتی که در قالب قطعه سروده ، دفاع می‌کند. این گونه موارد در اشعار پروین، یکی دو تا نیست. اگر بخوایم از این منظر به شعر پروین نگاه کنیم می‌توانیم یک رساله درباره‌اش بنویسیم و این سوال شما البته مرا به صرافت انجام این کار انداخت که در این باره بنویسم. هدف پروین در نهایت، تعلیم ایمان، شرافت، باکی و عفت مخصوصاً برای طبقه

موجنس خود یعنی زنان است. اما درباره بهار باید بگویم او سیاستمدار بود که سال‌ها رنج تبعید را تحمل کرد و در مقابل رضائانه ایستاد اما به هر حال باید یادمان باشد بهار یک مرد بود. طبیعی است که پروین به خاطر زن بودنش امکان مبارزه عقلی به آن معنا را

مثل بهار:
داشت. پروین مثل بهار با آنها به آن شدت مبارزه نکرد اما مطولت مردم را در انقارش، به تصویر کشید. پروین مخالف ظلم و مایع عدالت و آزادی بود. شاید پروین یک فرد سیاسی به آن مفهوم متعارف نبود اما از این جهت که نسبت به سرنوشته هموطنش حساس بود آرزوی تحقق عدالت را داشت و این موضوع در اشعارش نمود بسیاری دارد.
پروین هیچ ارتباط فکری با شعر و روشنفکران عصر خودش داشت؟
تنها کسی که پروین با او رابطه فکری داشت، استاد شهیار بود و البته همان‌طور که می‌دانید شهیار قطعه مفصلی هم درباره پروین سروده است. به غیر از شهیار تا جایی که من می‌دانم ارتباط فکری پروین به همان الحاح عین ادیبی پدرش محدود می‌شد.

صور خیال در شعر پروین اعتصامی

دکتر جیحی طالبیان
استاد دانشگاه پامنار کرمان

در تعریف رایج و مشهورهٔ شعر را «کلامی موزون و مقفی» خلیل^۱ گفته‌اند. لیکن در بررسی عناصر شعری و یا شاخص‌هایی که بر اساس آن بتوان فصل‌میز بین شعر و نظم را تعیین کرد، از گذشته تا حال سخن‌ها گفته‌اند به همین جهت، اغلب، تعریف شعر را امری دشوار دانسته و یا هر یک به راهی رفته‌اند و از دیدگاهی بر دیده خود بیشتر پاسخگویی کرده‌اند. (زرین کوب - حمید - ۱۳۶۴)

از خواصهٔ تصویر گرفته تا پند، هر دو را موسیقی و وزن را پیرایه شعر شمرده‌اند و در نهایت آنچه به عنوان فصل مضمون شعر باقی می‌ماند، عنصر تخیل است. لیکن اگر در تخیل عنوان عناصر اصلی شعری بحث شود، می‌توان وزن، عاطفه، تخیل، اندیشه و زبان را از عناصر اصلی شعر قلمداد کرد. (شعیمی گدگنی، موسیقی شعر ۱۳۶۸) و بر این اساس

می‌توان به سراغ متن رفت و کالبدشکافی متن را با این ملاک‌ها دنبال و سهم هر یک را بازش کرد و سره و سائره را برشمرد و غنث و لغین را تعیین کرد و در غایت امر، قوت و ضعف، شاعر را در میان قرار خودمانداند. هر چند هر یک از این عناصر در شعر شاعران نامآزمی دارند، بروز و ظهور کمتر و بیشتری یافته‌اند زیرا شاعر محصول زمان و مکان و فرهنگ و گذشته و در نهایت تجربه فراسوی و باطنی است.

سخن بر سر آرزوهای شعر پروین اعتصامی، شاعر معاصر ماست که از معدود زنان شاعر معاصر است که تا حد عمی و چهل چندده هزار نسخه از دیوان وی به چاپ رسیده و از شعر وی آقبال شده و بعضی از اشعار وی در مجافل خاص و عام پراکنده شده است و کنسانی مانند بهار، از الطاف بیان و دقت معنای و ذوق ابتکاره وی سخن به میان آورده‌اند (مقدمه چاپ ششم دیوان پروین، ۱).

در مجموع، اشعار پروین اعتصامی بویی از شعر ناصبر و دارد که در خدمت تبیین اندیشه دینی بود، رنگی از حکمت سعیدی و افکار حکما و عارفان نامدار در آن دیده می‌شود و موجی از پندو اندرز و نصایح حکیمانه در سراسر شعر او دیدنی است. لیکن اینها همه در حوزه اندیشه شاعرانه جای می‌گیرد که یکی از عناصر شعر است و این عنصر در شعر پروین جایگاه ویژه‌ای دارد. اندیشه‌های اجتماعی چون دفاع از ستمدیدگان و تسلی خاطر آسیب دیدگان و نشان راه سعادت، ضرورت کسب دانش و معرفت، هنرنورزی و امیدواری در جای جای شعر پروین نمودار است که همه این اندیشه‌ها نیز نسبت به شعرای گذشته ما ابتکاری، لیکن در نسبت با شاعران عصر مشروطه و زمان شاعر، تکراری

دریچه‌ای به خانه خود بگشاییم

گفت و گو با مبری بیفر، پژوهشگر ادبی

آگاهی تاریخی و... باز هم نوعی نگرش انتقادی با دیدگاه فلسفی از غرب آمده، ارزش گذار نقش زن نویسنده و چگونه سامان گرفتن متنش می‌شود، پس باز هم زن نویسنده به جای نوعی خود بسندگی، درون نگری و استقلال نفس زنانه، نگاههای دلپایس نسبت به بیرون و ارزش گذاری هایش دارد و باز هم از بیرون برای او تعیین می‌شود که منتشر چگونه باشد و چطور نوشته شود و...

جنسیتی دارند بنویسند. اینجا نه به زن بودن خود ماهات می‌کنند و نه از آن شرمند اند. اما باید دید هر دو دسته به آنچه می‌گویند تا چه اندازه می‌توانند عمل کنند. دسته اول تا آنجا که می‌توانند از ساختارهای دیرین مرهانه شالوده شکنی می‌کنند اما آیا این هدف به خودی خود می‌تواند زنانه فرض شود و دسته دوم بقدر و تا کجای می‌توانند موضع بی طرف و خود را حفظ کنند.

آن دسته که به زنانه نوشتن روی آورده پس از آنکه مجال نوشتن پیدا کردند، در اینکه راهی برای شناختن بهتر دنیای زن‌ها به دست آورند، چقدر موفق بودند؟

شکی نیست که روندی که با نوشتن زنان - متعلق به هر نگرش و هر شکلی از ادبیات زنان - شروع شد، روندی است که این راه شناخت را هموار می‌کند. اما اگر بر زنانه نویسی تاکید دارید؛ باید بگوییم این تاکید پیش از هر چیز از مدهای نقد ادبی می‌آید تا از واقعیت یا ضرورت. خوب، امروز کسانی هستند که الگوهای نگارششان را از نوشته‌های ژولیا کریستوا، ژاک دریدا، میشل فوکو، سکان و ... برمی‌گیرند - که البته این اصلا به نوشته‌های زنان یا زنانه نویسی محدود نیست - در این صورت ما باز هم با کشف حیات و عواطف و خواسته‌های بیابان نشده زنان در طول تاریخ و شناخت و معرفت و خودشناسی زنانه روبه‌رو نخواهیم شد؛ این الگوها فقط ادبیاتی مستوعی و مستخره در برابر ما و رنج‌هایمان می‌گذارند. ببینید!

پس وقتی نویسنده زن به طبع زنانه نویسی به جای کشف و خلق از روی الگوهای بیرونی می‌نویسد و از متنی بیرونی مایه می‌گیرد، باز هم مردسالاری گرچه نامرئی خودش را به ارزش‌های نوشتن زنان تحمیل کرده است.

اما یا توجه به اینکه در عصر انفجار اطلاعات به سر می‌بریم زنان نمی‌توانند در مقابل دریافت اطلاعات و آرا و اندیشه‌های مختلف مقاومت کنند. نمی‌توان این جریان را با خلق و آفرینش همسوز کرد؟

-حالا پس از این همه و به قول شما، با این همه

شاعران و زنان نویسنده طی دهه‌های اخیر تلاش کرده‌اند به مدورود به دنیای ادبیات زنان علاوه بر ورود به دنیای نوشتن، افکار، آرا و درونی‌ترین عواطف خود را برای خوانندگان بازگو کنند. مبری بیفر، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی که کتاب «عشق در گذرگاه‌های شب‌زده» را در کارنامه دارد در این مجال از ادبیات زنان و سیری که طی کرده تا به مرحله کنونی‌اش برسد صحبت کرده است.

به وجود آمدن ادبیات زنان تا چه اندازه به زنان کمک کرده است تا لایه‌های درونی حسی و عاطفی خود را واکاری کنند؟

از زمانی که زنان به نوشتن روی آورده و آثارشان منتشر شد، طبعاً در طبقه‌بندی آثار ادبی نوع تازه‌ای از ادبیات جای خودش را باز کرد به نام ادبیات زنان یعنی ادبیاتی که زنان تولید کنندگان آنند. به هر حال عنوان ادبیات زنان که نامی است برای نگارش‌های ادبی زنانه، به خودی خود به کشف لایه‌های درونی حسی -عاطفی زنان کمک نمی‌کند. منظورم این است که از عنوان آن طبعاً نباید چنین منظوری داشت. ادبیات زنان که عنوان طبقه‌بندی نسبتاً جدیدی از آثار ادبی بر مبنای جنسیت پیدا کردند گناشت است، دارای تقسیم‌بندی‌های گوناگونی است.

کدام تقسیم‌بندی؟
دسته‌ای از ادبیات زنان که نام زنانه نویسی بر آن گذاشته‌اند به در انداختن زبانی ویژه زنان بارور دارند. در زنانه نویسی زنان و متن از ادبیات مردانه -عمداً- حاصله می‌گیرد و شالوده شکنی از ادبیات مردانه و ساختار شکنی از زبان و سبک مردانه و به عبارتی آفریدن ادبیاتی با متن و زبان و نگاه و حسی متفاوت هدف می‌شود. اما در کنار این جریان، دسته‌ای دیگر از زنان نویسنده نمی‌خواهند هیچ تقسیم‌بندی بر ادبیاتشان بچسباندند و فکر می‌کنند چنین برچسبی به ادبیاتشان می‌خواهد آنها را در حیطه‌ای محصور کند. این دسته به زعم خود می‌گویند از منظر یک انسان فارغ از اینکه چه

۵۶۶ هجری می‌رسند. ایاتی در حد ۱۰ درصد انتخاب و در باب قوت تخیل شاعر بحث و در گونه‌های صور خیالی و نکات برجسته‌ای استفسار شود تا از این راه، راهی به سوی ارزش شاعرانه شعر او پیدا کرد.
بررسی همه‌آیات به مجالی بوسع نیازمند است. لیکن در حد کفر و نظری به شعر بیرون یکی از قضایای انتخاب و در باب صور خیالی آن بحث شده است تا نور فرستی بیشتر به همه آنچه گفته شد، بی‌وزاد.
مجموعه قصیده از اسحاق و قوت چندانی برخوردار نیست و جای جای قصیده پرکنده کسری و ناهمگونی واضحی در معنی و مضمون به چشم می‌خورد لیکن هر بار با لایه‌هایی بر سر مضمون اصلی می‌آید و یاد از یادرفته فرایدمی‌آید این در حالی است که طبق موازین قدما قصیده باید از وحدت معنایی برخوردار باشد (المعجم ۱۳۶؛ چاپ مدرسه رضوی).

در این قصیده صور خیال شاعرانه بیشتر تشبیه و تخیل است؛ علم و هنر به گیمیا تشبیه می‌شود و مس استعاره‌ای از وجود قلمداد می‌شود. «طائر استعاره از انسانی است که باید با بال و پر علم و هنر پرورد تا به اقبال هما که همان غایت آمل عرف است، دست پیدا کند؛ همین علم همچون معادن هم هست که روح مانند کارگر اوست و پیوند و کشش آن دو هم همچون کاه و کهریاست.
قصیده با «حسن مطلق» درخور آغاز می‌شود و با ایاتی در نحو معمول و مرتب کلام آهنگ پیدا می‌کند که به نظم بیشتر تشبیه است و از کان جملاط، اغلب در جایگاه زبانی خود خودشناسی می‌کنند و نصیحت‌های معمول کلام عرفا را در بر دارند.

است. شاید بیان این اندیشه‌ها از زبان زنی صاحب فهم و کمال انسانی ستودنی و جلوه آن در چندانان باشد.
به هر حال شعر بیرون اعتصامی در عین احترام به سخن مرحوم بیفر «ذوق ابتکار» شاعرانه چندان قابل اثبات نیست هر چند که آن مرحوم هم وقتی به قطعات می‌رسد، می‌گوید: «الطبع بیان و ذوق ابتکار در اینجا اتفاق و امتزاجی بسزای دارد؛ شاید بهتر است، گفته شود که ذوق تقلیدی بسزای شاعران سلف و تلفظ شیوه بیانی تو و با بهره گرفتن از زبان روانی و احیای شیوه مناظره می‌تواند ستودنی باشد؛ از این رو در این نوشته سعی شده است به صورت تصادفی از میان قصاید و قطعات و اندک غزلواره‌ها که به

در مجموع اشعار بیرون اعتصامی بوی بی‌اشعر ناصر خسرو دارد که در خدمت تبیین اندیشه دینی بود. رنگی از حکمت سعدی و افکار حکما و عارفان نامدار در آن دیده‌می‌شود و موجی از پند و اندرز و نصایح حکیمانه در سراسر شعر او دیدنی است

انترویو ادب

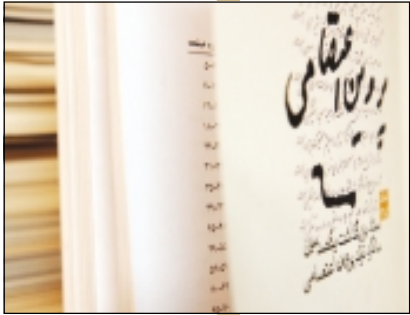
دکتر امین رحمتی

استاد دانشگاه اراک

تجلی قرآن در اندیشه و شعر پروین اعتصامی

پروین شراب معرفت از جام علم نوش

ترسم که دیو کرده و شبالی کند، جام یکی از بدیع ترین و بلاغی‌ترین اشکوه های ادب فارسی و یکی از خنایان محبت و مرامی و تقوا در عصر حاضر پروین اعتصامی است. این شاعر معاصر که پیش از ۳۵سال در دنیای فانی زندگی نکرد، کسی نبود جز دختر فریخته اعتصام الملک، نویسنده و دانشمند زمان قاجار، پروین شاعری گوشه‌گیر و مردم‌گریز بود که کمتر

سخن می گفت و بیشتر می اندیشید. مدافع حقوق رنجبران و ستمدیدگان بود و شریک درد و غم زحمتکش‌ان و یابین سن کم و عمر کوتاه از نواد روزگار محسوب گردیده و شایسته هزاردان تنجید که به اعتراف بزرگان ادب تاکنون هیچ زنی در این زبان که ترجمان‌های گویای بلیغ دانسته است، مانند او به خوبی شعر نگفته است.

در این گفتار بر آن شده‌ام تا تجلی اثر قرآن را در اشعار این شاعره متفکر و اندیشمند جست و جو کنیم اما تنها به صرف تائید و نمونه های آن بسنده نکرده از جنبه‌های مختلف ظاهر و باطن به اشعار نغز و دلکش عتصام عصر دهر نظری افکنده، تجلیات قرآنی را استنباط می‌کنیم، چون شعر او را همچون رودکی نلو به سخن مانند شعر شاعر

رودکی را سخشن نلو نبی است

پس با این دیدگاه در دریای آندیشه اش غوطه می‌خوریم، زیر اسکن زبانی او شعر محض نیست، بلکه احساس و شور است، شعر تربیت، تعلیم و تعمیم اخلاقی کریمه است، شعرش سرود بیادری پرهیزگاری و رسنگاری است و این خود پیام قرآن است، بسی است پرنگ اندر ره هوی پروین

میوی جزوه بهیژ و باش نیک انجام شعر او نغمه جذاب سعی و عمل است و اقدام و همت که این خود سفارش قرآن است.

او شخصیتی است با عزت نفس فراوان و در مقابل هیچ چیز و هیچ کس غیر از پروردگار صانع یکتا سر فرود نمی‌آورد و از اجدی جز او پاری نمی‌خواهد و این پیام قرآن است، او قانعی است که کنج در کنج قناعت

می‌باشد:

همجو پاکان کنج در کنج قناعت یافتن
مور قناعت بودن و ملک سلیمان داشتن

در روز حادثه و سختی، صبر و مدارا به پاری اش می‌آید و با مشکلات با صبر سپری می‌کند که ؛
«استغینا بالصبر و الصلاه ان الله مع الصابرين»

پروین به روز حادثه و سختی

و کارنامه صبر و مدارا را

گذشتن از شبای زودگذر را شعار خود قرار داده تا

جهان باقی را به دست آورد و بدان دل خوش کرده زیرا

؛ «و الاخوه خیر و الحیا»

گذشتن که است این سرای سپنجی

برو باز جو دولت جاودان را

روحیه ظلم ستیزی پروین از اخلاق قرآنی است

که در هنگامه ظلمت مطلق و دیکتاتوری رصاحان اینگونه به حمایت مظلومان می‌تازد و دم آنان را به خوبی احساس کرده، با شمشیر زبان خود به جنگ ستمگران و زورگویان می‌رود و راهی را که اهرمن در آن رهنما باشد، راه خدایمی‌داند.

عجب این راه نه راه خداست

زانکه در آن اهرمنی وهنماست

شعر او شعر ضعفان و پابرهاگان است، ندای

مظلومان و غم‌دیدگان تاریخ است. شرح حال ستمدیدگان است و فریاد شیمان و ناله بی‌نویان است

این همان شعری است که نلو نقلی است.

و اینجاست که به سرزمین شهیدان می‌اندیشد و تزییب به اغنام فرصت که شهید و شهادت فرهنگ قرآن است.

این دشت خوارگاه شهیدان است

فرصت شمار وقت نامان را

دل را کعبه واقعی می‌داند و جای خدای یگانه نه

جایگاه شیطان و این عهد آندیشه قرآنی است:

کعبه دل مسکن شیطان کنی.

پاک کن این خانه که جای خداست

و چون در این راه راهزنان سیراند، مغارش می‌کند

که از راه راست و صراط مستقیم روگردانی نکند:

دو بسویا بود در ره دل پروین

کوش تا سر ز روه تنبجانی

در شعر او همه چیز نشانی از خداست، دنیا را

بی‌اعتبار می‌داند نه شایسته دستگی و خواننده را در

شعرش به طرف کمال سوق می‌دهد و کمال را همان

کمال اخلاقی و تزکیه نفس می‌داند و سرمایه زندگی را

فطرت و بنیاد افتخار را علم و دانش نه ثروت دنیوی که

هدف آتش‌آمانا تزکیه و تعلیم بوده و برقیهم و بعلمهم

الکتاب و الحکمهم

تفضل است که سرمایه بزرگی است

علم است که بنیاد افتخار است

و توصیه می‌کند که تا فرصت باقی است در کسب

علم و دانش گوشیده شود چون دانش اساس معرفت و

شناخت است و علما و دانشمندان خجبت واقعی دارند:

«لما یخشی الله من عیاده العلماء»

پروین شراب معرفت از جام علم نوش

ترسم که دیو کرده و شبالی کند، جام

علم است میوه، شاخه هستی را

فصل است پایه، مقصد، والا را

و یاد ظاهر را دشمن می‌تازد و عبادت را فقط برای

عالمی رنوف و مهربان‌انجام می‌داند و در این راه خدمت

به خلق را بسیار تحسین کرده و به اعمال شرک آمیز

افراد باطنی زیبا می‌تازد:

آبشار ساختم و شربتی چند

پروردگار صانع یکتا را

از پیروی نفس هراسان است چون نفس وادارکننده

به بدی است امان نفسی لاماره بالنسوه

کارم مدغم نفس تک کار را

در صف گل جامده این خارها را

بلا و آزمایش را رحمت الهی می‌داند و بیم از آن

وارد که مباد و از آزمایش طا آدمی شکست بخورد و تا از

دستان معرفت الهی دور گردد از خدای خویش فاصله

گردد. (ر.ک. بقره ۱۵۵، عنکبوت ۲۱، انبیاء ۳۵)

برهانی جز تو آید رحمتی است.

هر که را فقری دهی آن دولتی است

هوا را آزمایش بود پیش از آن

که بیرونش از این دیستان کنند

و خلاصه اینکه این شاعره متعهد زن را مایه آرامش

دانسته و فضل و دانش را بهترین زیور و زینت برای زن

می‌داند و نه گوهر الزان را:

چه حلیه‌ای است گران تر از حلیت دانش

چه دیبه‌ای است کز تو ز دیبه عرفان

برای گردن و دست زن نگو، پروین

سزاست گوهر دانش نه گوهر الزان

و نهایتاً در این قسمت خلاصه وار به تجلیات

دیگری از قرآن در شعر پروین اشاره می‌شود:

۱-الف) تلمیح به داستان پیامبران،

۱-آدم و حوا

خودرای می‌نباش که از خود راهی

زاند از بهشت آدم و حوا را

(عبوط حضرت آدم و حوا، بقره ۳۶ و ۳۸، ۱۳۳، اعراف، ۲۲)

۲-حضرت نوح (ع)

کشتی صبر اندرین دریا درآنگنجنو نوح

دیده و دل فارغ از آسب طوفان داشتن

چوشدی نیک چه پروات زید روزی

چوشدی نوح چه اندیشه ات از طوفان

(داستان حضرت نوح در سوره های یونس / ۷۱ و هود به طور مفصل)

۳- حضرت ابراهیم و اسماعیل (ع)

ترا گر ساخت ابراهیم آرز

موا فرقت دست می‌دور

(مناظره دل و کعبه که اشاره به آی ۱۲۷ سوره بقره

دارد)

جز در نخل، خوشه خرما کسی یافت

جز بر خلیل، شعله گلستان نمی‌شود

به هر آتش گلستانی فرستیم

به هر گشته سامانی فرستیم

مترس از جانشانی گر طریق مشق می‌بوی

چو اسماعیل باید سر نهادن روز قربانی

(تسلیم محض اسماعیل در مقابل انجام امر الهی

هنگام ذبح، صفات ۱۱۰۲)

۴- حضرت یوسف (ع)

بیراهن یوسف چرا نیارند

موقوف به کتمان در انتظارست

یوسف نام نهادند و به گرگت دادند

مرگ گرگ تو شد ای یوسف کنعان من

۵- حضرت موسی (ع)

سحر باز است فلک لیک چه خواهد کرد

سحر با آنکه بود چو سحر عمران

حدیث نورد یعنی به نزد شمع مغوی

نه هر که داشت عصا بود موسی عمران

بگذر از بحر و ز فرعون هوی مدیش

دهر دریا و بچو تو موسی عمرانی

ساحر فسون و شعیبه انگار

نور تجلی و بدیضا را

چو اسرائیلیان کفران نعمت

مکن چون شمع هم سآوری و هم من

ب اشاره به مرگ و سرانجام آدمی

همه را کشتی نسیان کشتی است

همه را راه به دریای فاست

هر که باشی و به هر جا بررسی

عربی منزل دنیا این است

کل نفس ذائقه الموت، آل عمران/ انبیاء ۳۵،

عنکبوت/ ۵۷)

ج) یگانگی خداوند:

بنده شایسته تنهایی نیست

حق تعالی و تقدس تنهاست

د) خلقت آدمی از گل

چون سرشمن از گل است از نور نیست

گر کلمه ریزند بر سر دور نیست

(مومن ۱۷، انعام ۲، اعراف، ۱۲، سجده، ۷، صفات

۱۱، ص ۷۱ و ۷۶، اسراء، ۶۱)

ه) امید به امدت و استی و گذشتن پس از سختی و رنج

مرا امید، راحت هاست زین رنج

من این باغ بدغم به حد گنج

سجده الله بعد عبدا بسرا (مطابق ۷)

و) نفع روح بر وجود خاکی بشر

بر تن خاکی دیدم جان پاک

خبرگی‌ها دیدم از یک پشت خاک

(حجر / ۲۹، ص ۷۲)

ز صدقه و اتفاق فقط برای خدا

به وقت بخشش و اتفاق پروین

نیاید داشت جز در دل خدا را

الذین یفقون اموالهم ابتغاء مرضات الله (بقره/ ۲۵۶)

بررسی و تحلیل ساختار و محتوای شعر پروین

گنجینه‌ای از مناظره

دکتر محبوه ماضری
استاد دانشگاه ارازمرا (اس)

پروین اختصاصی، بزرگ شاعر و نامدار سده اخیر است که به حق از سوی فضیای معاصر، محضاً، عصر و ازمعاصر نامیده شده است. این شاعر و نواز اول گل گلزار جمعیت آینه در دوره جلال مآبانه و نو و روزگار جامعه انسانی به جلد و توکل‌گرایی در شعر با وفاداری به سبک قدیم به ویژه سبک شعری خراسان و نیز شعری عراق، به ریف سخنان شیرینش با فرار گرفتن در حجاب معاصریت و محدود شدن اقبال عمومی نسبت به اعتراض در محدوده کتب درسی، جز نخلی ایام ندید.

هر چند وی به لحاظ سبکی و لفظی از دایره شعر شعری قدیم، گامی فراتر نهاده، لیکن از حیث معنای و محتوا افکار جدید را با لغات کلام فرم آمیخته و طرحی نو در انداخته است. پیچکی شعرا به دلیل به هم تریبون درشتی در ترسی است. کلام او دربردارنده ضربات شایق گونه صلیح نامرئوس و هموار با روانی و ملائمت طبع معنی است. این سادگی و روانی همواره با استحکام و همراهِ کردن عقاید و افکار جدید، منجر به ایجاد سبک و اسلوب مستقلی است که خاص پروین است. استعداد و فرقه بی‌وقوعه او در بهره گیری از عناصر زنده طبیعت و محیط اطرافش، شعرا را توجع و جذابیتی خاص بخشیده است. از سوی دیگر در بسیاری از موارد پروین چون مولانا برای القای اندرزها و توضیح خویش می‌افزاید و مضامین کلام خود را بر چرخان می‌زنند. غالب این قصه‌ها و تمثیلات به گونه مناظره است که در آیینات فارسی سبوق به سلیقه است و در تزیینات چون ابوری ساعدی و ... بسیار بیشتر از آن در ادب و ادبیات آینه دیده می‌شود. پروین با استفاده فراوان از مناظره موجبات احیای مجدد این شیوه را فراهم کرد. در مناظرات پروین، انسان‌ها، منظران و حتی موجودات جان با یکدیگر در گفت‌وگو و مناظره‌اند. چنانکه گفت‌وگوی میان دو انسان چون محسب و مست، عالم و نادان، دزد و قاضی یا میان دو چاندان دیگر، چون همای و ماکیان، سگ و گریه، مرغ یا مور، گنجشک و کبوتر و یا میان یک چاندان و یک چاندان چون بلبل و گل، دو کوه و برزخ، شمشه و باغیان و یا میان دو میخان چون تیر و کمان، سزاوار است که با خود سخن می‌گوید، نکته قابل توجه در بسیاری از این مناظرات آن است که مناظره بر سبیل سرزنش و طعنه زدن یکی بر دیگری است چون:

شیبه به مرمدک چشم طعنه زد مژگان
که خلد بی سبب بهر خلق کوشیدان
که هر چند از دیدگاه مضمون‌شناسی بسیار قابل اهمیت است لیکن به دلیل گسترده بودن بحث از موضوعه این مقاله خارج است و اهل قلم و قدم را این اشارت برای تحقیق و پژوهش در این خصوص بسنده است. نکته دیگر در باب مناظرات پروین که حجم اکثریت اشعار او را دربر می‌گیرد آن است که به ریف ابراهیم اخلاقی در پرده تمثیل و گاه سزایان موجودات دیگر، آنجا که به نیز تبع افتاد او متوجه منظوران و اغیاضات، منوره‌ها و بی‌پروا برای دفاع از حق مهمان را به سوی ایشان نشانه می‌رود که:

اهم را به سوی ایشان نشانه می‌رود که
علاحداد و طمع سلسله و طریقتش سر
چون آستینه بناد و سحر
فات مال بنیم است و باغ ملک صغیر
نیم حاصل ظلم است مال و جاهش نیست
شهود محکمه پادشاه دیواند
ولی به محض تو غیر حق گواهی نیست
(کج این)

می‌بایگان در عصر استبداد رضا خانی هشدار می‌دهد که:

بترس از آه مستفیدگان که در دل شب
نشسته‌اند که تقرین به پادشاه کنند.

(تاریخ، ص ۲۸۸)
بن مایه‌های شعر پروین
محتوای اشعار پروین عمدتاً اخلاقی است هر چند پایه‌ای از اشعار او توصیف مهار و شب است. از جمله بن مایه‌های شعر او است:

اندروز و نصیحت و عبرت آموزی و مایه‌های نگر
در شعر شاترازه که مناظره ای میان پیر و جوان است، پیر در جواب به جوان پرسشگر می‌گوید:

از آن بود که مرادش گیتی
که در خواب بوم که پاسانی

(ص ۲۸۷)
و یاد سوز خارکن لندوز می‌دهد:
به جایی که پلار است بر پشت مور
برای تو این بار بسیار نیست

(ص ۲۹۰)
آرزوها و ای کاش ما
کاشکی وقت را شتاب نبود

فصل رحلت در این کتاب نبود
کاش در بحر بی‌کران جهان
نام طرفان و انقلاب نبود
که سرتاسر آرزوها و آتش‌هایی است که هر مکنگ می‌نماید.
پروین چندین شعر به نام «آرزو» دارد مانند آرزوها، آرزوی مادر، آرزوی پرواز و ...
ای خوشاستانه سرای پدر دفتر دانش
دل نهی از غروب زوشت چرخ اخضر دانش

(ص ۳)
بنده فرمان خود کردن همه آفاق را
دیو بسن، قدرت دست سلیمان دانش

(ص ۵)
کورت شکفت آوومضمون آرزو در شعر پروین با توجه به جو سیاسی-اجتماعی حاکم بر روزگار و روی قایل بررسی و تحقیق از دیدگاه جامعه‌شناسی است و بیانگر آن است که پروین به ریف اشعار اعتراض آمیز خود از جو حاکمیت و اختناق و بیاد به ستوه آمده و سرخورده از جامعه آسون شده و به خواب رفته، در آرزوی تحقق مدینه فاضله‌ای است که با جامعه او تفاوتی نداشته باشد.

بی تازی و عزت‌تو
از دیگر بن مایه‌های شعر پروین شاعر به نام خویش و بی‌تازی و عزت‌تو است. غالب این قصه‌ها و مور هرگز به قدر سلیمان نبود.
(ص ۲۹۵)
تا که در لاله خود برگ و نوبی دارد
عقده به تقصیر، فضا و نرسوزش
تا گریز است گل از صحبت خار
چمن و باغ به فرمان فضاست

ما شگفتیم که پزمرده شویم
گل سخی که به شب ماند گیاست
(ص ۲۹۳)
ز کج وقت، توای بتر که شیوه مهر
به رایگان برد این کج رایگان را
(ص ۳۸)
کاش تقصیم جو تو بر می‌فرشت
کاش سپهرم جو تو بر می‌گرید
(گهر اشک ص ۲۹۱)
یکسانی موجودات در مقابل خداوند
در شعر جمال حق، که کلی سبید خود را از دید گل زود رنگ پنهان می‌کند به اغیار آنکه سبید جامعه و از هر گناه می‌راست و از زبان گل زود می‌گوید که:

چه فرقی گم تو ز یک رنگ و ما ز یک نامیم
فضای باغ، نمادگاه جمال حق است
من و تو نیز در آن از بی‌تمناشیم
(ص ۷۰)
و بنابراین نباید در دام حبیب و خودبینی گرفتار آمد، چنانکه از زبان یک پناه که ناله به روی او مراد ملامت فرار داده است می‌گوید:

نمی‌شنستی اگر نزد ما درین مطبخ
مهرن است که در مطبخ دگر بودی
نظر به حبیب در آرزوگان نمی‌کردی
به دامن سیه خود، گرت نظر بودی
(ص ۱۹۵)
بیان مهر و نصیحت مادری
به ریف نهمت مرد بودن و طبعاً عاری بودن از احساس مادری نسبت به پروین، سرتاسر دیوان پروین غلیان محبت و احساس مادری است. در داستان آرزوی مادر، مادر موسی (ع)، مادر دورانشین و حتی به ریف آنجا که در حدیث مهر از

انجمن ادب

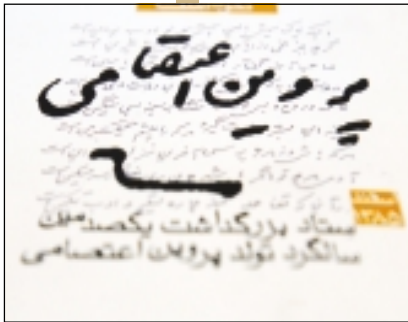
زبان گویند به گنجشک خرد که وی را به بیرون آمدن از لانه دعوت می‌کند، می‌گوید:
گفتا حدیث مهر پیام‌زوت جهان
روزی تو هم شوی چو من ای دوست مادری
(ص ۷۸)
خرم آن نقل که پوشش مادر
روشن آن دیده که رویش می‌دید

بن مایه‌های شعر پروین بسیارند که در این قسمت تنها به ذکر تعدادی از آنها بسنده شد.

شعر پروین به لحاظ فرم و صورت
غالب اشعار پروین، مثنوی است که به شیوه مناظره و تمثیل سروده است. در دیوان اشعار او نیز قصائد و قطعاتی وجود دارد که از آن جمله است قطعه‌ای که برای سنگ مرار خویش سروده است.

زبان شعری پروین ضمن دربرداشتن لغات کهن چون کبیا، قام، آگین، پالوده، پرویز، زلفین، سنجی و ... از زبان روزگار خویش نیز بهره برده است و به همین علت شعر او نه تنها مورد توجه ادبی عصر قرار گرفته بلکه مورد اقبال عامه مردم بوده و در کتب درسی گنجانده شده است.

همچنین شعر پروین گنجینه‌ای است از ضرب‌الطباها و آداب و رسوم و سنت‌های عصر او که در اشعار او انعکاس یافته است از آن جمله است:

گرچه کرد است به دیدن کرد
نه هر آن کرد که دیدی کردوست
(ص ۲۲۷)
هر گلی غلت و عیبی دارد
گل بی غلت و بی عیب خداست
(ص ۲۲۸)
علاوه بر آن شعر پروین به لحاظ جلوه‌های زیبایی‌شناسی بسیار تواناست. نمونه‌هایی از این دست نقل می‌شود:

دردی دهر نه آگه در فرست
سرد می‌گرددتور آسمان
(ص ۲۲۷)
در تورو گرم بخت نان
علاوه بر آن در اشعار پروین تمثیحات فراوان به آیات، احادیث و قصه‌های قرآنی دیده می‌شود که از میان آنها به

داستان حضرت موسی (ع) نمرود می‌توان اشاره کرد. نیز به داستان حضرت موسی (ع) و معجزات او ...
حدیث نور تجلی به نزد شمع مجر
نه هر که تاشت عصا بود موسی عمران
(ص ۲۲۳)
که مصرع اول به آیه فلما تجلی ربه لتجلی اشاره دارد.
بسی معاهده گردید در طریق نقان
بین چه بینه تفسیر جاهدوا گردید
(ص ۲۰)
کوتاه سخن آنکه بحث در باب فرم و ساختار شعر پروین را در این مختصر به همین مقدار مقصود کرده، بررسی بیشتر را به متن این جستار وامی‌گذاریم.

منابع

با تبدیل محل زندگی بانوی شعر فارسی به مرکز فرهنگی برپا می شود

میهمانی در خانه پروین اعتصامی

علیرضا سعیدی

پروین اعتصامی از بانوان بزرگی است که برای همه ما ایرانیان دارای ارزش ویژه‌ای است. از این روی نگهداری از محل زندگی این شخص می‌تواند به عنوان یک وظیفه ملی قلمداد شود و اهمیت چندانی ندارد که به این مکان ارزشمند چه اسم و رسمی داده شود. چنانچه در برخی از خبرهای اعلام شده در گذشته خوانده ایم، خانه پدای پروین اعتصامی در تبریز قرار است تبدیل به موزه، خانه فرهنگی یا فرهنگسرا شود. مهم این است که با تبدیل این مکان به محلی فرهنگی و ادبی ضمن معرفی پروین اعتصامی به نسل های

جوانتر و گردشگران، پژوهشگران و ادیبان خاورمی، در آنجا اتفاقات شریف فرهنگی و هنری به وقوع می‌پیوندد. این ساختمان که به دلیل نواد و زندگی پروین اعتصامی تا سالها یکی از آنجا اهمیت بسزایی یافته است، می‌تواند همچنان به عنوان یک مکان فرهنگی باعث آگاهی دیگران نسبت به یک شاعر مردم دوست، اخلاق‌گرا و منتقد ناخجاری های اجتماعی شود. مطمئن بودن مطهر و نشانه های فرهنگی است که دیگران را ترغیب به جست وجو درباره اشخاص برجسته فرهنگی و آثار گرانقدر و جاودانه آنان خواهد کرد. مگر امروز حافظی در شیراز باعث پیوند مردم با حافظ، شاعر بزرگ و غزلسرای بی‌مانند ایرانی نشده است؟ همین اتفاق در دیگر مکان‌های فرهنگی نیز باعث توجه و رویکرد مردم به آرا و افکار بزرگان کشورمان شده است.

مطمئن در تبریز نیز اگر موزه‌ای به نام پروین اعتصامی احداث شود، خواه نامواه گردشگران ایرانی و خارجی را به آنجا گسیل خواهد کرد. درعین حال شاید بار بار آندازی یک کتابفروشی کوچک، مراجمان به عنوان سرعادت، چند هیوان پروین اعتصامی را برای دوسران و آشنایان خود خریداری کنند. همین یک حرکت باعث ود دردی افراد با یک شاعره بزرگ خواهد شد. هرچه افراد اسبل و معرین اثری که در فرهنگسازی کشورمان نقش مؤثری داشته اند بیشتر به چشم بیایند، عواد نامواه از همه فرهنگ بیگانگان بیشتر در امان خواهیم بود. چاره‌ای جز اهمیت دادن به مکان های فرهنگی و ملی نخواهد بود. برای آنکه اطلاعاتی برای این گزارش تهیه کنم، در ابتدا سری به اینترنت زدم تا ببینم چقدر به این مکان فرهنگی در تبریز اهمیت داده شده است. درباره پروین اعتصامی و آثارش

مطالب بشماره در اینترنت موجود است اما درباره خانه پدای او جز چند خبر و یادداشت مختصر چیزی نمی‌بینم.

یک خبر مربوط به سال ۸۱ است که در آن معاون سیاسی و امنیتی سابق آذربایجان گفته است: خانه پروین اعتصامی شاعره معاصر و بنام ایرانی به مجتمع فرهنگی تبدیلی می‌شود. مقدمات خریداری خانه این شاعره تبریزی در محله تاریخی شنگلان تبریز آغاز شده است و پس از بازسازی، به روی گردشگران داخلی و خارجی و دوستداران ادب پارسی گشوده خواهد شد. جست وجو های خودم را ادامه می‌دهم. به احتمال قوی باید خبرهای دیگری در ادامه این خبر باشد اما اینترنت در این باره همکاری نمی‌کند و هیچ اطلاعات تازه‌ای را در دسترس قرار نمی‌دهد تا اینکه او در بلاگفا راه اندازی شده است. می‌بینم که طی یادداشتی در آذرماه ۸۵ با اظهار تأسف یادآور شده است که خانه پروین اعتصامی رو به ویرانی است. برای همین بیشتر کنجکار می‌شوم که اطلاعات موثقی پیدا کنم. یک خبر دیگر نیز مربوط به ۱۶ خرداد اسماال است که در آن آمده است. قائم‌مقام سازمان میراث فرهنگی و گردشگری به دنبال تملک خانه پروین اعتصامی است و لازم است بین این سازمان و مالک خانه، تعامم لازم و متفق صورت گیرد. حمید نقایی در این رابطه می‌گوید: در صورت توافق بین سازمان و مالک خانه، سازمان نسبت به مرمت خانه اقدام خواهد کرد.

سرتاجم برای آنکه اطلاعات را به روز کرده باشم، موفق به تماس با محمد محمدپور، معاون فرهنگی هنری اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی آذربایجان شرقی می‌شوم. او در این باره می‌گوید: خانه پروین اعتصامی در محله فرمان پشته جبارستان کوهگان واقع در محله قدیمی و مشهور شنگلان تبریز است. سازمان میراث فرهنگی آذربایجان از چندین سال گذشته قصد خرید این خانه را داشته و بامین اختیار هم شده است. متأسفانه در این محل فرود زلزلی می‌کند که با مطلع شدن از اهمیت خانه، زخم بالایی از زخم کارشناسی شده برای فریش آن اعلام کرده است.

وی درباره اینکه آیا سازمان میراث فرهنگی نقشش در رابطه با نگهداری این مکان برعهده دارد، می‌گوید: سازمان در ارتباط با کارهای عمرانی محافظت از آنجا را برعهده گرفته و اجازه هیچ گونه ساخت و ساز را نمی‌دهد.

وی می‌افزاید: با بامین اختیار مناسب، خانه پروین اعتصامی در تبریز خریداری و تبدیل به موزه پروین اعتصامی خواهد شد. اگر این مکان موزه شود، افراد زیادی هستند که آثار مکتوب و غیرمکتوبی از پروین اعتصامی به یادگار دارند که با جمع آوری و نگهداری آنها در این مکان می‌توان یک محیط فرهنگی و تاتیر گذار به مجموعه محیط های فرهنگی کشور اضافه کرد. محمدپور در ادامه یادآور می‌شود که اطلاعات به روزتر را باید از میراث فرهنگی آذربایجان شرقی تهیه کنید، با دفتر مدیر کل میراث فرهنگی این استان تماس می‌گیرم. گویا در تهران به سر می‌برم و مسئول دفتر این مدیرکل خبر موجز و خوشحال کننده‌ای می‌دهد که این مکان از یک ماه و نیم پیش خریداری شده و مرمت

و تعمیر این ساختمان که متعلق به معماری پایان دوره قاجاریه و اوایل پهلوی است، شروع شده است. بارها با ائیل همراه عابدی، مدیرکل میراث فرهنگی استان آذربایجان شرقی تماس می‌گیرم تا خبرهای موثی درباره خانه پروین اعتصامی را دریافت کنم، چون در این فاصله یکی دو مورد تماس از دوسران تبریزی ام

دارم که آنها اعلام می‌کنند این خانه هنوز در تملک شخصی است. سرانجام صدای عابدی را می‌شنوم که با کلمه خوشبختانه گفتارش را آغاز می‌کند و می‌گوید: خانه پروین اعتصامی به تملک ما در می‌آید. سازمان میراث فرهنگی آذربایجان شرقی مراحل پایانی معامله کاری بری به نام پروین پیدا می‌کند که مرکز فعالیت فرهنگی بانوان آذربایجان شرقی خواهد شد.

وی با تأیید این نکته که پروین اعتصامی در این خانه به دنیا آمده و سال های کودکی را با خانواده اش در آنجا سپری کرده است درباره معماری آن می‌گوید: معماری آن تلفیقی از معماری اواخر دوره قاجاریه و اوایل دوره پهلوی اول است. این مکان لحاظ تاریخی، معماری زیبا و تزیینات معنوی بر همان ارزشمند است. وی با اشاره به بودن یک پار در محوطه پروین، ساختمان می‌گوید: ۲۰۰ میلیون تومان اعتبار صرف خرید و مبلغی نیز برای مرمت آن در نظر گرفته شده است. تعمیر و مرمت آن که جزئی هم خواهد بود، پس از طی مراحل پایانی معامله آغاز خواهد شد. مدیرکل میراث فرهنگی آذربایجان با اعلام این خبر که کنگره بزرگداشت صدمین سال تولد پروین اعتصامی در تهران و تبریز برگزار خواهد شد می‌گوید: تمام سعی ما این خواهد بود که تا آن روز شاهد افتتاح آن به عنوان یک مرکز فرهنگی خاص بانوان باشیم و اگر تا آن روز از این اتفاق مهم بازماندیم متعاقباً روز افتتاح این مکان فرهنگی را اعلام خواهیم کرد.

عابدی از بانوی شعر به عنوان ادیب اعتصامی یاد می‌کند و درباره اهمیت خانه پروین اعتصامی که در تملک سازمان میراث فرهنگی در خواهد آمد، می‌گوید: این ساختمان از چند سال گذشته ثبت ملی شده و سرانجام موفق شدیم که مالک شخصی آنجا را متقاعد به فروشی آن کنیم. این مکان با دید نام پروین اعتصامی به عنوان یک مرکز فرهنگی ملی خواهد شد. که در آنجا پژوهش‌هایی درباره پروین اعتصامی و سایر فعالیت‌ها در زمینه شعر و ادب صورت خواهد گرفت. وی با اشاره به اهمیت تبدیل خانه پروین اعتصامی در پایان از نمونه های دیگری در شهر تبریز یاد می‌کند که قابلیت زیادی برای تبدیل شدن مکان‌ها کهن و فضاهای فرهنگی دارند و در این باره می‌گوید: مهم ما اکنون خانه محمد خیابانی در دست مرمت است تا تبدیل به موزه علمای شهید راه آزادی شود که در آنجا نامهای مرتبط با این شهیدان نگهداری خواهد شد.

وقتی گزارش به پایان نزدیک می‌شود، بسیار خوشحال می‌شوم از اینکه پس از ثبت ملی خانه پروین اعتصامی در تهران که در محله سرچشمه قرار دارد، این بار خانه پروین اعتصامی در تبریز برای مردم کشورمان مورد توجه و عنایت مسئولان میراث فرهنگی قرار می‌گیرد تا با حفظ و نگهداری این مکان هنوز هم جای امیدواری برای حفظ و بقای فرهنگی ایرانی و اسلامی باقی مانده باشد. اگر دولت در همه شهرها و یا کنگه کنگه شهرها را و مرمت این نوع ساختمانها را که به واسطه حضور و زندگی افراد فرهنگیان ارزشمند شده‌اند، شناسایی، ثبت، تکامل و نگهداری کند، هر یک در نوعی در باز آفرینی فرهنگ میوه و متعلقه‌ای مرمز و مفید واقع خواهند شد. انتظار به بزرگان هر منطقه بزم ماندگاری هویت ملی خواهد بود.

نکته پایانی این خانه پروین اعتصامی در تهران بنابر شنیده‌ها یا آنکه ثبت ملی شده است. هنوز در تملک اشخاص است که باید هرچه زودتر برای خرید و تبدیل آن به یک مکان فرهنگی از سوی مسئولان سازمان میراث فرهنگی استان تهران اقدام شود.

دانشجوی
امیر حسین شرافت

از میان بیش از هزار و ۲۰۰ اثر ارسال‌ی معرفی شدند

برگزیدگان کتاب سال حوزه های علمیه

دوم و سوم شدند. از میان این مجموعه یک اثر نیز به عنوان

کتاب ویژه سال پیام‌اعظم(عج) انتخاب شد.

در هشتمین دوره کتاب‌سال حوزه به مانند شش دوره قبلی آن، هیچ اثری رتبه اول را کسب نکرد و مانند جشنواره‌های دیگر کتاب و پژوهش مکتوب در کشور، حسرت داشتن اثر و تألیفی درخور کسب مقام نخست را بر دل اصحاب قلم و نگارش نتشاند.

در هشتمین دوره کتاب سال حوزه از میان یک هزار و ۲۰۱ اثر تعداد یک هزار و ۱۷۷ کتاب متعلق به آقایان و ۲۴ اثر نیز متعلق به بانان بوده است.

میانگین سنی صاحبان آثار جوزوی ۳۱۵ سال بوده است.

کل صفحات تألیفی نویسنده‌گان حوزه‌وی که به‌بیرخانه کتاب‌های ارسال‌ی به‌بیرخانه از طریق موق‌ان آنها بوده که شامل ۶۰۷ اثر است.

در این دوره از نظر موضوعی، ۱۲۳ اثر در رشته قرآن و حدیث، ۱۰۳ اثر در فقه و حقوق و اصول، ۱۵۸ اثر در فلسفه و کلام، ۱۰۵ عنوان در زمینه ادبیات، ۱۱۸ اثر در تاریخ و سیره، ۵۶ عنوان در دانش سیاسی، ۱۰۸ کتاب در علوم تربیتی و انجمن‌های، ۷۸ عنوان در اخلاق و عرفان، ۲۱ اثر در زمینه کتابشناسی و کلیات، ۱۱۲ عنوان به صورت ترجمه، ۱۲ کتاب در موضوع اقتصاد، ۹۹ عنوان به صورت تصحیح و تحقیق و ۷ عنوان نیز از کتاب‌های کنکورنوی آموزشی از موق‌ان حوزوی مورد ارزیابی و داوری قرار گرفت.

بلی میان مؤلفان و مراکز اسلامی
محبت‌الاسلام شاکرین، دبیرعلمی همایش کتاب سال حوزه درباره داوری کتاب‌ها می‌گوید: کتاب‌ها

پدیدآورنده اثر داوری شده، می‌تواند از وضعیت داوری کتابش اطلاع پیدا کند، بنابراین اگر کتابی در مرحله اول داوری رد شد، جای پیگیری و اعتراض دارد

حوزه‌های علمیه همیشه برچسدار نهفت تألیف بوده‌اند و قلم، در میان کثیر گروهی به اندازه عالمان دینی، ارج و قرب نداشته‌است. شاید این سخن درستی باشد که حوزه، درختی است که ریشه‌های آن از جنس تحقیق و تأمل است و شانه‌های توتمندش به شکل و شمایل قلم، اسلام‌باخواندن و نوشتن آغازید و این در، همچنان‌برهمین باشته می‌گردد.

دبیر کتاب سال حوزه، هر سال پاییزی صدها اثر تحقیقی، ترویجی، فرهنگی و… در گستره‌ای از موضوعات دینی است. این جشنواره تاکنون هفت دوره تجربه برگزاری را پشت‌سر گذاشته و سوم‌استفاده‌ماه سال جاری نیز هشتمین دوره این جشنواره در قم برگزار شد.

بعد از ورود به دبیرخانه و تطبیق‌شناسانه کتاب با آنچه در آیین‌نامه آمده، وارد پرتبه داوری می‌شوند. در همین راستا گروه‌های علمی تشکیل می‌شود و پس از تعیین داوران هر گروه، کار امتیازدهی به آثار آغاز می‌شود.

وی درباره ترکیب گروه‌ها و داوران نیز می‌گوید: طبق آیین‌نامه کتاب سال حوزه، بر اساس پیشنهاد دبیر همایش، افرادی به شورای عالی کتاب حوزه معرفی می‌شوند و این شورا که مرکب از مدیر حوزه علمیه، معاون پژوهشی، دبیر کتاب سال و در نفر مدعو هستند نسبت به تصویب و تأیید افراد پیشنهادی اقدام می‌کنند.

شاکرین درباره میزان تألیفی داوران انتخابی تصریح می‌کند: در امر آموزش داوری داوران ما مشکل فرهنگی نبودیم. یعنی با افتقاد و پذیرش این مسئله در کشور ما هنوز دشوار است. اما در عین حال، از دید ما در این زمینه برخی ضرورت‌ها وجود دارد و برای کسب حائقی از این ضرورت‌ها، ما یک آموزش کوتاه و غیر حضوری را انجام می‌دهیم به این شکل که برخی نکات آموزشی را در چهارچوب آیین‌نامه برای داوران ارسال می‌کنیم، اما به نظر می‌رسد برای رفع اساسی مشکل، باید به شکل کارگاهی و کارورزی عمل شود.

دبیرعلمی کتاب سال حوزه با اشاره به ملاک‌های داوری در این جشنواره به ساقه آن اشاره کرده و می‌گوید: مسئله داوری، امر نسبتاً سابقه‌داری در سطح جهان است و در کشور ما هم داری سابقه چند ده‌ساله است نه‌اجنبی بوده‌اند که این کار را انجام داده‌اند. بنابراین روی محورها، معیارها و شاخصه‌هایی که برای داوری لازم است، خوب کار شده‌است. دبیرخانه کتاب سال هم از زمانی که تأسیس شد روی تجربه گذاشگان کار کرد و براساس آنها انتخابی به دست آمد که در چندین مرحله مورد بازبینی قرار گرفته و سعی شده که روز به روز، دقیق‌تر شود، ما روند ارزیابی را هم‌را و با معیارها و شاخصه‌ها در ویژگی‌نامه کتاب سال عرضه می‌کنیم تا خود نویسندگان هم ببینند که برچه اساسی آثارشان داوری می‌شود. این آشنایی با معیارها، در کیفیت کار نویسنده‌ها تاثیر دارد چرا که یک نویسنده پس از آشنایی با معیارها، آنها را در نوشتار خود رعایت می‌کند.

شاکرین اضافه می‌کند: فرم‌های ارزیابی کتاب حوزه به گونه‌ای طراحی و بازبینی می‌شود که تا حد ممکن نقض سلیقه شخصی را کم کند. اما این وجود ما یک معیار به‌دال و یک وضع موجود داریم. یعنی آن است که ما بیزایم به داوری‌های برسم که هیچ نقدی از سلیقه در آن نتانند. اما این به هیچ وجه نشدن نیست و در هیچ‌جا دنیا هم چنین ادعایی وجود ندارد اما تلاش بر این است که فاصله را کم کنیم تا آنجایی که معیارهای علمی پیشترین تاثیر را در داوری داشته باشند.

دبیر کتاب سال حوزه درباره نحوه رسیدگی به اعتراضات مؤلفان کتاب‌ها و امکان تجدیدنظر در داوری‌های این جشنوار نیز تأکید می‌کنند: یکی از مواردی که برای ما هست، بردن این است که پدیدآورنده اثر داوری شده، می‌تواند از وضعیت داوری کتابش اطلاع پیدا کند، بنابراین اگر کتابی در مرحله داوری اولیه کتاب رد شد، جای پیگیری و اعتراض دارد. اما اگر کتاب به داوری مرحله دوم که دارای فرم ارزیابی است برسد، صاحب اثر می‌تواند این فرم ارزیابی را پسند و تکثیر یا که داوران در آن نوشته‌اند، ملاخصه کند.

ایته مابعد زمانی نگذاشته‌ایم، اما این کار اصولاً باید بعد از برگزاری جشنواره صورت گیرد چون قبل از برگزاری مراسم بنا نیست کسی بداند کتاب در چه وضعیتی قرار دارد و کدام کتاب برگزیده شده است. در همه جشنواره‌های مشابه نیز وضع به همین‌منوال است. البته نام داور همیشه محفوظ می‌ماند اما نتیجه داوری می‌تواند در اختیار نویسنده کتاب قرار گیرد. خیلی افرادی‌ه برای اعتراض، بلکه برای اینکه ببینند یک داور بیرونی، کتابشان را چگونه دیده و چه نقاط امتیاز و نقاط اشکالی

آثار برگزیده هشتمین کتاب سال حوزه های علمیه

مکتب‌ها و گزینش‌های تربیتی در تمدن اسلامی، بهروز رفیعی، رتبه دوم، گروه واحد علوم انسانی و الهیاتی، موسسه الامام السیدعبدالحسین شرف‌الدین، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، رتبه دوم، تصحیح و تحقیق.

رویت‌حال، رضا مختاری، تصحیح و تحقیق، رتبه دوم، کشف‌الغبه فی معرفه‌الائمة، علی‌قاضی و…، تصحیح و تحقیق، رتبه دوم.

قواعد فقه‌نبوت، احمد حاجی‌ددآبادی، فقه و حقوق، رتبه دوم.

قیهان امامی و عرصه‌های ولایت‌فقه، محمدعلی قاسمی و…، فقه و اصول، رتبه دوم.

اقتصاد کلاون با رویکرد اسلامی، سیدحسین میرجعفری، اقتصاد، رتبه دوم.

تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی، محمدرضا کشفی، تاریخ و سیره، دوم.

آیین زندگی (اخلاق کاربران) احمدحسین شریفی، اخلاق و عرفان، سوم.

آموزه‌های عرفانی از منظر امام‌علی(ع)، محمدامین صادقی ازگانی، اخلاق و عرفان، سوم.

موسسه الاحکام (اطفال و ادیانها قدرت الهی انصاری و حبیثیه، سوم.

فقه و عرف، ابوالقاسم علیدوست، فقه و حقوق، سوم.

مدخل علم فقه، رضا اسفندیاری، فقه و حقوق، سوم.

درستانامه وضع و حدیث، ناصر رفیعی محمدی، علوم قرآن و حدیث، سوم.

روش فهم حدیث، عبدالهادی سمعدوی، علوم قرآن و حدیث، سوم.

شیخ ابراهیم زنجانی، علی ابوالحسنی، تاریخ و سیره، سوم.

کتاب و عتاب قیس‌القطر، فلسفه و کلام، سوم.

امکان سنجی ابرهای زکات در ایران، محمد اسماعیل توسلی، اقتصاد، سوم.

اخلاق اقتصادی از دیدگاه قرآن و حدیث، جواد ابروی، اقتصاد، سوم.

میاحلی در فلسفه اقتصاد، عسگر دیز و…، اقتصاد، سوم.

مقدمه‌سالاری دینی، مسعود یوزوند، دانش سیاسی، سوم.

التهود (الاول حیاته و آثاره، رضا مختاری، کتابشناسی، سوم.

موسوعه‌الامامیه فی تفهوس اهل السنه، محمود مرعشی نجفی و…، کتاب‌شناسی، سوم.

ترجمه معالم‌المدرستین، جعفر کرچ‌دیندلی و…، ترجمه، سوم.

علمان‌شعبه، رحیم ابوالحسنی، ادبیات، سوم.

بی‌تا یوم، مسلم ناصرعی، ادبیات، سوم.

نشانی‌خانه‌یاران، حمویه رزاق، ادبیات، سوم.

برایش قائل شده، به ما مراجعه می‌کنند. به هر حال اگر کسی به داوری‌ها اعتراض داشته باشد، باید شخصاً طی اعتراض‌کنی، دقیقاً کتبی اعلام کند که به کدام بند داوری اعتراض دارد و ما هم این اعتراض را برای داور ارسال می‌کنیم و اثر نیز موقوف به پاسخ‌گویی است.

شاکرین در مورد تجدیدنظر در داوری‌های کتاب سال حوزه نیز می‌گوید: یکبار در سال ۱۳۸۱ در اتفاق افتاد که کار به جایی رسید که ما کلیه ابعاد امور دبیرسی قرار دادیم و اتفاقاً کتاب برگزیده شد. دبیر کتاب سال حوزه درباره نظیر علمی و پژوهشی این همایش در سطح ملی و حوزوی نیز می‌گوید: پاسخ به این پرسش، مطالعه عمیق میدانی می‌خواهد و ما باید قبل از هر چیز از برگزاری هر دوره از کتاب سال، حوزه و پژوهش‌های دینی را استنبیح و بینیم چه غفلتی قبل و بعد در نوع پژوهش‌ها و تبلیغات به وجود آمده است. اگرچه چنین ارزیابی و سنجش تاکنون انجام نشده و شاید اجرای آن نیز دشواری‌ها و هزینه‌های زیادی هم داشته باشد. اما اجتملاً می‌توان گفت که برگزاری این جشنواره، تاثیرات مثبتی داشته‌است که یکی از آنها ایجاد نگره مثبت است. وقتی موق‌ان احساس می‌کنند به کارش بها داده می‌شود، رشد یک‌پایه‌است. بنابراین، به‌بندگی که به تیرزی نشانی، فکر و تلاش استقامت‌وسته است.

شاکرین اضافه می‌کند: کتاب سال حوزه می‌تواند بی‌ارتباطی خوبی بین مؤلفان و مراکز اسلامی در سطح جهان ایجاد کند. مؤلفان اهل تشن و تشیع‌بانند، به همین خاطر ما درصددیم المملتی کردن این جشنواره هستیم.

شماره ۷۲، خنیه ۱۲، اسفند ۱۳۸۵

زهرا اسفندیار

جزئیات چهارمین دوره نمایش نامه خوانی مقاومت اعلام شد

سفر کلمات از سنگر تا صحنه

انجمن تئاتر انقلاب و دفاع مقدس چهارمین دوره نمایش‌نامه‌خوانی مقاومت را آغاز کرده است.

در این دوره هشت اثر برای بازخوانی و بررسی انتخاب شده‌اند؛ نمایش نامه های نامه های پاره به موستندگی و کارگردانی آرش عباسی، «درخت خرمالی آن سال‌ها» نوشته طلا معتمدی و به کارگردانی سعید نجیبان و «غریبه اثر مشترک جیترا نادری و علی کوچکی به کارگردانی حسین جودی از جمله نمایش نامه‌هایی هستند که از چهارم بهمن ماه اسامال بازخوانی شده‌اند.

«چندین مجلس از بازماندهگان این دیاره نمایش نامه‌ای از فرهاد ارشاد و کارگردانی سجاد افشاریان، «استان غریب و باورنگردنی مروری که می‌خواست به دهان بروده کاری از طلا معتمدی، «هفت پرده از قصه های پشت پرده نوشته حمدرضا عطفی فر و «هفت کوپه از قطاره به قلم حسین زارعی و کارگردانی حسن گلدوست نیز متونی هستند که چهارشنبه هر هفته تا ۱۳ اسفندماه از ساعت ۱۵ تا کافه تریای تئاتر شهر خوانده می‌شوند.

مسئول برگزاری چهارمین دوره نمایش‌نامه‌خوانی مقاومت هدف از برگزاری این دوره‌ها را چنین عنوان می‌کند: هدف انجمن تئاتر انقلاب و دفاع مقدس تقویت نمایش‌نامه‌نویسی مخصوصاً در عرصه دفاع مقدس است در ضمن می‌خواهیم برای هنرمندان انگیزه‌ای ایجاد کنیم که نمایش‌نامه‌هایی با این مضون بنویسند.

محسن بابایی ریعی با اشاره به انتخاب ۱۰ تا ۱۱ متن نمایش‌نامه در هر دوره برای خواندن دربار و ویژگی این آثار می‌گوید: معمولاً این متن‌ها از کارهای تازه‌تر نوشته شده و قوی هستند که تا پیش از این روی صحنه اجرا نشده‌اند.

وی درباره‌ موضوع این نمایش‌نامه می‌افزاید: موضوع تقریباً آزاد است اما از نمایش‌نامه‌هایی که بر نقش مقاومت و تقویت این روحیه مردم در برابر هجوم بیگانگان تأکید داشته باشند، حمایت بیشتری می‌شود. زیرا هدف اصلی ما نیز بالابردن سطح این انگیزه در مردم است.

بابایی ریعی که معاونت پژوهشی انجمن تئاتر انقلاب و دفاع مقدس را نیز برعهده دارد، درباره تعریف نمایش‌نامه مقاومت» معتقد است پدیده‌ی جنگ و آثاری که به آن می‌پردازد باید تعریف‌های چندانی بسته‌ای داشته باشند. او تصریح می‌کند، ممکن است نمایش‌نامه‌هایی به‌طور فزاینده‌ی به‌جنگ بپردازد و حتی در بیان موضوع در جنگ‌ها یوان و عراق به اندازه یک خط هم مطلبی را ذکر نکرده باشند اما در کل موفقیت و موضوع اصلی، جدال بین دو نیروست که می‌تواند بخشی از آن را دفاع مقدس تشکیل دهد. ما نمی‌خواهیم نویسنده را مجبور کنیم که به مقوله جنگ ایران و عراق، آن هم صرفاً در همان دوره هشت‌ساله بپردازد.

پیامدهای جنگ، گذشته آدم‌های حاضر در آن، شخصیت‌پردازی‌های متفاوت، خائوه‌ها و ... از جمله مواردی هستند که به عقیده بابایی ریعی می‌توانند فرائز از مکان و زمان جلوه‌هایی از مقاومت را منجلی کنند. وی نمایش‌نامه‌های دفاع مقدس را محور از بدنه تئاتر کشور نمی‌داند و تصریح می‌کند: نمی‌توانیم نمایش‌نامه دفاع مقدس را جدا از کلیت تئاتر ببینیم. وقتی به جریان نمایش‌نامه نویسی کشور نگاه می‌کنیم وضعیت چندان خوبی را نمی‌بینیم. نمایش‌نامه نویسی، در حال کوکود است و اتفاق خاصی در این عرصه نمی‌افتد به علاوه نمایش‌نامه نویسان معدودی داریم. بابایی ریعی می‌افزاید: موضوع دفاع مقدس به عنوان زیرمجموعه‌ای از کل نمایش‌نامه‌نویسی، آسیب‌پذیر است و مطمئناً نیاز به حمایت و بازنگری دارد.

مسئول بازنگری چهارمین دوره نمایش‌نامه خوانی مقاومت درباره مشکلات خاصی نمایش‌نامه نویسان در عرصه دفاع مقدس خاطرنشان می‌کند: نمایش‌نامه نویسان در این حوزه بسیار کم هستند زیرا نوشتن از این موضوع به صورت حرفه‌ای بسیار سخت است. بسیاری از متون مانند سایر نمایش‌نامه‌ها در ورطه کلیشه‌شدن می‌افتند و جذابیتی ندارند.

وی با اشاره به تشکیل کمیسیون نمایش‌نامه نویسی در چهارمین گردهمایی هنرمندان اظهار می‌کند: تضاد در درام نوع خاصی است و

این موضوع نیز خاص است، بنابراین پرداختن به آن تخصص زیادی می‌خواهد.

بابایی ریعی، با انتقاد از کارهای آماتوری در زمینه تئاتر دفاع مقدس می‌گوید: به دلیل اتفاقاتی که طی سال‌های گذشته برای این حوزه تئاتر افتاده است بیشتر افراد برای شروع، وارد این حوزه می‌شوند. آنها فکر می‌کنند در تئاتر حرفه‌ای جایی ندارند یا توانسته‌اند جایگاه واقعی خود را پیدا کنند. بنابراین با انجام کارهای آماتوری و تجربی سعی در بروز و نمایش توانایی‌های خاص خود داشته و سپس جذب تئاتر حرفه‌ای می‌شوند. به نظر او نمایش‌نامه‌نویسی در عرصه دفاع مقدس تبدیل به پله برشی برای برخی شده است که هنوز بضاعت رسیدن به جایگاه یک نمایش‌نامه‌نویس حرفه‌ای را ندارند. به همین دلیل بیشتر کارهای کلیشه‌ای می‌شود. معاون پژوهشی انجمن تئاتر انقلاب و دفاع مقدس محدودیت موضوع را یکی دیگر از دلایلی کم‌بودن نمایش‌نامه‌های خوب در زمینه مقاومت می‌داند و ادامه می‌دهد: شاید یکی از دلایل پشرفت‌کردن نمایش‌نامه‌نویسی دفاع مقدس، خط فرم‌ها و محدودیت‌های موضوع است. به هر حال هر نهادی که حامی این‌گونه نمایش‌است برای خود خط فرم‌هایی دارد به همین دلیل نمی‌توان به برخی مسائل پرداخت و تعدادی از هنرمندان زیر بار پرداختن به گونه‌ای خاص از مسائل نمی‌روند. در نهایت نمایش‌نامه‌هایی ساده و سطحی از نویسندگانی که در این حوزه چندان شناخته‌شده نیستند، باقی می‌مانند.

وی تأکید می‌کند: گاهی خط فرم‌ها به صورت رسمی و عطفی اعلام نمی‌شوند اما در ذهن نویسنده از سوی او لحاظ می‌شوند. همین

هدف انجمن تئاتر انقلاب و دفاع مقدس تقویت نمایش‌نامه نویسی مخصوصاً در عرصه دفاع مقدس است در ضمن می‌خواهیم برای هنرمندان انگیزه‌ای ایجاد کنیم که نمایش‌نامه‌هایی با این مضون بنویسند

امر باعث می‌شود تجل و خلافت‌های نویسنده شکوفا نشود و نمایش‌نامه‌نویس تنها به این فکر کند که آنچه می‌نویسد باید در چارچوب‌های خاصی قرار گیرد.

وی با تأکید مجدد بر اینکه تا به حال میزبانی‌ها از طرف هیچ سازمان و نهادهی اعلام نشده و نمی‌شوند اعتقاد دارد: خط فرم‌ها در ذهن نویسندگان شکل گرفته است. موانع کارهایی را که تا به حال اجرا و حمایت شده‌اند می‌بینند و در کنار آن به آثار دیگر که امکان نمایش برای آنها فراهم نیامده است نیز توجه می‌کنند. ترس از ارائه نشدن نمایش‌نامه باعث می‌شود این آثار نوشته نشوند یا در صورت نگارش نمایش‌نامه، در حالت دیگر نیز خلافت‌نویسنده را برای خلق و پرداختن به موضوع‌ها و شخصیت‌های جدید با انگیزه‌های متفاوت از بین می‌رود.

بابایی ریعی می‌افزاید: به همین دلیل واقعیت درباره آدم‌های جنگ چندان بیان‌شده است واکثراً به موضوع‌های کلیشه‌ای و تکراری می‌پردازند که در نمایش‌نامه‌های قبلی به آنها پرداخته شده است. زنی که منتظر شوهرش است، رزمنده‌ای که در لحظه درید قرار گرفته یا آنکه برای آرمان‌هایی به جنگ رفته است. نمایش‌نامه‌نویس نمی‌تواند به بسیاری از اتفاق‌های آن دوران بپردازد.

در چهارمین دوره نمایش‌نامه خوانی مقاومت ۸ متن با حضور نویسندگان آن مورد بازخوانی قرار می‌گیرد. بابایی ریعی در توضیح دوره‌های گذشته نمایش‌نامه خوانی مقاومت خاطرنشان می‌کند: در دو دوره سال گذشته ۱۵ نمایش‌نامه خوانده شد. دوره سوم نیز در بهار و تابستان اسامال برگزار شد. از چهارم بهمن تا ۱۳ اسفند نیز در حال برگزاری دوره چهارم هستیم. البته در هفته دفاع مقدس بخش ویژه‌ای برای خوانش شش نمایش‌نامه داشتیم و در مجموع اسامال هم حدوداً ۱۵ نمایش‌نامه داشتیم. وی در مقایسه این دو دوره با دوره‌های پیشین اظهار می‌کند: ما سعی کردیم در هر دوره ۱۰ تا ۱۱ اثر را بازخوانی کنیم بنابراین از نظر تعداد تقریباً یکسان عمل کرده‌ایم. اما این دوره از نظر کیفیت و ویژگی‌های خاصی داشت. چرا که در دوره‌های گذشته نمایش‌نامه‌های نهایی از بین ۴۰ تا ۷۰ متن انتخاب شده بودند و تنوع بیشتری داشتند. نمایش‌نامه‌های پاراسامال مربوط به دو یا سه سال قبل از آن بودند که تا آن زمان امکان اجرا یافته و چندان تازه نبودند.

بابایی ریعی درباره مشخصات آثار چهارمین دوره ادامه می‌دهد: دفاع مقدس نمایش‌نامه‌ها از بین ۱۳۱ اثر رسیده به انجمن تئاتر انقلاب و دفاع مقدس انتخاب شدند.

معاون پژوهشی انجمن تئاتر انقلاب و دفاع مقدس در تشریح چگونگی انتخاب آثار برگزیده برای بازخوانی در چهارمین دوره نمایش‌نامه خوانی مقاومت می‌گوید: نمایش‌نامه نویسی‌ها ست مقاومت هر دو سال یک بار با روشی شورایی انتخاب می‌کنند. سه نفر بازخوان از میان اعضای شورای آرازیایی نمایش‌نامه‌ها معرفی می‌شوند و به بررسی متن‌های می‌پردازند. می‌گفته و می‌معیار بازخوان‌ها این است که یک نمایش‌نامه حرف جدیدی برای گفتن داشته و در پرداخت شیوه جدیدی را به کار گرفته باشد.

بابایی ریعی با اشاره به اینکه این دوره‌ها رقابتی برگزار نمی‌شوند می‌افزاید: برای ما کیفیت اهمیت زیادی دارد. افرادی که نمایش‌نامه‌شان پذیرفته نشده است می‌توانند در جلسه‌های ما شرکت کنند و به متن‌های انتخاب‌شده گوش دهند. به این ترتیب به تفاوت آثار برگزیده با نژوشه‌های خود پی خواهند برد و حتی اگر بخواهند کارشناسان انجمن فرصت‌های داوروی خود را ارائه می‌کنند و نظر کارشناسی خود را درباره متن‌ها اعلام کرده و اشکال کار را می‌گویند.

مسئول چهارمین دوره نمایش‌نامه خوانی مقاومت درباره نحوه برگزاری این دوره خاطرنشان می‌کند: تا ۱۳ اسفندماه چهارشنبه هر هفته ساعت ۱۵ تا کافه تریای تئاتر شهر جلسه بازخوانی یک نمایش‌نامه با حضور یکی از اعضای کانون ملی منتقدان، نویسنده و گاهی کارگردان برگزار می‌شود. البته موضوع نقد بیشتر توجه متن نوشتاری است و نه شیوه‌های اجرایی. پس بنا به صلاحیت منتقدان نمایش‌نامه‌های برتر برای حمایت از طرف انجمن تئاتر انقلاب و دفاع مقدس انتخاب می‌شوند.

نمایش‌نامه نویسی تنها به این فکر کند که آنچه می‌نویسد باید در چارچوب‌های خاصی قرار گیرد.

وی با تأکید مجدد بر اینکه تا به حال میزبانی‌ها از طرف هیچ سازمان و نهادهی اعلام نشده و نمی‌شوند اعتقاد دارد: خط فرم‌ها در ذهن نویسندگان شکل گرفته است. موانع کارهایی را که تا به حال اجرا و حمایت شده‌اند می‌بینند و در کنار آن به آثار دیگر که امکان نمایش برای آنها فراهم نیامده است نیز توجه می‌کنند. ترس از ارائه نشدن نمایش‌نامه باعث می‌شود این آثار نوشته نشوند یا در صورت نگارش نمایش‌نامه، در حالت دیگر نیز خلافت‌نویسنده را برای خلق و پرداختن به موضوع‌ها و شخصیت‌های جدید با انگیزه‌های متفاوت از بین می‌رود.

بابایی ریعی می‌افزاید: به همین دلیل واقعیت درباره آدم‌های جنگ چندان بیان‌شده است واکثراً به موضوع‌های کلیشه‌ای و تکراری می‌پردازند که در نمایش‌نامه‌های قبلی به آنها پرداخته شده است. زنی که منتظر شوهرش است، رزمنده‌ای که در لحظه درید قرار گرفته یا آنکه برای آرمان‌هایی به جنگ رفته است. نمایش‌نامه‌نویس نمی‌تواند به بسیاری از اتفاق‌های آن دوران بپردازد.

در چهارمین دوره نمایش‌نامه خوانی مقاومت ۸ متن با حضور نویسندگان آن مورد بازخوانی قرار می‌گیرد. بابایی ریعی در توضیح دوره‌های گذشته نمایش‌نامه خوانی مقاومت خاطرنشان می‌کند: در دو دوره سال گذشته ۱۵ نمایش‌نامه خوانده شد. دوره سوم نیز در بهار و تابستان اسامال برگزار شد. از چهارم بهمن تا ۱۳ اسفند نیز در حال برگزاری دوره چهارم هستیم. البته در هفته دفاع مقدس بخش ویژه‌ای برای خوانش شش نمایش‌نامه داشتیم و در مجموع اسامال هم حدوداً ۱۵ نمایش‌نامه داشتیم. وی در مقایسه این دو دوره با دوره‌های پیشین اظهار می‌کند: ما سعی کردیم در هر دوره ۱۰ تا ۱۱ اثر را بازخوانی کنیم بنابراین از نظر تعداد تقریباً یکسان عمل کرده‌ایم. اما این دوره از نظر کیفیت و ویژگی‌های خاصی داشت. چرا که در دوره‌های گذشته نمایش‌نامه‌های نهایی از بین ۴۰ تا ۷۰ متن انتخاب شده بودند و تنوع بیشتری داشتند. نمایش‌نامه‌های پاراسامال مربوط به دو یا سه سال قبل از آن بودند که تا آن زمان امکان اجرا یافته و چندان تازه نبودند.

بابایی ریعی درباره مشخصات آثار چهارمین دوره ادامه می‌دهد: دفاع مقدس نمایش‌نامه‌ها از بین ۱۳۱ اثر رسیده به انجمن تئاتر انقلاب و دفاع مقدس انتخاب شدند.

معاون پژوهشی انجمن تئاتر انقلاب و دفاع مقدس در تشریح چگونگی انتخاب آثار برگزیده برای بازخوانی در چهارمین دوره نمایش‌نامه خوانی مقاومت می‌گوید: نمایش‌نامه نویسی‌ها ست مقاومت هر دو سال یک بار با روشی شورایی انتخاب می‌کنند. سه نفر بازخوان از میان اعضای شورای آرازیایی نمایش‌نامه‌ها معرفی می‌شوند و به بررسی متن‌های می‌پردازند. می‌گفته و می‌معیار بازخوان‌ها این است که یک نمایش‌نامه حرف جدیدی برای گفتن داشته و در پرداخت شیوه جدیدی را به کار گرفته باشد.

بابایی ریعی با اشاره به اینکه این دوره‌ها رقابتی برگزار نمی‌شوند می‌افزاید: برای ما کیفیت اهمیت زیادی دارد. افرادی که نمایش‌نامه‌شان پذیرفته نشده است می‌توانند در جلسه‌های ما شرکت کنند و به متن‌های انتخاب‌شده گوش دهند. به این ترتیب به تفاوت آثار برگزیده با نژوشه‌های خود پی خواهند برد و حتی اگر بخواهند کارشناسان انجمن فرصت‌های داوروی خود را ارائه می‌کنند و نظر کارشناسی خود را درباره متن‌ها اعلام کرده و اشکال کار را می‌گویند.

مسئول چهارمین دوره نمایش‌نامه خوانی مقاومت درباره نحوه برگزاری این دوره خاطرنشان می‌کند: تا ۱۳ اسفندماه چهارشنبه هر هفته ساعت ۱۵ تا کافه تریای تئاتر شهر جلسه بازخوانی یک نمایش‌نامه با حضور یکی از اعضای کانون ملی منتقدان، نویسنده و گاهی کارگردان برگزار می‌شود. البته موضوع نقد بیشتر توجه متن نوشتاری است و نه شیوه‌های اجرایی. پس بنا به صلاحیت منتقدان نمایش‌نامه‌های برتر برای حمایت از طرف انجمن تئاتر انقلاب و دفاع مقدس انتخاب می‌شوند.

رئیس کتابخانه ملی در نشست «فیبا» با ناشران خبرداد

فهرست نویسی به اینترنت می رود

وی ادامه داد: طبیعتاً از صحت و درستی اطلاعات مشخصه کتاب صرفه‌جویی در بودجه، بپروی استثنای، زمان، مکان، تسبیح امر اشاره، اطلاعات و تسهیل در ایجاد شبکه‌های اطلاعاتی و در واقع اشتراک اطلاعات کتاب‌شناختی در سطح ملی و بین‌المللی و همچنین افزایش سرعت گردش اطلاعات از جمله اهداف دستاوردهای فیباست که ماسمی داریم با اجرای صحیح، به آنها نائل شویم.

عینی پور پیشینه فعالیت در خارج از کشور را سال ۱۹۷۱ میلادی در کتابخانه کنگره آمریکا و نیز در سال ۱۹۷۷ در کتابخانه بریتانیا عنوان کرد و دربارهٔ تاریخچه آن در ایران توضیح داد: اعلام آمادگی کتابخانه ملی برای فهرست‌نویسی پیش از انتشار به سال ۱۳۲۲ برمی‌گردد که در ۱۳۵۰ نیز بر اساس مصوبه هیئت وزیران اجرائی شد و از

هفته گذشته نخستین جلسهٔ سلسله جلسات تأثران با کتابخانه ملی با موضوع فیبا یا محور ملی اثر اشعری رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی برگزار شد. ناشران حاضر در این نشست در گفت‌وگو با مسئولان کتابخانه ملی در زمینهٔ فیبا، فهرست‌نویسی پیش از انتشار، به بیان مشکلات و دیدگاه‌های خود پرداختند. اشعری در گفت‌وگو با خبرنگار کتاب هفته‌الگوشه برپایی این نشست را ممل بشتر کتابخانه ملی و اهالی نشر اعلام کرد و افزود: همکاری متقابل کتابخانه ملی و ناشران ضمن اینکه به استاندارد کردن محتوای کتاب از نظر فهرست‌نویسی کمک می‌کند، برکات دیگری دارد که در فهرست‌های مختلف با موضوعات متنوع به آنها نیز خواهیم پرداخت.

وی افزود به منظور هم‌فکری و مشاورت با ناشران از ۲۰۰ نفر از ناشران با سابقه کشور دعوت کردیم که تقریباً همه حضور داشتند. این جلسه برای سرعت بخشیدن به مسئله فیبا انجام گرفت که پیشنهادهای خوبی در آن ارائه شد و با توجه به جمیع عوامل قرار شد این دیدگاه‌ها در جلسات کارشناسی مورد توجه قرار دهیم.

ناشر و رئیس مجهر امام داد، از میان پیشنهادهای ارائه شده یکی از آنها را بلافاصله پذیرفیم و این پیشنهادان بود که تا رسیدن به مرحله الکترونیکی شدن فهرست پیش از انتشار موافقت فیبا را در ساختمان پهلرستان مجدداً فعال کنیم اما به ناشران توصیه می‌کنیم که حتی المقدور برای صرفه‌جویی در وقت، کتاب‌های مربوطه را برای گرفتن فیبا به کتابخانه ملی بیاورند.

اشعری دربارهٔ نشست‌های آبی کتابخانه ملی اظهار داشت: ما در مورد بحث و اسپاروی ثبت ملی آثار جلساتی خواهیم داشت و علاوه بر اینها فرآیند و بحث وظیف مشترک کتابخانه ملی و ناشران، به عنوان یک هدف‌غه ملی می‌خواهیم در مورد رعایت استانداردها در تولید کتاب در نشست‌هایی به جمیع بنیاد برسیم.

وی تصریح کرد: منظور از رعایت استاندارد تولید کتاب این است که خصوصاً در کتاب‌های علمی محتوا اصول تدوین کتاب و در ترجمه و ویراستاری و عوامل مؤثر در کیفیت اثر رعایت شود.

رئیس کتابخانه ملی در باره رعایت استانداردهای رعایت عنوان کرد در بحث و رعایت پیش‌گویی مشکلات امروز و بیان این است که در عین حالی که فرهنگستان رسم الخط مشخصی را تعیین و تصویب کرده، در کتاب‌های مختلف شاهد تنوع رسم الخط هستیم که چندان خوب نیست به‌خصوص هنگام الکترونیکی کردن این کتاب‌ها و استفاده از نرم‌افزار فارسی دچار مشکل می‌شویم.

در این نشست حبیله عطیعی معاون کتابخانه ملی، کتابخانه ملی را مانی فرهنگی کشور و ناشران را مسئولان‌ها و مسئولان‌های این توصیف کرد و گفت: همکاری و تعامل بین ناشران نهایتاً منجر به بیازسنجی‌های طرفین برای رفع اثر مشکلات فرهنگی کشور در زمینه کتاب خواهد شد که امری مفید و نفع‌بخش است.

در ادامه این نشست عینی پور مسئول فیبا کتابخانه ملی به توضیح مختصری از مفهوم و ثمرات فیبا پرداخت و عنوان کرد: فیبا یا فهرست‌نویسی پیش از انتشار عبارت است از فهرست‌نویسی توصیفی و تحلیلی کتاب پیش از انتشار آن و درج فهرست بر مبنای صفحه‌ها اطلاعات همگن کتاب.

عینی پور دربارهٔ اهداف و فواید فیبا عنوان کرد: یکدستی و هماهنگی سازماندهی و فهرست‌نویسی کتب در سطح کشوری یکی از اهداف این کار است. همچنین فیبا امر فهرست‌نویسی توسط کتابداران در تمامی کتابخانه‌ها را تسهیل می‌کند. کتاب‌های دارای بزرگاری و افزایش سرعت بازاریابی عالی در کتابخانه‌ها از دیگر فواید فهرست‌نویسی پیش از انتشار است که عالی‌پور به آن اشاره کرد.

ترتیب از بسیاری از دشواری‌ها صرف وقت و هزینه برای ناشران جلوگیری می‌شود و بر تائیری از هر نقطه از کشور به راحتی می‌تواند در دست‌یابی اقدام کند. عینی‌اگر اشعری در بخش جلگویی از این نشست عنوان کرد: در بسیاری از کتابخانه‌های شماراسنی همانند کتاب‌سال، برگزار می‌شود اما ماسد نقلیه داریم از این‌رو به زودی دسته به قلماسی کتاباری و جدید خواهیم زد که این اقدام، جایزه‌دهنده به دیده‌های نو در امر کتاب‌اری کتابداری است.

در ادامه این نشست ناشران مشکلات و پیشنهادهای خود در زمینه فیبا و مسائل مرتبط با کتابخانه ملی را با مسئولان مربوطه در میان گذاشتند. یکی از ناشران درباره شرایط فعلی فیبا گفت: از آنجا که فهرست‌نویسی پیش‌از مجوز وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی انجام می‌گیرد

۱۳۷۷ رسماً کار خود را آغاز کرد. مسئول بخش فیبا کتابخانه ملی افزود: بر اساس این مصوبه ناشران دولتی و غیردولتی موظف به تهیه فهرست‌نویسی پیش از انتشار هستند و مسئولیت تأیید نهایی فهرست‌های آماده شده و تعیین ضوابط اجرائی آن برعهده کتابخانه ملی است.

عینی پور مدت زمان فرآیند فیبا در کشور را بسیار سریع و در مقایسه با کشورهای دیگر خواند و گفت: به کتاب‌های عالی ناشران طرف شش روز کاری رسیدگی می‌شود و همین‌طور در مورد کتاب‌های عالی ناشران شهرستانی ظرف سه روز کاری رسیدگی می‌شود. وی ادامه داد: کار ناشران شهرستان‌ها که به‌طور حضوری مراجعه می‌کنند یک روزه انجام می‌گردد و به کار کتاب‌های ناشران آموزشی تهران نیز ظرف سه روز کاری رسیدگی می‌شود.

عینی پور از الکترونیکی شدن و استفاده از اینترنت برای گرفتن فیبا در آینده نزدیک خبر داد و گفت: به این

نقار قریبی، مدیر انتشارات کتابیابی نیز عنوان کرد: امر فهرست‌نویسی یکی از اموری است که وجودش برای برنامه‌ریزی ناشران و مسئولان حیاتی به نظر می‌رسد از این رو باید از مسئولان کتابخانه ملی برای برعهده گرفتن چنین امر خطری تشکر کرد.

وی در ادامه گفت: کار به آنکه چنین کاری می‌بایست از دقت و حساسیت بالایی برخوردار باشد اما متأسفانه دیده‌اند است که متن‌های جدید گاه در دست مردم مطالعه قرار نمی‌گیرد و بر اثر سهل‌انگاری، فهرست‌نویسی موضوعی با دقت انجام می‌شود که امیدواریم در آینده به این مسئله توجه بیشتری شود.

در پایان، بزرگوار گفت: گذشت نشست اول دیدگاه‌های پیشنهادی و دیدگاه‌های ناشران در جلسات تخصصی مطرح شود و در برنامه‌ریزی‌های آینده مورد توجه قرار گیرد.

یادداشت
سپاس محمودی

تعامل
در حوزه‌ای میان رشته‌ای

فرهنگ و مدیریت به عنوان دو مقوله بنظر گذار در برنامه‌ریزی‌های کلان فرهنگی به مباحثه کلیدعمل می‌کنند. این دو مقوله در نظام‌های اجتماعی تأثیری متقابل دارند و زمانی که با یکدیگر همراه شوند اساسی‌ترین تأثیرها را بر نظام‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و... خواهند گذاشت.

باری هر چه در مورد فرهنگ، مدیریت و در یک کلام مدیریت فرهنگی، در این مجال سخن گفته شود، هم‌استا چرا که اساساً هر دو جنبه اجتماعی بدون نظر گرفتن مدیریت فرهنگی آن گنشت به حرس قاطع با تأکاد اصلی همواره خواهد بود.

اساساً این مدیریت فرهنگی چه مولفه‌ها و مشخصه‌هایی دارد و بر اساسی چه محورهای تبیین می‌شود؟ این پرسشی است کلاً بیهیبه که پاسخ‌های متفاوتی بر آن ترتیب است.

رشته‌ای اساساً در نظریه‌پردازان، این حوزه میان زیرساخت‌های اجتماعی، فرهنگی ذهنی و... ساختاری دیگرگونه و ریاضیاتی کلاماً همچون با آن زیرساخت‌ها را می‌تواند از این جهت نگارش هر علمی در این حوزه در صورت اتخاذ رویکردهای انضمامی و کارکردهای پاید زیرساخت‌های فرهنگی همان جغرافیای همچون باشد، چرا که نمی‌توان بر اساس ساختارهای فرهنگی کشورهای چون آلمان یا فرانسه جامعه فرهنگی کشورهای در حال توسعه را مورد واکاوی قرار داد.

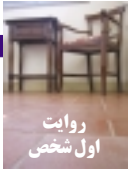
کتاب مدیریت فرهنگی نیز که اخیراً از سوی انتشارات مه‌آسا به تعداد هزار نسخه منتشر شده است تلاش می‌کند از این ریاضات نمادی نکند؛ چرا که اساساً به‌دور کرد آرزوهای این مجموعه هفتاد مدیریت و فرهنگ تقی بوده‌ای است که می‌تواند صادرات جریان آندویزی می‌تواند بخشی از تئوریاات خواسته جلگویی و بخشی را به سمت توسعه فرهنگی به صورت رنده پاینده هدایت کند.

از عنوان این مجموعه مقاله، می‌توان دریافت که کتاب حاضر در اصل سرآغاز سلسله کوشش‌هایی برای تبیین این حوزه میان رشته‌ای است و می‌خواهد با رویکردی انضمامی جایگاه این رشته را در باطن‌های و تحلیلی قرار دهد.

محسن فروری به عنوان آردین‌کتاب حاضر و بخش بیانی مقدمه عویش می‌نویسد: مؤلفوز سولات بسیاری در مورد مبانی مفهومی و نظری فرهنگ، الزامات آن، اهداف اصلی برنامه‌ریزی فرهنگی، ارشادگذاری آن و مبانی و معیارهای برنامه‌ریزی و مدیریت فرهنگی و مسئله شناسی فرهنگی، در حوزه دانش مدیریت فرهنگی وجود دارد و تقویت این دانش در کشوری که مدعی فرهنگ است، ضروری است. غیر قابل‌انکار است که در کتاب مدیریت فرهنگی می‌توانیم با بررسی و تشاد و آرد دیدگاه‌ها در زمینه مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی امکان تعیین و ارتقاء این دانش فراهم آید.

باری در این کتاب مباحث نظیر فرهنگ در برنامه چهارم توسعه، سولات پاسخی مدیران، مهارت‌های کلیدی در مدیریت فرهنگی، تبیین مدیریت فرهنگی، رویای فرهنگ در قانون برنامه و... از کتاب‌شناسی چون دکتر محمدباقر بابایی، حجت‌الاسلام دکتر سید مهدی موسوی، دکتر حسین بنیادعی، علی شهبوده، دکتر اسماعیل طوقعی، اسماعیل کاویری، فاطمه گل‌حسینی و... به گوشش محسن فروری گرد آورده شده است.

آنچه کتاب حاضر را از دیگر کتاب‌های هم‌رنگرد آن متمایز می‌کند، شیوه تدوین مطالب آن است که تا حدودی فصلنامه‌ها و سالنامه‌های تخصصی را یادآور می‌شود. چرا که در پایان اثر حاضر، کتابی نیز معرفی شده است. کتاب معرفی شده عنوان برقص تغییر را بر روی جلد دارد و اثری است از پیتر سنگه که دکتر علی ششایی و همکارانش آن را به فارسی ترجمه کرده‌اند.

فرهنگ روزآمد فارسی

غلامحسین صدقی افشار، ویراستار و فرهنگ پژوه

فعلانمنظرم تا واکنش‌های جامعه فرهنگی را نسبت به کتاب «کاکل طاووس» که چندی پیش با برگردان من از کتابی با همین عنوان به پژوهش و نگارش گیورگیس یوسف استاد سنسوری - هندی نیار دانشگاه پیرمنگام توسط انتشارات علمی فرهنگی روانه بازار شد، ببینم. عنوان فرعی این کتاب «درباره تاریخ زیباییات ملت‌های غیراروپایی» است. او در این کتاب با ذکر شوهد و با استناد به منابعی دست اول ثابت می‌کند که آنچه غربیان درباره علم ریاضی مدعی آن هستند بیشتر در متون شرقی موری بحث بوده است.

علاوه بر این انتظار، به همراه دیگر همکارانم در نشر فرهنگ معاصر ویرایش پنجم فرهنگ فارسی معاصر را در دست کار داریم و قرار شده این فرهنگ بر اساس معادل‌های جدیدی که فرهنگستان زبان فارسی اعلام کرده و واژه‌های جدیدی که اخیراً وارد زبان فارسی شده روزآمد شود و تعریف‌های گنگی که احتمالاً در چاپ‌های پیشین از قلم افلاطون بوده پیراسته و به صورتی قابل فهم تر درآید.

به زودی پنج مجلد از مجموعه چهارده جلدی دانش برای همه از سوی انتشارات علمی فرهنگی روانه بازار خواهد شد. این مجموعه اثری است از انتشارات معروف گروسبه که هر کدام از آنها را یکی از متخصصان علوم به فارسی برگردانده و بنده نیز در مقام ویراستار تلاش کرده‌ام تا منتی بگذست از آنها به دست دو هم پنج مجلدی که در آینده‌ای نه چندان دور منتشر خواهد شد به علوم فیزیکی، شیمی، محیط زیست، انرژی و فضا می‌پردازند و در نه مجلد بیایمانده مباحث اصلی دیگر حوزه‌های علوم نظیر فناوری، ریاضیات، زیست‌شناسی، پزشکی و… به زبانی ساده در دسترس علاقه‌مندان غیرمتخصص قرار خواهد گرفت.

در حوزه کتاب‌های جدید چاپی نیز به زودی چاپ ششم کتاب معمازی ایران نوشته آرتور یوپ با برگردان من در یک مجلد از سوی نشر اختران روانه بازار خواهد شد.

شعر معاصر از نیما تا پس از انقلاب اسلامی

دکتر محمد رضا روزبه منتقد و مدرس ادبیات

مجلد دوم کتاب «شرح، تحلیل و

تفسیر شعر نو فارسی» را برای انتشار تحویل انتشارات حروفیه داده‌ام. من در مجلد اول این کتاب که در سال ۱۳۸۲ توسط همین ناشر روانه بازار نشر شده بود به معرفی آفاق شعر نو، مکاتیبم، عناصر و کیفیت به همراه یک تاریخچه اجمالی از شعر نو فارسی پرداخته‌ام ضمن آنکه یک معرفی اجمالی نیز از شعران و برجسته ترین پیروان شعرنما نظیر نوالی، منتری، نادرپور، کسریای، سایه، زهری و… به همراه عنوانش ۱۰۱ شعر از شاعرص ترین سروده‌های این اشعاران و نیما در کتاب اول آمده‌است. اما کتاب دوم که بیشتر شاعران مطرح و شناخته‌شده‌ای نظیر فروغ، اخوان، سپهری و… را در بر می‌گیرد مسؤولیسم، زبان‌شناسی، جهان‌بینی و مکاتیب اشعار این شاعران را موردتحلیل

قرار می‌دهد. این کار در اصل در ادامه کتاب قبلی تاریخچه اجمالی شعر نو تا پیش از پیروزی انقلاب اسلامی است و در مجلد سوم که هم اکنون در دست تحقیق و نگارش است شاعران پس از انقلاب را مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهم داد.

علاوه بر این پژوهش در حال نگارش و تحریر مرزبان‌نامه به زبان ساده امروزی هشتم که فقط یک بازیابی ساده محسوب نمی‌شود بلکه من در این پژوهش به معرفی ابعاد نثر کهن فارسی، زیبایی‌شناسی، مسؤولیسم، زبان‌شناسی و معناپژوهی نثر کهن پرداخته‌ام.

کتاب‌های «ادبیات معاصر ایران»؛ «نثر» و «ادبیات معاصر ایران»؛ «نثر» نیز توسط نشر روزگار در دست تجدید چاپ هستند و در آینده‌ای نه چندان دور شاهد انتشار چاپ سوم این دو کتاب خواهم بود.

سرنوشت به روایت قصه‌های کوه تاه

دکتر محمود سلطانی، مترجم

مجموعه‌ای از چند داستان «ادگار آن بوه» را با نام «قلعرو آرنه‌لیم» به فارسی برگردانده‌ام و قرار است نشر جامی آن را منتشر کند. این کتاب حدود ده داستان از این نویسنده را دربرمی‌گیرد. داستان‌هایی که چند نای آنها را پیشتر در مجموعه داستان‌های گشت‌انگیز به فارسی ترجمه کرده بودم و چند داستان دیگر را اخیراً به فارسی برگردانده و در این مجموعه گنجانده‌ام.

علاوه بر این، مجموعه‌ای از داستان‌های دنیویوتزائی نویسنده مشهور ایتالیایی را از زبان فرانسه به فارسی برگردانده‌ام که نام فعلی «اکا» را بر روی جلد دارد. من این مجموعه قصه را به جناب دکتر حامد فولادوند سپرده‌ام تا برای آن نثاری قابل پیدا کند و ظاهراً ایشان نیز با یکی از ناشران دوست (ظاهراً آروبع) مذاکراتی صورت داده است. نام این مجموعه داستان را از یک قصه مشهور و قابل تأمل یوتزائی برگرفته‌ام و در آن داستان، نویسنده با زبانی تمثیلی به روایت سرنوشت غیر قابل انکار بشر و ناتوانی او در مقابل سرنوشت اشاره می‌کند و تقلا ی یک فرد را در مقابل کوسه‌ای که سرنوشت اوست، به نمایش می‌گذارد.

از این دو کتاب که بگذریم؛ با دکتر فولادوند روی یکسری دست‌نوشته کار می‌کنیم که حاصل تلاش‌های یک مترجم ایرانی

در برگردان خسرو و شیرین نظامی به فرانسه‌است. این مترجم یعنی مصطفی (احتمالاً) عدل تلاش کرده تا خسرو و شیرین را به صورت آزاد به فرانسه برگرداند و حاصلی این برگردان آزاد، شعری درخشان به فرانسه‌است. مقصد داریم روحیات، و تصورات مترجم مرحوم در برگردان آزاد این شعر را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهیم.

برف

روی صحنه نمایش

نادر برهانی‌مزد، نماینده نویس و کارگردان تئاتر

چندی پیش قول و قرارهایی با نشر ققزمه درباره انتشار مجموعه نمایشنامه‌هایم در دو مجلد گذاشته شد و حتی مدیر محترم این موسسه قراردادی با بنده منعقد کردند اما هنوز چنان‌که باید و شاید نتوانسته‌ام برای ویرایش و بازیابی این نمایشنامه‌ها برای انتشار افغتی حاصل کنم.

دکتر محمد ضمیران

باری! نمایشنامه‌های چپستا و پایتزر بنا به صحبت‌های اولیه قرار شده در یک مجلد با نام «چپستا» منتشر شوند و «اولده» «بین چه برقی می‌آید» و «ایران اگر بخواهد…» در یک مجلد دیگر تحت عنوان بین چه برقی می‌آید.

حدود چند ماه قبل نیز درباره انتشار مجزای نمایشنامه «تهران زیر بان فرشتگان» با آقای قیاضی صحبت‌هایی کردم و ایشان نیز نسبت به چاپ این نمایشنامه در قالب کتابی مجزا شایلی داشتند. اما چنانکه پیشتر نیز عنوان کردم چندی است دچار تردید شده‌ام و فکر می‌کنم این نمایشنامه‌ها نیاز به بازیابی جدی دارند تا حداقل اثری درخور عرضه شود.

تصور می‌کنم با وجود مشغله‌های فراوانی که چندی است گریبانگیرم شده، بتوانم اایل سال آینده دستم به سروروی این نمایشنامه‌ها بکنم و آنها را تحویل ناشر بدهم هرچند نمی‌توان قولی داد اما در این صورت شاید بتوان از انتشار آنها در طول سال آینده امیدوار بود.

فواره های واژه

فیروزه حافظیان شاعر

سرانجام پس از گذشت چیزی حدود پنج سال از انتشار کتاب «از عشقانه ترین سرزمین‌ها» توسط انتشارات ایران که پژوهشی بود درباره دو دهه شعر زن در ایران معاصر، چندی است یک مجموعه از آخرین شعرهایم را به انتشارات برگ زیتون سپرده‌ام. این مجموعه شعر که عنوان آن «فواره‌ها» را بر روی جلد خواهد داشت در حجمی بالغ بر ۱۶۰ صفحه شعرهای مرا عدالت در قالب‌های نو و غزل دربردارد. من در این مجموعه تلاش کرده‌ام تا با رویکردی جدید جهانی را به تصویر بکنم که امروز از دریچه دید یک شاعر جوان رویت‌است.

بنا به گفته برخی از شاعران و منتقدان دوست، زبان من در این مجموعه نسبت به کارهای پیشین با تحولی جدید روبه‌رو شده و به لحاظ زبان شعری نسبت به چند سال پیش به‌خصوص مجموعه شعرهای پیشین «از باران‌های عشق» و «ساقه‌ای نامه» شعر، مجلد دوم کتاب «از عشقانه ترین سرزمین‌ها» نیز در آینده‌ای نه چندان دور توسط همین ناشر در حجمی نزدیک به دویست صفحه منتشر خواهد شد.

نقد پست مدرنیسم

دکتر محمد ضمیران استاد فلسفه و زیبایی‌شناسی

کتاب تقریباً مفصلی تحت عنوان فعلی «نگاهی به مقولات پدیدارشناختی و تفکهای سنت پس‌پدیدارشناسی» درم که تلاش جدیدی درباره نقد پدیدارشناسی و گذار به زمانه پس‌پدیدارشناسی به شمار خواهد آمد. این کتاب که حاصل گفت‌وگای من در حوزه زیبایی‌شناسی و فلسفه هنر محسوب می‌شود مسائلی نظیر پس‌اساخت‌گرایی، نشانه‌شناسی هنر، نیک، جریان فولدینگ دلوز و… را بررسی تحلیل‌های خودم و متفکران عمده سنت‌های فلسفی و زیباییشناختی پس از پدیدارشناسی دربر می‌گیرد. بخش عمده‌ای از کار نگارش و تدوین قیش‌های تحقیقی این کتاب تمام شده‌است و تصور می‌کنم تا چندماه آینده، آماده تحویل به ناشر باشد. درباره انتشار این کتاب یا در سه تن از ناشران دوست صحبت‌هایی شده اما هنوز قراردادای منعقد نشده‌بابار این نمی‌توانم تا تصمیم قطعی درباره ناشری را کسی نام ببرم.

کتاب بعدی من عنوان فلسفه و ادبیات از دیدگاه امیر نواک» را بر روی جلد خواهد داشت. این کتاب چنانکه از نامش پیداست پژوهشی تحلیلی درباره آرای فلسفی و ادبی این فیلسوف ایتالیایی است و به نوعی در ادامه کارهایی است که پیش‌تر درباره سبیل فوکو و ژاک دریدا انجام داده بودم. من در این کتاب نیز با نگاهی تحلیلی به تمام آثار فلسفی و ادبی، زمان‌ها و داستان‌ها و… اکر تلاش کرده‌ام تا خط‌سیر و رویکرد‌های مختلف اندیشه‌های او را به مخاطب نمایانم.

شبنم زاری، نویسنده ایرانی